

Науково-методичний журнал

№10, 2020

Альманах

психолого-педагогічного досвіду

**Досвід роботи педагогів
закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок»
м. Краматорська Донецької області**

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Ресурсний центр**

**Альманах
психолого-педагогічного
досвіду**

№ 10, 2020

Науково-методичний журнал

Альманах психолого-педагогічного досвіду
Науково-методичний журнал. Виходить 2 рази на рік.

Засновник: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рекомендовано вченою радою ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», протокол №6 від 28.01.2016 р.

Мова видання: українська.

Видавник: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Омельченко С.О., ректор ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор.

Відповідальний секретар:

Аматьєва О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Члени редакційної колегії:

Набока О.Г., перший проректор ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор;

Курінна С.М., завідувач кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор;

Панасенко Е.А., завідувач кафедри практичної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор;

Коношенко С.В., доктор педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Сипченко В.І., кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Бондаренко Н.Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи;

Дронова О.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи;

Садова Т.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи;

Колган О.В., помічник ректора, кандидат філологічних наук, доцент;

Корнєєва О.Л., завідувач ДНЗ №31 «Мир» м. Костянтинівка, кандидат педагогічних наук;

Ракитянська О.Л., методист із дошкільної освіти НМЦ відділу освіти Слов'янської міської ради.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Піроженко Т.О. – доктор психологічних наук, професор, завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка;

Євтухова Т.А. – завідувач кафедри природничо-математичних наук ДДПУ, кандидат педагогічних наук, доцент;

Стягунова О.О. – завідувач відділу дошкільної освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Фото на обкладинці: педагоги та вихованці закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська (завідувач – Поспелова Олена Борисівна).

З М І С Т

Вступне слово	7
Поспєлова О.Б. Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами елементарної математики.....	10
Вибіркові логіко-математичні заняття для дітей старшої групи з пріоритетним математичним напрямом навчання або для математичного гуртка.....	12
Сивочуб О.С. Упровадження освітніх технологій та інтерактивних методів та прийомів у роботу з дошкільниками.....	29
Інтегроване заняття в старшій групі з використанням інтерактивних форм роботи «Кафе для святкування дня народження».....	33
Конспект заняття-квесту з пріоритетом мовленнєвої діяльності та дитини в соціумі для дітей старшого дошкільного віку «На допомогу Крокодилу Гені та Чебурашці».....	37
Туристичний похід з елементами геошекінгу територією закладу дошкільної освіти для дітей старшого дошкільного віку «Люби та знай свій рідний край».....	39
Ділова гра з педагогами з елементами тренінгу. Тема: «Випуск журналу «Виховуємо творчу особистість».....	42
Горбенко Л.М. Національно-патріотичне виховання дошкільників засобами козацької педагогіки.....	48
Тематичне заняття для дітей старшого дошкільного віку «На допомогу козакові».....	48
Спортивна розвага для дітей старшого дошкільного віку «Українська народна кухня».....	51
Спортивно-музична розвага для дітей старшого та середнього дошкільного віку «Як козаки з футболістами змагались».....	55
Фізкультурна розвага для дітей середнього дошкільного віку «Ми – маленькі козачата, ми – нащадки козаків».....	57
Сценарій спортивно-музичного свята за участю батьків «Козацькі забави в осінньому гаї».....	59
Городецька Ж.П. Сучасний погляд в декоративному мистецтві.....	63
Заняття з образотворчої діяльності для дітей старшої групи за темою «Писанку розмалюю – добро подарую» (за ідеями Софії Русової).....	67
Конспект заняття з дітьми старшої групи «Чарівний світ птахів та тварин» (за мотивами робіт М. Приймаченко).....	70

Пушкарьова Т.В.	Розвиваємо творчу активність дітей дошкільного віку засобами ТРВЗ-технології.....	72
	Перспективне планування «Використання прийому ТРВЗ-технології – вигадування загадок у роботі з дітьми старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення».....	75
	Конспект мовленнєвого заняття з використанням ТРВЗ-технології «Добрі справи маленьких чарівників».....	78
	Конспект комбінованого заняття з елементами ТРВЗ-технології для дітей старшого дошкільного віку «Будиночок Дружби».....	81
Жук А.В.	Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобами коректурних таблиць і мнемотехніки.....	84
	Конспект інтегрованого заняття в молодшій групі «Подорож до зимового лісу».....	87
	Конспект інтегрованого заняття в середній групі «Птахи наші друзі».....	90
	Конспект інтегрованого заняття в середній групі «Допоможемо звірятам».....	92
	Конспект інтегрованого заняття в середній групі «І смачно, і корисно».....	95
	Конспект заняття з розвитку мовлення з дітьми середньої групи «Подорож з весною».....	98
	Конспект комплексного заняття з розвитку мовлення в старшій групі «Будинок для тварин».....	100
	Конспект інтегрованого заняття в старшій групі «Подорож до країни Мудрості».....	104
Бобко Л.А.	Виховання патріотичних почуттів старших дошкільників засобами української музики.....	109
	Музична розвага «Це моя земля, це моя країна».....	114
	Музична розвага «У родинному колі».....	119
	Музична розвага «Від Різдва до Водохреща».....	122
	Музична розвага «Свято української поезії».....	127
Відомості про авторів	133	
Вимоги до оформлення матеріалів для розміщення на сторінках Ресурсного центру	134	

Вступне слово

Поспєлова Олена Борисівна,
завідувач закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Сивочуб Олена Сергіївна,
вихователь-методист закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

«В центрі міста є «Струмочок», то наш любий дитсадочок. Добре дітлахам у нім, він для них, як рідний дім», – саме із цих слів починається гімн закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області. Тут працюють талановиті педагоги, кожен з яких, за словами В. Сухомлинського, віддає своє серце дітям.

Педагогічний колектив закладу дошкільної освіти – це колектив однострумків, які працюють, не шкодуючи ні часу, ні енергії. Педагоги мають золоті руки і розум, почуття міри і краси. Разом зі своїми вихованцями танцюють, співають, малюють, вчать дітей цінувати твори мистецтва, виховують інтерес до української культури тощо.

Пріоритетний напрямок роботи закладу дошкільної освіти – екологічний. Використовуючи нові підходи до організації освітньо-виховного процесу педагогічний колектив взяв на озброєння один із кращих здобутків педагогічної науки – творчу спадщину педагога-гуманіста В. Сухомлинського.

Діяльність закладу дошкільної освіти різнопланова та різноманітна, пов'язана з розробкою нагальних питань дошкільної освіти, а саме: патріотичне, фізичне, валеологічне, екологічне виховання, розвиток логіко-математичних здібностей, художньо-естетичної, мовленнєвої культури.

В закладі дошкільної освіти працює 6 груп, 4 з яких мають пріоритетний напрямок, а саме: художньо-естетичний (театральний), валеологічний, екологічний.

Для індивідуалізації освітньо-виховного процесу створені всі необхідні умови. Працюють студії: екологічна – «Здоровятко» (керівник: вихователь

Городецька Ж.П.); театральна – «Золотий ключик» (керівник: вихователь Козіна Т.М.); екологічна – «Калинонька» (керівник: вихователь Аргунова С.В.).

Також у закладі дошкільної освіти створені оптимальні умови для творчої педагогічної діяльності. Досягнення високого рівня розвитку дошкільного закладу насамперед залежить від рівня професійної кваліфікації педагогічних працівників. Тому, одним із пріоритетних напрямків роботи установи є забезпечення фахового вдосконалення вихователів та вузьких спеціалістів через систему методичної роботи.

У нашому дошкільному закладі є педагоги, якими ми пишаємося і у кого вчаться молоді колеги.

Поспелова Олена Борисівна (завдувач закладу дошкільної освіти) очолює заклад понад 30 років і є спеціалістом вищої кваліфікаційної категорії, має звання «Вихователь-методист».

Сивочуб Олена Сергіївна (вихователь-методист) – спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.

Городецька Жанна Петрівна (вихователь) – спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.

Горбенко Лілія Миколаївна (інструктор із фізичної культури) має звання «Вихователь-методист».

Бобко Лариса Анатоліївна (керівник музичний) – спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.

Ці педагоги діляться своїми творчими здобутками не тільки у стінах закладу дошкільної освіти, а й з колегами міста. Досвід роботи педагогів розповсюджувався через виступи та покази практичної діяльності на міських методичних комісіях, семінарах-практикумах, тренінгах, фестивалях, конференціях тощо:

– міська методична комісія спеціалістів з образотворчої діяльності: презентація заняття на тему «Писанку розмалюю – добро подарую» (за ідеями Софії Русової) – вихователь Городецька Ж.П.;

– міський фестиваль «З Україною в серці»: презентація досвіду роботи «Формування національної свідомості дошкільників засобами козацької педагогіки» – інструктор із фізичної культури Горбенко Л.М.;

– міська методична комісія старших груп: майстер-клас «Залучення батьків вихованців до спілкування українською мовою» – вихователь Горбенко Л.М.

Цікаві нароби в галузі логіки та математики має завідувач Поспелова О.Б., яка керує логіко-математичним гуртком «Пізнайки та Чомусики» та постійно ділиться своїм досвідом роботи з колегами закладів дошкільної освіти.

Вже багато років в дошкільному закладі організована та плідно працює творча група «Люби та знай свій рідний край», здобутками якої стали:

- організація акцій «Нагодуй птахів», «Чисте місто», «Старій іграшці – нове життя»;
- створення міні-музею ляльки-мотанки, макетів українського подвір'я;
- підготовка мультимедійних презентацій на теми «Знайомтесь: українські козаки», «Мій Краматорськ», методичних рекомендацій та порад щодо ознайомлення дошкільників з природою рідного краю;
- підготовка збірки екологічних загадок та народних прикмет, творів художньої літератури, картотека літературних джерел тощо.

Заклад дошкільної освіти пишається своїми традиціями: проведення кожного року театралізованих вистав для батьків, які підготовлені за активною участю дітей; проведення традиційного свята «Прощання з горщиком» у групах раннього віку; фізкультурні розваги за участю батьків «Посвята в козачата», «Козацькі розваги», дні здоров'я по козацьки; проведення відкритих занять «Наші досягнення» для батьків у кінці навчального року тощо.

Зусилля колективу закладу дошкільної освіти спрямовані на становлення у дітей таких рис характеру, як цілеспрямованість, активність, здатність піклуватися про інших та впливати на своє оточення, на розв'язання дитячих проблем, що виникають саме «тут» і «зараз». Цього ми досягаємо, надаючи особливого значення грі та індивідуальному підходу, забезпечуючи увагу до особистості кожної дитини, створенню умов для особистісного зростання, яке виражається у пізнавальній та соціальній активності дитини, її самостійності, умінні здійснювати вибір, позитивно та гуманно вирішувати конфліктні ситуації, що виникають у спільних діях, поважати позицію іншого тощо.

Результатами плідної роботи є гарні показники старших дошкільників які йдуть до школи, постійно зайняті призові місця на міському інтелектуальному конкурсі «Розумники та розумниці» та міській спартакіаді «Перші кроки до спорту». Активна участь у міському музичному фестивалі «Мені зірка впала на долоньку».

Педагогічний колектив закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» – перспективний, ініціативний, має високий творчий потенціал, завжди радий поділитися своїми надбаннями та повчитися в інших.

Поспєлова Олена Борисівна,
завідувач закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами елементарної математики

Консультант:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти та
соціальної роботи

ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Алєко Оксана Анатоліївна

На сьогодні актуальність проблеми активізації творчого мислення дошкільників зросла у зв'язку з соціальним замовленням суспільства системі освіти, а саме: формувати творчу, ініціативну особистість. Одна зі сторін формування такої особистості – розумове виховання кожної дитини, яке здійснюється, зокрема, на логіко-математичних заняттях.

Організація такої роботи повинна здійснюватися відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Закону про українську мову як державну», Базового компоненту дошкільної освіти, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, комплексної освітньої програми «Дитина в дошкільні роки» (наук. кер. Крутій К.Л.), інших нормативно-правових актів.

Провідною ідеєю такої роботи є нагальна потреба пошуку нових засобів формування логіко-математичних знань та вмінь у нерозривній єдності з розвитком творчого мислення. Вирішення зазначеної проблеми повинно здійснюватися завдяки індивідуально-диференційованому підходу до кожної дитини, використанню різних форм організації: виконання завдань групою та індивідуально, підгрупами та парами. При цьому організація діяльності дошкільників повинна бути такою, за якої діти розв'язують поставлені завдання в різний спосіб, кожен із яких є правильним і заслуговує на високу оцінку. Вихователь робить настанови на різні, а не на однозначні відповіді, на багатоманітність виділення ознак, уміння приймати суперечність думок і шукати аргументи на доказ власного міркування. Без цього неможлива

творчість у будь-якому її втіленні, зокрема, творче розв'язання проблемних ситуацій. Саме за таких умов старші дошкільники самі обирають способи розв'язання завдань і оцінюють зроблене як вдале або ні. Прикладом таких творчих завдань можуть бути ігри «День народження Вінні-Пуха», «Чудове печиво», «Геометричні фантазії», у яких діти повинні за власним вибором малювати геометричні фігури, ділити їх на 2-8 частин різними способами, рахувати та знаходити потрібну частину, заштриховувати її лініями або прикрашати орнаментом-візерунком, відмічати потрібною цифрою тощо. Під час виконання художніх завдань у дітей розвивають не лише творче мислення, а й оригінальність, фантазію, креативність. При цьому велику увагу приділяють розвитку творчої уяви, коли від дошкільників вимагають самостійного створення нових образів у різних формах.

Під час розробки завдань для розвитку творчої уяви потрібно враховувати особливості вияву уяви в мистецтві. Серед завдань, наприклад, є такі: намалювати ілюстрацію до задачі, самостійно придумати та зробити малюнок до завдання «Порахуй геометричні фігури», зроби художній проект разом із батьками «Місто квадратних вулиць», «Чарівні фігури – іграшки», «Цікава подорож друзів Кубрика» тощо.

Зазначимо, що в кожному ігровому завданні треба пропонувати розв'язати декілька важливих інтелектуальних та творчих задач. Саме таке навантаження, творче поєднання декількох тем у кожному завданні є однією з важливих особливостей методичного запровадження вихователя.

Усі запропоновані завдання та вправи є органічно пов'язаними не лише з навчальною, а, насамперед, з ігровою діяльністю. Дитяча гра постійно була умовою та сферою розвитку творчої уяви. При цьому треба намагатися так організувати педагогічний процес, щоб використання ігор та ігрових прийомів («Шукачі скарбів», «Числовий кінотеатр», «Ланцюжок», «Слухняна ганчірочка» тощо) допомогло зацікавити дітей, щоб вони самостійно приходили до «відкриття». Для цього треба створювати проблемні ситуації, ставлячи перед дошкільниками питання «Чому?». Розв'язувати проблемні завдання, шукати відповіді на запитання «Хто думає інакше?», «Як можна відповісти (зробити) по-іншому?» розвивають у дітей логічне та творче мислення, креативність, мову. Наприклад, у логіко-математичному завданні «Геометричні загадки» пропонують до нерівностей $5 \neq 0$ та $6 \neq 2$ намалювати геометричні фігури (цифри відповідали кількості кутів у геометричних фігурах). При цьому дуже цікаво послухати міркування дітей: «Ви помилились! «0» кутів – такої геометричної фігури не буває. Точно такої немає!», «Яка ж фігура має 2 кути? Я такої не знаю. Можливо у школі дізнаюсь про таку?..». Вихователь за допомогою таких розмірковувань та пояснень підводить дітей до певних висновків щодо знань про геометричні фігури чи їх частини. А наступне завдання з перетворення фігур на якісь предмети або іграшки, складання про

них оповідання чи казки – надає завданню вже творчого змісту з виявом емоцій, особистого відношення до дійства.

Отже, працюючи над розвитком творчих здібностей на математичних заняттях, можна зробити висновки, що це відбувається за таких умов:

- створення відповідної дидактичної бази та атмосфери;
- цілеспрямованості й систематичності співпраці дитини та дорослого;
- поступовості розвитку творчого мислення (послідовна робота з подальшим ускладненням).

Формування в дітей відповідної бази знань і навичок (накопичення образних уявлень і понять, умінь моделювати, малювати й читати елементарні схеми; становлення словесно-логічної форми мислення).

Усе це дає змогу варіювати способи навчання дошкільників, уникати стандартів, забезпечувати цим активну розумову діяльність, усвідомлене засвоєння знань, уміння застосовувати їх у життєвих ситуаціях.

Використання інноваційних ідей у вигляді цікавих прийомів, завдань та ігор, програвання різних життєвих ситуацій, допомагає старшим дошкільникам не лише вдосконалювати психічні процеси (пам'ять, творчу уяву, мислення), розвивати пізнавальні інтереси та українську літературну мову з опануванням математичної термінології, але й покращити творчі можливості.

Завдяки розвиненому творчому мисленню діти не просто відтворюють відомі зразки дій, а комбінують, перегруповують, розглядають щось з інших точок зору, вдаються до асоціацій. Чим багатші асоціації, тим вільніше почуватися дитина, виконуються практичні завдання, і тим вищою стає його пізнавальна активність.

Вибіркові логіко-математичні заняття для дітей старшої групи з пріоритетним математичним напрямом навчання або для математичного гуртка

Заняття №1. Тема: «Чарівні лінії»

Мета: вправляти дітей у виконанні графічних завдань, які мають різнопланове інтелектуальне навантаження; заохочувати застосовувати в практичних діях отримані раніше знання про площинні геометричні фігури (прямокутник, коло, трикутник, овал, квадрат, ромб), різноманітні лінії (пряма, горизонтальна, вертикальна, похила, ламана, хвиляста, пунктирна, крива); закріплювати вміння орієнтуватись на аркуші паперу, дощці, у груповому просторі та розв'язувати приклади різного ступеня складності на додавання та віднімання у межах «10».

Розвивати здатність дітей розмовляти літературною українською мовою, використовуючи правильну математичну термінологію. Сприяти розвиткові дивергентного та конвергентного мислення, окоміру, уваги, творчої уяви, волі, здатності виконувати завдання в належному темпі.

Виховувати дружні стосунки під час розв'язання проблемних завдань, які виникають в ході заняття, уміння радіти особистому й колективному успіху.

Матеріал: *демонстраційний* – 2 предмета в якості зорових орієнтирів; коробка з фабричною гірляндою; 2 карти-орієнтири для знаходження подарунків; 2 коробки з книжками-розмальовками; *роздавальний* – альбомні листи, кольорові фломастери (фіолетовий, червоний, зелений, блакитний, синій, оранжевий, жовтий); картки із зображенням прикладів на додавання та віднімання у межах «10»; індивідуальні нагрудні позначки за кількістю дітей у командах з цифрою «5» та «8»; індивідуальні дошки, крейда та ганчірки на тацях.

Хід заняття

1. Творче завдання «Ялинкова гірлянда».

Вихователь. Діти, запропонуйте, які прикраси ми можемо зробити для групи на новорічні свята? (*Відповіді дітей*)

– Послухайте загадку й відгадайте, що заховано в цій коробці:

Кольорові папірці на мотузці висять,
Роздивись і порахуй, вони всіх звеселять!

(*Гірлянда*)

– Подивіться, яка гарна паперова гірлянда, її зробили на фабриці іграшок. Але кожен з вас може самостійно зробити гірлянду. Я пропоную намалювати ялинкову гірлянду, яка буде складатись із різних геометричних фігур. Спочатку будете малювати фіолетовими фломастерами геометричні фігури за моєю словесною інструкцією, а потім продовжите цей ряд у певній послідовності самостійно, наскільки вистачить місця на аркуші. Будьте уважними, я починаю: прямокутник..., коло..., трикутник..., овал..., квадрат..., ромб....

– А тепер заповніть всі геометричні фігури кольоровими візерунками-лініями, назви яких ви повинні відгадати за першими звуками слів. Уважно слухайте, я починаю: прикрасьте прямокутники червоними лініями, які починаються зі звука [Л] (ламані лінії); прикрасьте кола зеленими лініями, які починаються зі звука [Х] (хвилясті лінії), прикрасьте трикутники блакитними лініями, які починаються зі звука [П] (діти обирають ті лінії, які назвали, наприклад, «пунктирні», «прямі», «похилі»); прикрасьте овали синіми лініями, які починаються зі звука [Г] (горизонтальні лінії); прикрасьте квадрати оранжевими лініями, які починаються зі звука [В] (вертикальні лінії); прикрасьте ромби жовтими лініями, які починаються зі звука [К] (криві лінії).

– Тепер з'єднайте фіолетовим фломастером усі прикрашені фігури однією прямою лінією, покладіть всі аркуші один біля одного, щоб помилуватись гірляндою та визначити її довжину. (Діти в словниковій вправі закріплюють поняття довжини: довга, дуже довга, величезна, дуже-дуже велика, найдовша за всі тощо).

2. Фізкультхвилинка.

(*Слова гри підказують зміст і характер дій та рухів*)

Ми все прямо йшли-йшли – пряму лінію знайшли,

Раптом «хрусь» – зламалася – ламана зосталася!
Розлетілась на шматки! Пунктирна - ми тебе знайшли!
А тепер дивись – дива! Хвиляста лінія нова!
Попливли ми, попливли і криву лінію знайшли.
Тепер по колу всі пішли, до похилої прийшли!
Зараз, мабуть, я впаду! Ой, тримайте, я лечу!..
Руки вгору, руки вниз – я нічого не боюсь!
Нумо знову ми пішли, пряму лінію знайшли і т.ін.

3. Дидактична гра «Неслухняні лінії».

– Діти, зараз ми пограємо в гру «Неслухняні лінії», для цього розділіться на дві команди. У першу команду будуть входити діти, приклади в яких матимуть відповідь «8», а друга команда складатиметься з дітей, приклади в яких будуть мати відповідь «5». Розбирайте картки з прикладами, розв'язуйте й одягайте свою позначку-цифру.

– Тепер ми маємо дві команди – «П'ятірочка» та «Вісімка». Сьогодні ви будете складати лінії поруч одна з одною, щоб порівняти їх за довжиною. Команді «П'ятірочка» треба скласти пряму лінію, а команді «Вісімка» – пунктирну лінію. Щоб у вас усе вийшло, домовтесь, як будете складати свої лінії: за допомогою власних рук чи ніг, стоячи чи сидячи. І зверніть увагу, що ваші лінії для правильного визначення довжини повинні починатись від одного місця. Озерніться навколо, що запропонуєте обрати зоровим орієнтиром?

Діти обирають якісь 2 предмети, ставлять їх поруч на одній лінії і починають виконувати завдання. Після складання ліній визначають їх довжину: однакові за довжиною; різні за довжиною; коротка – довга тощо.

– Діти, я зараз відкрию вам таємницю, чому в нашій грі лінії називають неслухняними: тому що вони люблять змінюватись і перетворюватись на інші. Ви теж інколи любите побешкетувати, щось вигадуете. А хочете, щоб і ваші зроблені пряма та пунктирна лінії трошки повередували? Тож, команді «П'ятірочка» пропоную перетворити свою пряму лінію на ламану, а команді «Вісімка» перетворити свою пунктирну лінію на криву! Час пішов!

4. Графічне завдання «Подарунок на свята».

– Діти, ви вже добре навчилися моделювати-малювати з геометричних фігур котика, ведмедика та зайчика. На які геометричні фігури схожі їх голови? *(На коло)* А вушка котика? *(На трикутники)* А у ведмежатка? *(На півкулі)* А у зайчика? *(На довгі овали)*

– Як ви думаєте, ці тваринки зрадіють подарункам під ялинкою на новорічні свята від діда Мороза? Поміркуйте, чому б вони зраділи найбільше. *(Рибка, іграшкова миша, горщик меду, полуниця, морква, капуста тощо)*

– А тепер послухайте завдання: у лівому нижньому кутку дошки треба змоделювати-намалювати те звірятко, яке вам найбільше до вподоби, у правому нижньому кутку треба намалювати для нього подарунок, а з'єднати все треба кривою лінією з петельками. Коли будете її проводити, то постійно

проговорюйте: «Догори, петелька до ... («котика», «ведмедика», «зайчика»), донизу, догори, петелька до ... («котика», «ведмедика», «зайчика»), донизу тощо, доки не дістанетесь до подаруночка».

– Як ви гадаєте, що ваші тваринки сказали діду Морозу за подарунки?

5. Завдання з орієнтування в груповому просторі «Знайди приз».

– Діти, ви сьогодні дуже старались, чудово впорались із завданнями, тому всі отримують призи. Хочете їх знайти по карті? Тоді розділіться знову на команди «П'ятірочка» та «Вісімка». *(Кожна команда отримує свою карту-орієнтир, виконує завдання з орієнтування і знаходить коробку з книжками-розмальовками)*

– Вам сподобались призи? Виберіть собі книжку-розмальовку на свій смак. Будете розмальовувати у вільний час.

6. Підсумок заняття.

Вихователь. Діти, яка гра вам сьогодні найбільше сподобалась і чому? А хто хоче похвалити себе або когось? А за що? А чи сподобалось вам грати в команді? Чому?

Заняття №2

Мета: закріплювати вміння дітей складати приклади на додавання за схемою, визначаючи при цьому перший і другий доданок, суму. Вправляти в складанні прикладів із різною кількістю доданків для уточнення складу числа «5»; продовжувати навчати за допомогою проведення прямих ліній у середині геометричних фігур знаходити інші, позначаючи їх кількість відповідною цифрою; заохочувати до складання різних ліній і порівняння їх за довжиною, водночас розв'язуючи проблемні завдання: закріплювати порядкову лічбу в прямому й зворотному порядку; продовжувати поширювати знання про поняття «пара».

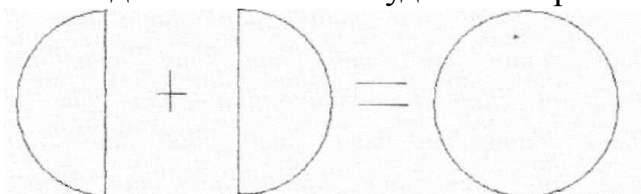
Розвивати здатність дітей розмовляти літературною українською мовою, використовуючи правильну математичну термінологію, бажання брати активну участь у словникових і лексичних вправах. Сприяти розвитку дивергентного та конвергентного мислення, окоміру, уваги, творчої уяви, волі, здатності виконувати завдання в належному темпі.

Виховувати дружні стосунки під час виконання спільних завдань, уміння радіти особистому й колективному успіху.

Матеріал: *демонстраційний* – картки із зображенням взуття; *роздавальний* – дошки, таці, крейда, ганчірки, дріт, кольорові нитки, сірники, палички.

Хід заняття

1. Вихователь пропонує намалювати на своїх дошках схему прикладу на додавання й під нею написати будь-який приклад на додавання.

$$4 + 1 = 5$$

Після виконання завдання педагог використовує ігровий прийом «Ланцюжок», за допомогою якого діти один за одним читають свої приклади. Якщо хтось забарився, ланцюжок розривається й наступна дитина «лагодить» його, а потім читає свій приклад. Педагог дає змогу прочитати свої приклади дітям, які зволікали й не встигли вчасно виконати завдання.

Далі вихователь використовує ігровий прийом «Ковпачок», пропонуючи долонькою накрити (можна в різній послідовності) перший і другий доданки, суму. Так, педагог перевіряє здатність дитини свідомо співвідносити числа з термінами.

2. Математична гра «Розумні пальчики».

Вихователь пропонує зробити одне чи два кола залежно від кількості дітей, простягнути одну руку в середину й скласти разом за допомогою пальчиків число «5». При цьому всі діти повинні взяти участь у грі, тому кількість доданків може дорівнюватись кількості учасників або бути навіть більшою. У ході гри діти можуть придумати різні варіанти, щоб досягти заданої мети – спільна сума повинна дорівнюватись «5».

Вихователь також бере участь у грі, стежить за діями дітей, «зачитує» останній варіант прикладу. За виникнення проблеми, заохочує дітей до самостійного пошуку її розв'язання. При цьому цікаво спостерігати за розумовим розвитком окремих дітей, які миттєво реагують на зміни ситуації та пропонують, відповідно, різну кількість пальчиків – доданків, щоб спільний результат дорівнював відповідному числу.

Кінцевий результат прикладу може мати такий вигляд, якщо підгрупа складається з 6 дітей: $1 + 2 + 0 + 1 + 0 + 1 = 5$.

Вихователь разом із дітьми рахує кількість доданків у спільно складеному прикладі, називає їх за порядком.

3. Рухлива гра «Неслухняні лінії».

Вихователь пропонує розділитись на дві команди, наприклад, команду дівчаток і хлопчиків. Командам дають завдання зробити названі лінії та порівняти їх за довжиною. 1 завдання: дівчатка складають пряму лінію, а хлопці – ламану.

Діти спочатку повинні домовитись про те, як вони будуть складати свої лінії: за допомогою власних рук чи ніг, стоячи чи сидячи тощо. При цьому вони повинні обов'язково починати «складання» від одного зорового орієнтира для правильного визначення довжини ліній. Після складання ліній діти визначають їх довжину (однакові за довжиною; різні за довжиною; коротка – довга тощо).

Вихователь повідомляє, що лініям набридло бути лише «прямою» у дівчаток та «ламану» у хлопців, тому вони вирішили змінитись. Недарма ж їх називають неслухняними.

2 завдання: дівчатка перетворюють пряму лінію на пунктирну, а хлопчики – ламану на криву. Після складання ліній вихователь пропонує знов порівняти лінії за довжиною, ставлячи дітей перед проблемою порівняння цих

ліній. Діти обговорюють проблему, радяться і пропонують перетворити криву чи обидві лінії на такі, які легко порівняти за довжиною, наприклад, на прямі. Прийшовши до такого висновку, діти легко виконують завдання.

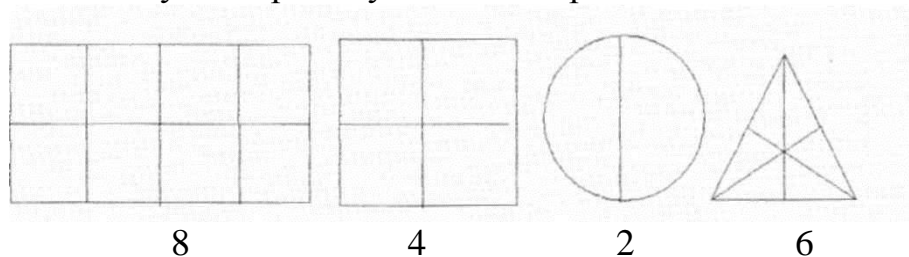
Щоб закріпити набуті навички, вихователь може запропонувати викладати лінії з кольорових ниток, дроту, сірників та паличок, змінювати одні лінії на інші. При цьому діти мають можливість працювати з різним матеріалом, дізнаючись про його властивості, вирішуючи словникові завдання. Важливість використання цих матеріалів полягає ще й у тому, що вихователь закріплює в бесіді правила безпечного поводження з дротом і сірниками.

4. Гра «Калейдоскоп». Вихователь пропонує намалювати дві геометричні фігури з різною кількістю кутів. Потім пропонує провести в середині фігур прямі лінії так, щоб вийшли інші геометричні фігури. Після виконання цього завдання педагог пропонує порахувати кількість отриманих нових геометричних фігур і позначити це число цифрою, яку треба записати поруч з основною геометричною фігурою.

У цієї гри можуть бути різні варіанти залежно від тієї мети, яку ставить педагог.

Дітям подобається гра, вони не завжди обмежуються 2–4 фігурами, тому вихователю треба обмежувати кількість нових фігур або стежити за тим, щоб під час ділення основної фігури на 8–16 інших, дитина дотримувалась правил: лінії проводити рівно, форма фігур повинна бути чітко визначена, фігури можна легко порахувати.

Дошкільники можуть запропонувати такі варіанти:

5. Гра «Дружні пари». Перед початком гри вихователь пропонує визначитись із поняттям «пара» у лексичному завданні, ставлячи запитання.

Вихователь. Що таке пара? Що ми можемо назвати парою, а що ні? Чому? Що повинно об'єднувати пару? Наведіть приклади пар тощо.

Вихователь пропонує піти до магазину, де продають взуття, шикуючись парами. Ідучи, кожна пара починає рахування, закріплюючи так порядкову лічбу в прямому й зворотному порядку.

Вихователь. Так скільки всього у нас пар? А я буду наступною парою? Чому ні? (Правильно, я одна, а в парі повинно бути двоє) Ось ми прийшли до магазину, а полицки чомусь порожні. Хто хоче заповнити полицки взуттям? (Вихователь може скористатись картинками із зображенням взуття або запропонувати охочим дітям зняти взуття й поставити його парами на край килима)

Вихователь. Який у нас сьогодні великий вибір взуття! Порахуйте, скільки тут пар. Дивіться-но, на полиці з'являється один капець і один черевичок. Скільки тепер пар взуття? Чому саме нічого не змінилось? А що треба зробити, щоб пар стало більше?

Вихователь може проводити цю гру в різних варіантах відповідно до тієї мети, яку він ставить, змінюючи й назву. У кінці гри педагог може звернути увагу дітей на одинокий черевичок на полиці, про який діти можуть вигадати оповідку наступного дня в **інтегрованому занятті з пріоритетом мовленнєвої діяльності на тему «Пригоди черевичка».**

Можемо запропонувати один із видів навчання цього заняття – **колективне сюжетоскладання казки про черевичок.** Спочатку діти повинні визначитися з казковим образом черевичка (новий – модний, красивий – гордий, пихатий, живе задля себе, не приносячи нікому користі), потім діти розмірковують, чим може бути черевичок – прикрасою на полиці магазину, човником для жабки, оселею для мишки, взуттям тощо. Важливо також визначити, звідки взявся черевичок у магазині, чому він один (привезли з фабрики для зразка, подарував чаклун, загубила дівчинка тощо).

Після активного зацікавленого обговорення педагог спонукає дітей до розповідання казки про черевичок. Доречно запропонувати намалювати ілюстрації до казки. Після цього діти за сюжетами своїх малюнків визначають їх місце в загальній сюжетній лінії, відповідно шикуються в ряд і послідовно розповідають казку.

З малюнків і розповідей дітей бажано скласти книжку.

Заняття №3

Мета: закріпити вміння дітей порівнювати кількість предметів у множинах і співвідносити числа з цифрами, використовуючи знаки « $\Rightarrow$ » та « $\neq$ »; вправляти в перетворенні рівності в нерівність через додавання й віднімання чисел; закріплювати вміння написання прикладів із різною кількістю доданків для уточнення складу числа «6»; вправляти в знаходженні найістотніших ознак геометричних фігур; удосконалювати вміння малювати різні лінії.

Закріпити в бесіді знання дітей про тварин, уточнити поняття «лапи-ноги».

Вправляти дошкільників у правильному використанні математичних термінів, називанні числівників під час відмінювання. Розвивати здатність дітей логічно висловлюватись, переконливо викладати свої думки, виявляючи при цьому культуру суджень.

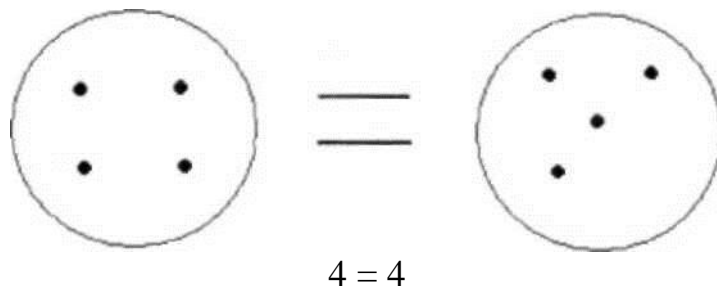
Сприяти розвитку образного та логічного мислення, творчої уяви, уваги. Виховувати вміння поводитись, дотримуючись моральних правил, доброзичливість у стосунках.

Матеріал: індивідуальні дошки, таці, крейда, ганчірки, подушки.

Хід заняття

1. Логіко-математичне завдання «Чарівні множини». Вихователь пропонує дітям намалювати два кола, тобто зобразити на своїх дошках множини А й множини В. У кожній множині позначити крапками по чотири цукерки.

– Якщо в кожній множині по 4 цукерки, то як інакше можна сказати про їх кількість? (*По чотири, порівну, однакова кількість*) Тоді який знак треба поставити між множинами? (*Знак рівності*) Правильно, намалюйте його. А тепер нижче зробіть запис цієї рівності цифрами.

– Невипадково наші множини називають чарівними. Давайте почаклуємо і перетворимо рівність на нерівність. Що нам ц цьому допоможе? (*Діти пропонують свої варіанти*) Правильно, чарівна ганчірка допоможе зменшити кількість цукерок, а чарівна крейда – збільшити число цукерок. У кожного з вас буде свій варіант запису нерівності. А на який знак перетвориться в цьому випадку знак нерівності? Так, на знак нерівності « $\neq$ ».

(*Діти виконують завдання, а потім читають свої записи*)

2. Граматична вправа. Вихователь стежить за правильною вимовою числівників, виправляє за необхідності. Тобто, вправляє дошкільнят у використанні правильних граматичних форм під час відмінювання числівників, наприклад: три не дорівнює чотирьом, один не дорівнює п'яти, шість не дорівнює двом тощо.

3. Математична гра «Розумні пальчики». Вихователь пропонує малюкам обрати собі пару й скласти разом за допомогою пальчиків число «6». Діти самостійно обирають свій варіант складу цього числа, при цьому можуть не обмежуватись кількістю доданків. Вихователь обходить пари й вислуховує складені приклади; просить назвати перший, другий доданок, суму, назвати кількість доданків тощо; пропонує тим, хто відповів, зробити запис свого прикладу на дошці. Коли всі діти виконають завдання, вихователь може звернути увагу на якийсь найбільш цікавий варіант для закріплення якогось правила, наприклад:

$$3 + 1 + 2 + 0 = 6$$

«Якщо до числа додати «0», то число не зміниться».

4. Хвилинка відпочинку «Хмаринки-тваринки» (можна провести під заспокійливу мелодію). Вихователь пропонує малюкам взяти подушки, зручно лягти на килимі, заплющити очі й порахувати «кумедні хмаринки, що

пропливають у небі, які схожі на якихось тварин». Після цього вихователь запитує в дітей, яких і скільки хмаринок-тваринок вони нарахували, закріпити в бесіді знання про окремих тварин, уточнити знання про «ноги-лапи», з'ясувати їх кількість.

5. Логіко-математичне завдання «Геометричні загадки». Вихователь пропонує подивитись на зроблені ним записи рівності та нерівності й відгадати, які геометричні фігури він задумав, наприклад: $3 = 3$ (трикутник і трикутник); $4 \neq 6$ (квадрат, ромб, трапеція, прямокутник і шестикутник). Дошкільники своїми відповідями доводять правильність своїх суджень, роблять на своїх дошках записи, а під ними малюють геометричні фігури. Вихователь може жартувати й використовувати, наприклад, такі записи: $5 \neq 0$; $2 \neq 4$, маючи при цьому на увазі кількість кутів у геометричних фігур. Буде дуже цікаво вислухати міркування дітей. Вихователю треба підвести дошкільників до певних висновків щодо знань про геометричні фігури або їх частини.

6. Творче завдання з малювання «Геометрична фантазія». Вихователь пропонує перетворити будь-яку геометричну фігуру або декілька фігур на якийсь предмет або навіть картину. При цьому треба використати лінії, які вже навчилися малювати дошкільники: прямі, пунктирні, ламані, криві, хвилясті. Після виконання завдання діти розглядають усі малюнки, діляться враженнями, вихователь уточнює, які саме лінії було використано та з якою метою.

Заняття №4

Мета: закріпити вміння дітей оперувати правилами під час розв'язання прикладів на додавання та віднімання в межах 10: якщо до числа додати або від числа відняти «0», то число не зміниться; від перестановки доданків сума не зміниться; щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок. Продовжувати закріплювати вміння написання прикладу в правильній послідовності (цифра, знак, цифра, знак, цифра – Ц 3 Ц 3 Ц) для уточнення складу числа «7». Вправляти в умінні встановлювати рівність і нерівність між числами, оперувати відповідними знаками. Розвивати здатність дітей розмовляти літературною українською мовою, використовуючи правильну математичну термінологію, вправляти у відмінюванні числівників, оперуванні виділеними першими звуками в словах, збагачувати пасивний і активізувати активний словниковий запас усіх дошкільнят групи.

Сприяти розвитку дивергентного й конвергентного мислення, творчої уяви, окоміру, уваги й здатності виконувати завдання в належному темпі. Виховувати витримку, товариськість, уміння радіти успіху – своєму та друзів.

Матеріал: дошки, таці, крейда, ганчірки, кольорові фломастери, подушки.

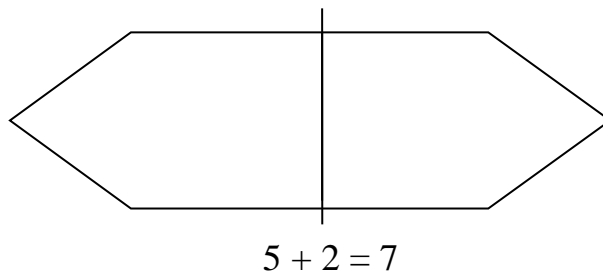
Хід заняття

1. Логіко-математичне завдання «Смачна цукерочка».

Вихователь пропонує дітям намалювати на дошках шестикутник схожий на велику цукерку з горішками, розділити її навпіл вертикальною лінією,

позначити в лівій частині цукерки крапками п'ять горішків, визначити скільки треба намалювати крапок-горішків у правій частині цукерки, якщо всього їх «7». Після цього треба зробити запис прикладу.

Практична частина №1

Діти виконують завдання, охочі зачитують записаний приклад. *(Виконуючи це завдання, діти самостійно оперують правилом: щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок)* Потім вихователь пропонує вигадати з цими ж доданками новий приклад.

– Що для цього треба зробити? Правильно, змінити місцями доданки. Який приклад у вас вийде? ($2 + 5 = 7$) Добре, діти, що ви пам'ятаєте правило: від перестановки доданків сума не зміниться. Давайте його повторимо разом із відповідними рухами.

Після цього вихователь використовує ігровий прийом «Слухняна ганчірочка», за допомогою якого проводить закріплення окремих понять, заохочуючи працювати всіх дітей в однаковому темпі:

– Слухняна ганчірочка зітре другий доданок. Що ви стерли? («2») А тепер ганчірочка зітре суму. Що ви стерли? («7») Зітріть перший доданок. Що ви стерли? («5») «2», «7», «5» – це що? Правильно, це цифри. А що залишилось? Так, знаки. Нехай слухняна ганчірочка зітре оцей знак *(показує на знак рівності)*. Як він називається? Правильно, «знак рівності». А який знак залишився? Так, знак «плюс». Цей знак основний у прикладах на яку дію? Правильно, на додавання. У вас виявилися дуже слухняні ганчірочки, ви вправно виконували завдання, ніхто не був слабкий.

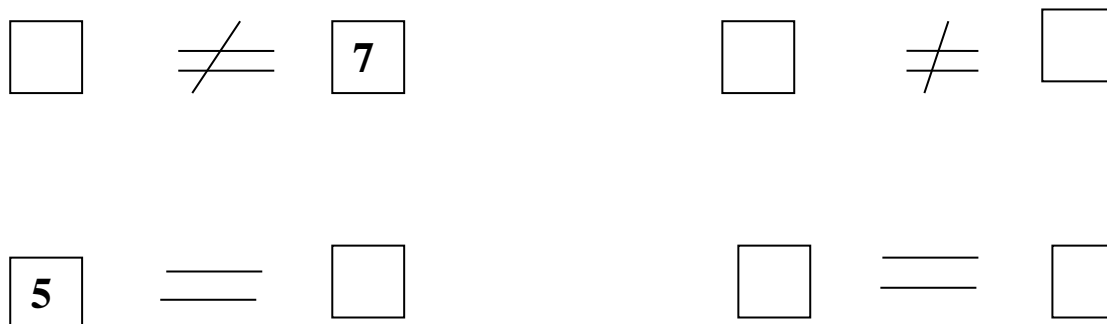
2. Гра «Математичний волейбол». Усі встають у коло. Вихователь першим починає гру. Він кидає м'яч – приклад дитині на додавання й віднімання «0». Дитина «ловить» приклад і «кидає» вихователю відповідь. Гра продовжується, потім усі діти проговорюють, підтверджуючи відповідними рухами, правило: якщо до числа додати або від числа відняти «0», число не зміниться. *(Правило можна згадати й на початку гри, якщо в цьому є потреба або зовсім не згадувати, якщо діти добре його усвідомили й використовують самостійно під час розв'язання прикладів)*

3. Хвилинка відпочинку «Що пишу – не скажу, відгадати прошу» *(можна провести під тиху заспокійливу мелодію)*. Малюки беруть подушки, зручно лягають на килимі й заплющують очі. Вихователь пропонує відгадати за названими рухами чарівного олівця, яку цифру він пише. Діти, відгадуючи,

показують необхідну кількість пальчиків. Педагог ходить поміж дітей, дає оцінку «відповідям-відгадкам» дотиком своєї руки або словесно. Наприклад, вихователь може казати:

– Донизу, праворуч, стриб догори, донизу. *(Діти показують чотири пальчика, впізнаючи з названими напрямками руху цифру «4»)*

4. Математична гра «Засели будиночки». Вихователь пропонує намалювати попарно на невеликій відстані квадратні будиночки, між якими незвичайні доріжки – знаки рівності та нерівності. Діти повинні заселити у два будиночки такі цифри, щоб було зроблено правильно запис, а решту пустих будиночків заселити цифрами довільно за цією ж умовою. Після виконання завдання діти обмінюються дошками. Так, кожна дитина перевіряє завдання іншого, читає його записи, вправляючись у відмінюванні числівників. За потреби дитина вказує на помилки, допомагає другу правильно виконати завдання.

5. Творче завдання «Ялинкова гірлянда». Вихователь пропонує намалювати ялинкову гірлянду, яка буде складатись із геометричних фігур різного розміру. Спочатку діти малюють фломастерами геометричні фігури за словесною вказівкою вихователя, а потім продовжують цей ряд у певній послідовності самостійно. Наприклад: великий овал, маленьке коло, великий трикутник, маленький квадрат. Після виконання завдання діти заповнюють фігури кольоровими візерунками-лініями, назви яких повинні відгадати за першими звуками слів. Наприклад: великий овал прикрасьте лініями, які починаються зі звука [Л] (ламані лінії); маленьке коло прикрасьте лініями, які починаються зі звука [П] (пунктирні або прямі лінії); маленький квадрат прикрасьте лініями, які починаються зі звука [Х] (хвилясті лінії). Далі діти з'єднують усі прикрашені фігури однією лінією, зіставляють свої дошки, щоб помилуватись гірляндою та дати оцінку її довжині в словниковій вправі (довга, дуже довга, величезна, дуже-дуже велика, найдовша тощо).

Іншого разу вихователь може запропонувати окремим дітям придумати лінії для прикрашення іграшок, якихось предметів, вимовивши при цьому лише перші звуки слів.

Наступного дня вихователь може продовжити розвивати тему про новорічну гірлянду, умістивши в інтегроване заняття з пріоритетом

мовленнєвої діяльності важливий вид навчання зв'язного мовлення – колективне сюжетоскладання «Казка про ялинкову гірлянду». Педагог пропонує дітям придумати казку про чарівну ялинкову гірлянду.

Спочатку вислуховує міркування щодо того, чому гірлянда чарівна, у чому виявляється її чарівність. Потім пропонує поміркувати, звідки виникла ця гірлянда чи завжди вона була чарівною, хто і як дізнався, що вона має незвичайні властивості, які пригоди трапились з нею та головними героями казки. Першу частину обговорення завершують колективною зв'язною розповіддю.

У другій частині вихователь виставляє на допомогу дітям предметні картини із зображенням ялинки, площі міста, сумного малюка, казкових персонажів. Пропонує вигадати, як сталося, що гірлянда опинилась на головній ялинці міста, кому та як вона допомогла. Другу частину також завершують колективною розповіддю казки із самого початку.

Для підсилення інтриги варто підказати дітям, що самій ялинковій гірлянді загрожувала небезпека, але все обійшлося. На завершення діти ще раз розповідають казку про чарівну ялинкову гірлянду. Можна запропонувати вихованцям намалювати до неї ілюстрації (діти домовляються, хто який епізод малюватиме). Потім оповідачі визначають місце свого епізоду та беруть участь у спільному розповіданні, висвітлюючи свою частину казки.

З малюнків і розповідей дітей бажано скласти книжку.

Заняття №5

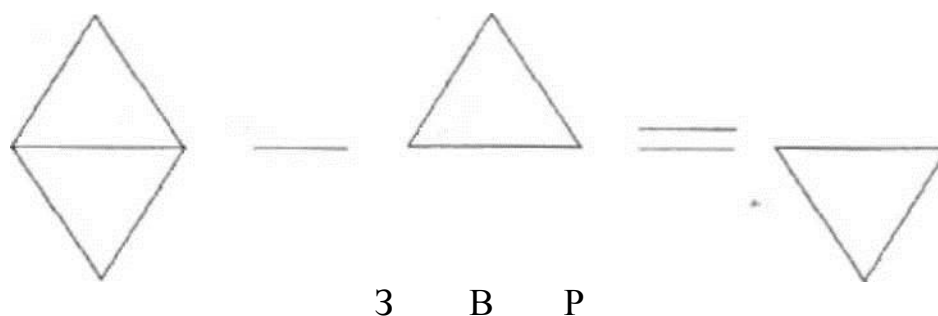
Мета: продовжувати вчити дітей порівнювати числа, використовуючи знаки «>», «<»; вправляти у вірному написанні цифр від 0 до 10; розв'язувати й записувати приклади на віднімання, користуючись відповідною схемою; закріплювати знання про одноцифрові, двоцифрові та трицифрові числа; дати поняття про круглі числа; закріплювати знання про дробі, оперувати ними під час виконання завдань: закріплювати технічні навички в процесі малювання фарбами.

Розвивати здатність дітей розмовляти літературною українською мовою, використовуючи правильну математичну термінологію, вправляти у вірному називанні дробу, відмінюванні числівників, збагачувати пасивний і активний словникові запаси всіх дітей групи. Сприяти розвитку дивергентного й конвергентного мислення, творчої уяви; окоміру, волі, цікавості до математичних знань. Виховувати дружні стосунки, готовність прийти на допомогу, уміння радіти успіхам – особистим і однолітків.

Матеріал: дошки, таці, крейда, ганчірки, необхідне обладнання для малювання фарбами, альбомні листи.

Хід заняття

1. Вихователь пропонує намалювати схему прикладу на віднімання, самостійно написати до неї приклад.

Наприклад: $10 - 2 = 8$.

Діти виконують завдання, потім обмінюються дошками для перевірки зробленого запису, звертаючи увагу на послідовність написання прикладу й правильність розв'язання. Педагог може вибрати дошку з цікавим прикладом і попросити дитину прочитати його, потім визначити зменшуване, від'ємник та різницю або зробити це, активізуючи всіх дітей, за допомогою ігрового прийому «Слухняна ганчірочка» або «Ковпачок».

Використовуючи прийом «Слухняна ганчірочка», вихователь закріплює або перевіряє засвоєння понять «зменшуване», «від'ємник», «різниця», знак «мінус», «плюс», пропонуючи всім разом витирати те, що він назве. Цю ж ідею закладено й у прийомі «Ковпачок», у якому діти накривають долонькою те, на що вкаже педагог.

2. Гра «Назви менше число». Вихователь пропонує писати цифри від 1 до 10, дотримуючись правильного напрямку й послідовності рухів. Після написання кожної цифри педагог пропонує назвати всі числа, які менші від записаного.

Закріплюючи знання дітей про числовий ряд та відношення між числами в ньому, так само можна проводити гру «Назви більше число». Іншим разом можна записувати цифри в будь-якому порядку, називаючи більші й менші числа порівнянно із записаним.

3. Фізкультхвилинка.

4. Гра «Додай потрібне». Вихователь пропонує порівняти числа, зробивши правильний запис. Діти самостійно дописують потрібну цифру та знак «<» або «>».

Наприклад:

$$10 > \dots \quad 9 \dots 5$$

$$2 < \dots \quad 3 \dots 8$$

Вихователь перевіряє записи дітей за допомогою ігрового прийому «Ланцюжок», коли діти по черзі повинні прочитати свій запис. Якщо дошкільник не встиг виконати завдання, наступна дитина «лагодить» розірваний ланцюжок і читає свій запис. Закінчують читати ті, кого раніше пропустили. Вихователь кожній дитині називає порядковий номер того запису, який він має прочитати.

4. Педагог пропонує записати на дошці: угорі – одноцифрове число, нижче – двоцифрове число, знизу – трицифрове число. Потім дошкільники обмінюються дошками для перевірки записів. Вихователь повідомляє про те, що якщо число закінчується на «0», то воно буде називатись «круглим числом» і пропонує написати будь-яке кругле число.

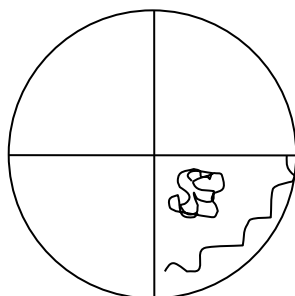
5. Фізкультхвилинка.

6. Гра з дробами «Смачні тортики».

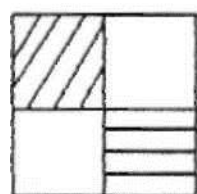
6.1. Вихователь пропонує намалювати круглий торт, поділити його на частини відповідно дробу $1/4$, позначити одну частину «кремовими лініями-візерунками або кремовими квітами».

– Що означає в $1/4$ число «4»? Правильно, це означає те, що ми розділили торт на чотири однакові частини. А що означає число «1»? Так, ми взяли лише одну частину тортика. Свій шматочок ви прикрасили лініями з крему, дехто навіть намалював кремові квіти. Усі ваші шматочки дуже красиві та апетитні.

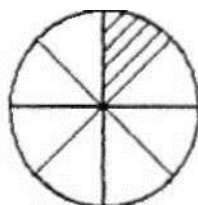
Що більше – половина чи четвертинка? Скільки четвертинок у половині? А в цілому колі?

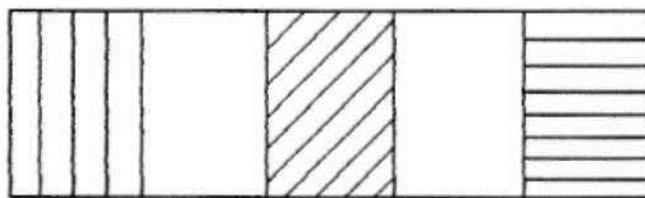
6.2. Вихователь пропонує уважно подивитись на намальовані тортики та дроби, записані поруч з ними, знайти помилку й довести правильність своєї думки. Педагог може запропонувати такі варіанти:

$2/4$

$1/7$

$4/6$

6.3. Вихователь просить намалювати фарбами торт або тістечка для подальшого використання малюнків під час складання казки «Чарівний торт». Наступного дня педагог може використати роботи дітей у процесі проведення інтегрованого заняття з пріоритетом мовленнєвих завдань. На цьому занятті діти потрапляють у кондитерський відділ продовольчого супермаркету, де з ними трапляється багато пригод, вони розв'язують різні завдання, складають казку про чарівний торт.

Заняття №6

Мета: вправляти лічити в прямому та зворотному порядку від названого числа; позначати числа цифрами; закріплювати правильне написання цифр від «0» до «10»; закріплювати склад чисел у межах 10; виконувати дії додавання та віднімання; порівнювати числа, використовуючи знаки «<», «>», «=»; продовжувати вчити правильно записувати та називати дріб; малювати геометричні фігури, ділити їх на частини відповідно до вказаного дробу; закріплювати правила догляду за зубами.

Сприяти розвитку логічного мислення, уваги, окоміру, волі. Розвивати вміння вільно спілкуватись літературною українською мовою, уміння в діалогічному та монологічному мовленні правильно будувати речення, ставити правильно наголос у словах, вірно називати дробі, відмінювати числівники.

Виховувати толерантність у взаєминах з товаришами, культурно-гігієнічні навички.

Матеріал: дошки, крейда, ганчірки, обладнання для малювання олівцями, фломастери, альбомні листи.

Хід заняття

1. Гра «Рахуй далі». Вихователь пропонує комусь із дітей продовжити рахувати в прямому або зворотному порядку від того числа, яке він назве. При цьому названі вихователем числа треба швидко та правильно записати цифрами всім дітям групи. Педагог може запропонувати починати гру й окремим дітям, а сам стежить за правильністю виконання завдання.

2. Гра «Веселі приклади». Проводячи цю гру, вихователь закріплює склад чисел, уміння виконувати дії додавання та віднімання в межах 10.

Вихователь пропонує дітям зробити коло, потім вибирає декілька дітей, які стають у середину – це «цукерочки».

Вихователь. Скільки в нас цукерочок? Правильно, дві. А скільки треба додати цукерок, щоб стало 5? Правильно, 3 цукерочки. *(Вихователь вибирає трьох дітей, які стають у коло)* Який приклад ми склали? $(2 + 3 = 5)$ Як можна назвати «2»? Так, перший доданок. А «3»? Правильно, другий доданок. А як назвати «5»? Правильно, це сума. Так скільки ж всього у нас стало цукерок? А скільки цукерок треба забрати, щоб залишилось 4? Так, одну. Який тоді буде приклад? $(5 - 1 = 4)$ Це приклад на яку дію? *(На віднімання)* Який у ньому головний знак? *(Знак «мінус»)* А як називається число «5»? «1»? «4»? *(Зменшуване, від'ємник, різниця)*

3. Гра «Малюки та велетні». Педагог пропонує дітям встати парами. Одні діти в парах – «малюки», які стоять навшпиньки і показують пальчиками якесь число. Інші діти – «велетні», вони повинні показати пальчиками більше число. Вихователь обходить усі пари й перевіряє правильність порівняння чисел, яке вголос йому кажуть «велетні». Потім діти міняються місцями. Вихователь знов обходить дітей, слухає відповіді та пропонує зробити запис останнього порівняння чисел. Це можуть бути, наприклад, такі записи:

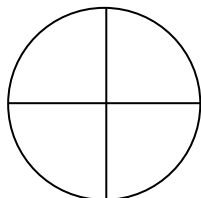
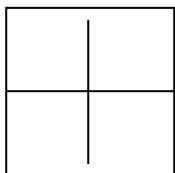
$2 = 2$

$6 > 5$

$7 < 10$ тощо

4. Фізкультхвилинка.

5. Ігрова вправа «У гості до Вінні-Пуха». Вихователь пропонує піти в гості до Вінні-Пуха, якому на День народження можна подарувати торттики різної геометричної форми. Педагог пропонує намалювати торт і поділити його на частини, відповідно до дробу $\frac{3}{4}$, записати дріб поруч із тортом.

Вихователь. На скільки ж рівних частин ви повинні поділити торт? Правильно, на 4. А скільки шматочків з'їв Вінні? Так, наш солодкоїжка з'їв аж 3 шматочки.

Педагог звертає увагу дітей на те, що вони намалювали торттики різної форми, уточнює, на яку геометричну фігуру вони схожі. (*Як коло, як квадрат, як прямокутник тощо*)

Вихователь. До Вінні-Пуха на День народження зібралося багато друзів. Добре, що кожен із них прийшов із солодкими подарунками, тому ласощів усім вистачило. Друзі весело провели час. А вночі Вінні наснився чудовий сон, йому снилися торттики, які він ділив на рівні частини, а деякими ласував. Вгадайте за цими дробами, які торттики наснилися ведмедиківі.

Вихователь пропонує прочитати записи на його дошці:

$$\frac{1}{2}; \quad \frac{2}{4}; \quad \frac{3}{5}; \quad \frac{4}{6}; \quad \frac{2}{8}.$$

Вихователь. Що означають числа, написані під рисочкою внизу? Правильно, вони означають, на скільки однакових частин поділив Вінні торттики. А що означають числа, написані вгорі над рисочкою? Так, скільки частин цього торттика він взяв.

6. Бесіда.

Вихователь. Як ви гадаєте, якщо ведмежатко буде так багато їсти солодкого, які проблеми в нього можуть виникнути? (*Може заболіти живіт, заболять зуби і він піде до стоматолога, Вінні буде зле й він може потрапити до лікарні тощо*)

Щоб із Вінні не трапилось біди, треба не їсти багато солодкого, а після їжі завжди чистити зуби. Давайте нагадаємо правила догляду за зубами та ротом, коли та в якій послідовності треба чистити зуби, як доглядати за зубною щіткою.

Після бесіди вихователь пропонує намалювати предмети, які знадобляться наступного дня на інтегрованому занятті з пріоритетом мовленнєвих завдань під час складання оповідання «День народження Вінні-Пуха». Діти

малюють торт, друзів ведмежатка, зубного лікаря, зубну пасту з зубною щіткою тощо.

Список використаних джерел

1. Артемова Л.В. Колір, форма, величина, число. Київ: Томіріс, 1997.
2. Баглаєва Н.І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят. *Дошкільнє виховання*. 1999. №7. С. 3–4.
3. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ, 2012. 26 с.
4. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2001.
5. Плетеницька Л.С., Крутій К.Л. Логіко-математичний розвиток дошкільників. Запоріжжя: ТОВ «ЛІГІС. Лтд.», 2002.

Сивочуб Олена Сергіївна,
вихователь-методист закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Упровадження освітніх технологій та інтерактивних методів та прийомів у роботу з дошкільниками

Консультант:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти та
соціальної роботи
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Бондаренко Наталія Борисівна

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні поставив перед педагогами основне завдання: виховати особистість, яка успішно діє в різних життєвих ситуаціях. Здатність швидко адаптуватися до нових соціальних умов безпосередньо залежить від комунікативних умінь та навичок, достатній рівень, яких дає дитині змогу адекватно діяти в соціальному оточенні.

Починаючи свою роботу, педагог, насамперед, повинен думати про дітей і пам'ятати, продуктивною для них буде праця, яка приносить радість.

Якщо створити умови для розвитку особистості, то малюк почне розкривати ті здібності, які природа дала йому під час народження. Необхідно стимулювати в дітей розвиток мислення, інтересів, уявлення, фантазії, інтелекту, дослідницьку діяльність. Щоб розвинути в дитині творчу активність, дорослому потрібно організувати пізнавальну діяльність так, щоб дитина могла творчо підійти до розв'язання конкретного питання за темою, засвоїти її, систематизувати навчальний матеріал.

Розвиток дитини проходить у різних видах діяльності. Важливо щоб ця діяльність була жвавою та енергійною.

На сьогодні широкі можливості для творчої самореалізації дитини відкривають освітні технології та методи й прийоми інтерактивного навчання і, як свідчить досвід, вони доцільні в роботі з дошкільниками, допомагають досягти високих результатів.

Інтерактивне навчання дає змогу помітно збільшити відсоток засвоювання матеріалу, бо впливає не лише на свідомість дитини, а й на її душу, почуття, волю.

Під час занять, ігор, вправ із використанням інтерактивних методів іде постійна активна взаємодія дітей із педагогом, дітей один із одним. Вихователь у цих видах діяльності виступає рівноправним учасником.

Інтерактивні методи – це способи цілеспрямованої міжсуб'єктної взаємодії, що забезпечують оптимальні умови розвитку дітей.

Характерними особливостями цих методів є:

- оптимальна активізація дітей;
- спільна діяльність вихователя та дітей у режимі рівноправного спілкування;
- створення умов для переживання успіху кожним учасником педагогічної взаємодії;
- обов'язкова рефлексія процесу навчання й виховання – осмислення доцільності обраних завдань, форм роботи, способів діяльності, причин невдач або досягнення цілей тощо [4, с. 41].

Які ж завдання Державного стандарту України вирішує інтерактивне навчання:

- формування комунікативних умінь;
- соціально-культурний розвиток особистості;
- розвиток мовлення дітей;
- формування вмінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);
- формування цілісного сприймання світу, готовності до розпізнання проблеми, здатності розв'язувати сюжетні задачі, алогічно міркувати, обґрунтовувати свої думки та виконувати дії за алгоритмом;
- розвиток розумових здібностей, емоційно-вольової сфери, пізнавальної активності та самостійності, здатності до творчості, самовираження та спілкування;
- розвиток навичок взаємодії в сім'ї, колективі, суспільстві за допомогою активного спілкування із соціальним оточенням, накопичення комунікативної діяльності, дотримання правил толерантної поведінки, співпереживання й солідарність з іншими людьми в різноманітних життєвих ситуаціях
- розвиток у дітей активної мотивації дбайливо ставитись до власного здоров'я, займатися фізичною культурою, удосконалювати фізичну, соціальну, психічну й духовну складові здоров'я;
- розвиток пізнавальної, художньої та технічної обдарованості, технічного мислення в процесі творчої діяльності.

Рекомендуємо методи інтерактивного навчання, які апробовано в роботі з дітьми нашого закладу: метод багатоканальної діяльності, метод активного моделювання, метод вирішення проблем або «дерево рішень», метод мікрофона або мобільника, метод каруселі, метод неперервних думок або «нескінченний ланцюжок», метод відкриття, метод чарівника, «Мозковий штурм».

Важливим чинником ефективності освіти стає також **упровадження освітніх педагогічних технологій**, що відкривають нові можливості виховання і навчання дошкільнят. Хочеться, щоб діти активно намагалися самі знайти відповіді на свої запитання, виявляли більше самостійності, уяви, допитливості.

Однією з таких інноваційних педагогічних технологій є **«Геокешинг»**. «Геокешинг» походить від англійського слова, складається з двох частин «гео» – земля, «кеш» – скарб.

«Геокешінг» – це захоплива командна гра, у якій містяться: подорож, знаходження місця, розташування заданих об'єктів, пошук інформації про об'єкти й відповіді на запитання, розвиток допитливості та пізнавальної активності, вміння спілкуватися й знаходити в результаті спілкування потрібну інформацію, вирішувати проблему спільно. Це туристична гра із застосуванням супутникових, навігаційних систем, суть якої полягає в пошуку схованок і скарбів [5, с. 4].

На нашу думку, геокешинг – це ефективний спосіб дізнатися багато цікавого, пізнавального про рідний край, уміти діяти в різних життєвих ситуаціях. З дітьми дошкільного віку використовують лише елементи цієї захопливої гри й проводять за методикою «освітнього геокешинга».

Суть технології – організація ігрової діяльності дітей, що наповнює її розвивально пізнавальним матеріалом. У грі беруть участь дошкільники, вихователі, вузькі спеціалісти, батьки. Діти молодшого дошкільного віку грають в спрощену квест-гру, яка готує їх до геокешинга. Діти середньої групи в квест-грі вже вчаться користуватися картами-схемами й пересуватися в приміщенні дошкільного закладу, це є підготовкою для повноцінної гри в геокешинг в старшому дошкільному віці.

Квест – це ігрова педагогічна технологія; форма взаємодії педагога й дітей, яка сприяє формуванню вмінь вирішувати певні завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету.

Основна мета квесту – швидке та якісне виконання певних завдань для досягнення мети, у результаті чого гравець або команда отримує приз [5, с. 11].

Квест – це пригодницька командна гра. Ідея гри проста – команди, переміщаючись точками, виконують різні завдання. Але родзинка такої організації ігрової діяльності полягає в тому, що виконавши одне завдання, діти отримують підказку до виконання наступного, що є ефективним засобом підвищення рухової активності та мотиваційної готовності до дізнання і дослідження. Основна перевага квесту в тому, що така форма організації свята ненав'язлива, в ігровому, цікавому вигляді сприяє активізації пізнавальних і розумових процесів учасників.

Отже, інноваційні освітні технології та інтерактивні методи та прийоми відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їх перевага полягає в тому, що дошкільники засвоюють рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінювання). Діти займають активну позицію. У пізнавальній діяльності.

Значно підвищується особистісна роль вихователя – він є лідером, організатором.

Інтерактивне навчання – діалогове навчання, у ході якого здійснюють взаємодію дорослого та дитини. Саме інтерактивні методи дають змогу дошкільникам формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; виявляти й реалізовувати індивідуальні можливості. При цьому освітньо-виховний процес організують так, що діти шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; приймають альтернативні рішення, мають змогу зробити «відкриття», формують свої ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів; навчаються співробітництву.

Використання технології «освітнього геокешинга» і квест-гри впливає на:

- підвищення рівня розвитку допитливості, самостійності;
- дослідницькі вміння і навички дітей (бачити й визначати проблему, приймати і ставити мету, вирішувати проблеми, аналізувати об'єкт або явище, виділяти суттєві ознаки й зв'язок, зіставляти різні факти, висувати різні гіпотези, відбирати засоби й матеріали для самостійної діяльності, здійснювати експеримент, робити певні висновки й умовиводи);
- підвищення рівня розвитку пізнавальних процесів;
- мовленнєвий розвиток (збагачення словникового запасу дітей різними термінами, закріплення умінь граматично правильно будувати свої відповіді на запитання, умінь ставити запитання, стежити за логікою свого висловлювання, умінь будувати доказову мову);
- особистісні характеристики (поява ініціативи, самостійності, умінь співпрацювати з іншими, потребу відстоювати свою точку зору, узгоджувати її з іншими тощо);
- знання дітей про живу й неживу природу;
- підвищення компетентності батьків в організації роботи з використання технології «освітнього геокешинга».

Інтерактивне навчання також широко використовуємо й у роботі з педагогами. Воно сприяє підвищенню професійної компетентності педагогічних працівників, формуванню педагогічного колективу.

Список використаних джерел

1. Абрамов В.В., Тонкошкур В.В. Історія туризму: Підручник. Харків: Видавництво «Форт», 2010
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ, 2012. 26 с.

3. Боклащук Н.Д. Інтерактивні технології розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. *Дошкільний навчальний заклад*. 2013. №1.

4. Педрада. Портал освітян України. URL: pedrada.com.ua (дата звернення: 18.11.20219).

5. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / О.О. Андрієтті, О.П. Голубович, О.П. Долинна, Т.В. Дяченко, Т.С. Ільченко, Г.Є. Іванова, Г.М. Лисенко, Т.В. Панасюк, Г.В. Петрова, Т.О. Піроженко, Н.М. Романко, Н.А. Случинська, Н.І. Трикоз. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 104 с.

6. Саприкіна О., Мартинюк О. Інтерактивні методи навчання як засіб формування навичок мовленнєвої взаємодії старших дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. №8.

Інтегроване заняття в старшій групі з використанням інтерактивних форм роботи «Кафе для святкування дня народження»

Мета:

– виявити знання дітей щодо соціальних умов, організації та обладнання розважальних комплексів; закріпити вміння групувати та класифікувати предмети за ознаками; знання дітей щодо предметів найближчого оточення (посуд, меблі, побутова техніка, українські страви), уявлення дітей про види праці дорослих;

– виявити вміння дітей будувати цифровий ряд, вирішувати нескладні приклади на додавання та віднімання; розрізняти геометричні фігури та називати їх; вміння вільно орієнтуватися в просторі групової кімнати; послідовно називати дні тижня та орієнтуватися на циферблаті годинника, установлюючи час;

– виявити вміння дітей вести діалог у різних повсякденних ситуаціях, вміння триматися в діалозі невимушено, вільно, без напруження розмовляти; виявити вміння будувати різні монологічні розповіді-пояснення; вміння деяких дітей читати невеличкі слова, складати з двох слів – одне;

– виховувати шану до праці людей; любов до сімейних свят та традицій; вміння працювати в команді, бажання допомагати один одному.

Обладнання: екран, проектор, картки з цифрами та літерами, «телефони» різних геометричних фігур із математичними прикладами, конверти з загадками, годинники, м'яч).

Хід заняття

Вихователь. Діти, давайте привітаємось до наших гостей.

Діти.

Добрий день, вам, добрі люди.
Хай вам щастя й доля буде.

Не на день і не на рік,
А на довгий-довгий вік.

Вихователь.

Усміхнемось всім навколо—
Небу, сонцю, квіткам, людям,
І тоді обов'язково
День для вас привітним буде!

Вихователь.

Електронна пошта чарівна
знову нам відеозвернення принесла.
Від кого воно? Я теж не знаю.
Увага! Пошту відкриваю!

(На проєкторі з'являється відеозвернення від Маші, яка просить допомогти відсвяткувати День народження Ведмедя)

Вихователь. Діти, де можна взагалі відсвяткувати день народження?
(Відповіді дітей)

Добре, давайте відсвяткуємо в кафе. Але кафе ще не зовсім готово. Там багато чого не вистачає. Маша склала нам план роботи *(відеозвернення)*

План роботи

1. Дати назву кафе.
2. Визначити графік роботи.
3. Придбати меблі, посуд, електроприлади та дизайнерські прикраси.
4. Визначити професії та що їм потрібно для роботи.
5. Розробити меню.
6. Розважальна програма.

1. Назва кафе.

Гра «Мікрофон».

Вихователь пропонує дітям відповісти на запитання «Як можна назвати кафе?» Діти пропонують назви.

Гра в командах «Виклади назву кафе».

Вихователь пропонує дітям взяти картки синього та жовтого кольору та за допомогою цифр будують цифровий ряд (синій колір – пряма лічба, жовтий – зворотня) у двох командах, за номером картки викладають назву кафе «Святковий гостинець».

Вихователь. Щоб спілкуватися з постачальниками, клієнтами нам потрібні номери телефонів. Але наші телефони треба налагодити. Треба скласти номери телефонів нашого кафе. *(Діти сідають за столи та вирішують приклади, записуючи пропущені цифри. За формою свого телефону діляться на рівні. Діти, у кого форма телефону – квадрат – низький рівень, трикутники – середній рівень, ромби – високий)*

2. Графік роботи.

Гра «Квест».

Вихователь запрошує дітей знайти свою групу за формою телефону, за допомогою гри «Квест» знайти завдання та визначити час роботи кафе в групах за допомогою годинника.

Виростаємо на віконці,
Розквітаємо на сонці,
Від водиці зеленіємо,
Усім діточкам радіємо!
(Кімнатні рослини)

Місце, де можна перетворитися на героїв казок. (Театральний куточок)

На ньому можна їсти, пити, грати, писати, малювати. (Стіл)

Біле поле, а ним темна смужечка тече й знання нам несе. (Дошка)

(Діти в групах знаходять годинники, визначають час роботи кафе. І доводять, чому саме так буде працювати кафе).

Вихователь. У які дні буде працювати наше кафе? (Відповіді дітей)

Фізкультхвилинка «Дні тижня».

Зранку ми із добрим пилом
День вітали ... (понеділок)
Ніченька минула скоро,
Зустрічаємо ... (вівторок)
Далі спритна, молода
Поспішає ... (середа)
А четвертий день тепер
Називається ... (четвер)
Діло добре ладиться,
Як настане ... (п'ятниця)
Дома скрізь кипить робота,
Як почнеться день ... (субота)
А субота з хлібом-сіллю
Привела сестру ... (неділю)
Ось і тижневі кінець!
Хто трудився – молодець!

3. Обладнання: меблі, посуд, електроприлади та дизайнерські прикраси.

Гра «Квест» (художньо-мовленнєвий).

Високий рівень – за уривком вірша відгадують поета, середній рівень – за іменниками та за дієсловами визначають назву казки, низький рівень – відповідають на запитання «Назви яких українських казок ви знаєте?»

Знаходять наступне завдання в групах.

Діти своїми командами роблять картки-замовлення (високий рівень знаходить електроприлади: складає з двох слів одне; середній рівень: читає

слова й обирає посуд та меблі; низький рівень знаходить картинку і обирає дизайн. Роблять заказ телефоном.

4. Персонал кафе.

Вихователь. Люди яких професій працюють у кафе? *(Відповіді дітей).*

Рухлива гра з інтелектуальним навантаженням «Струмочок».

Вихователь. Пропоную пограти в «Струмочок» і визначити приладдя до кожної професії. *(Хлопчики запрошують дівчат. Наприклад, кухар: хлопчик каже «Посуд», дівчинка – «Піч»)*

5. Меню.

Діти сідають за столи, знаходять українські страви та складають меню (високий рівень – звуковий аналіз та наголошення слів, середній рівень – звуковий аналіз, низький рівень – знаходять голосні)

Вихователь. Як ви гадаєте, які гості прийдуть до ведмедика? *(Лісові)*
Зараз я перевірю, чи знаєте ви лісових мешканців. *(Гра з м'ячем)*

У кого гніздо називається гайно? *(Білка)*

Яка тварина прикидається мертвою щоб спіймати здобич? *(Лисиця)*

Яка тварина любить купатися в болотній воді? *(Кабан)*

яка тварина лазить по деревам та любить мед? *(Ведмідь)*

Кермом та парашутом при стрибках служить великий хвіст, її бояться білки, зайці та пташки. Хто це? *(Куниця)*

Яка тварина родич собаці? *(Вовк)*

Кого називають санітаром лісу? *(Вовк)*

У якої тварини задні ноги довші та сильніші за передні? *(Засць)*

Яка тварина може перетворитися на клубок? *(Їжак)*

Кого називають лісовим велетнем? *(Лось)*

Хто живе під землею? *(Кріт)*

Маленька, сіренька, допомогла витягнути ріпку. Хто це? *(Мишка)*

Хто прокидається від зимової сплячки? *(Їжі, ведмеді, барсуки)*

Хто живе під кущем? *(Засць)*

Правила поведінки в кафе.

Вихователь. Діти, лісові мешканці зовсім не знають правил поведінки в кафе.

Діти обирають картинки, за змістом знаходять собі пару. *(Робота в парах).* Складають речення – правила поведінки в кафе.

6. Розважальна програма

Як можна розважити гостей? *(Відповіді дітей)*

Пісня англійською мовою «Нерру...»

**Конспект заняття-квесту з пріоритетом мовленнєвої
діяльності та дитини в соціумі
для дітей старшого дошкільного віку
«На допомогу Крокодилу Гені та Чебурашці»**

Мета: закріпити знання дітей про магазин, професію продавця; формувати мовленнєву компетентність, граматичний лад мовлення в структурі речень, вміння будувати відповідь до поставленого запитання повним реченням, описувати предмети за допомогою мнемотаблиць; розвивати в дітей інтерес до різних професій; виховувати любов та інтерес до світу професій, товариськість, почуття дружби й взаємодопомоги.

Обладнання: набір картинок для складання асоціативного куща на тему «Магазин», коректурні таблиці з тем професій, продавець, картки-схеми для опису фруктів, кошик із фруктами, картки з овочами різного розміру та цифри до 10, частини ключа – підказки для проведення гри-квест.

Хід заняття

Вихователь.

Добрий день вам, добрі люди,
Хай вам щастя й доля буде!
Не на день і не на рік,
А на довгий, довгий вік!

Діти, подивіться до нашої групи на електронну пошту надійшло відеозвернення. Давайте його подивимось. *(На екрані з'являються герої з мультфільму Крокодил Гена та Чебурашка)*

«Добрий день, малята! Нарешті здійснилася наша мрія! Ми відкрили овочевий магазин! Але хитра Шапокляк вкрала ключ від нього. Ми просимо вашої допомоги. Самим нам не впоратися. Чи згодні ви нам допомогти та відшукати ключ?» *(Відповідь дітей)*

Вихователь. Шапокляк приготувала для вас сюрпризи – частини ключа. Нам їх необхідно знайти. Щоб скласти цілий ключ – треба виконати всі завдання. Виконавши перше завдання ми знайдемо наступну частину ключа з підказкою де рухатися далі. І так після кожного завдання, аж поки не знайдемо всі частини ключа. Чи готові малята шукати ключ? Не лякають вас труднощі? Ви малята молодці! Я впевнена в ваших силах!

Щоб знайти перше завдання нам треба відгадати загадку:

Треба хліб нам купувати
Чи подарунок дарувати, –
Кошик ми з тобою беремо
І по вулиці ідемо.
Там проходимо біля вітрин
Та заходимо в ... *(магазин)*

Правильно, діти. Як ви гадаєте де ми можемо в групі знайти перше завдання? *(На полицях сюжетно-рольової гри «Магазин» діти знаходять першу частину ключа з завданням)*

Перше завдання.

Вихователь. Пригадайте, що можна сказати про магазин? *(Складання асоціативного куща)*

Каса	Продавець	Режим роботи
Товар	Магазин	Гроші
Цінник	Калькулятор	Вітрина
Реклама	Покупці	Супермаркет

(Діти працюють біля дошки. Приклеюють картинки до частини ключа та на зворотній частині знаходять наступне завдання)

Вихователь. А ось і друге завдання. Треба розглянути уважно картки із зображеннями. Я буду ставити запитання, а ви за допомогою картинок швидко відповідати. *(Робота з коректурними таблицями за столами)*

Загадки

У гаманець їх кладемо,
З ними в магазин йдемо. *(Гроші)*
Тут гроші приймають
І чек нам відбивають. *(Каса)*
Меблі, хліб та огірки
Продають нам ... *(продавці)*

Доберіть слова та накрійте фішками
Морква це товар, як і ...
Калькулятор це атрибут продавця, як і ...
В магазині працюють ...

Відгадай за описом
Рум`яне, червоне, солодке, запашне ...
Червоний, соковитий, вітамінний ...
Цифри, табло, кнопки ...

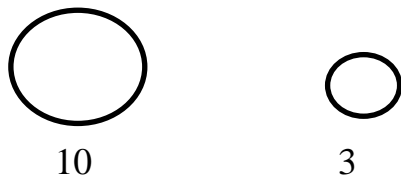
Між таблицями вихователь знаходить наступну частину ключа з третім завданням

Вихователь. Діти, давайте поміркуємо, який повинен бути продавець? *(Діти стають колом та передають м'яч. Проводиться дидактична гра «Продавець який?»)*

На дошці знаходять фігуру продавця, який у руці тримає наступну частину ключа – четверте завдання.

Складаємо цінники.

Робота за столами. Кожній дитині дають дві картинки: одна з великими овочами, друга з маленькими, та дві цифри. Треба правильно розставити ціни відповідно до величини овочів. Наприклад:

Виконавши завдання на одній з картинок, діти знаходять наступну частину ключа.

Вихователь. Подивіться уважно, де в нас у групі стоїть кошик із фруктами. *(Діти знаходять)* Дістаньте фрукти із кошика та за допомогою карток-схем складіть рекламу. *(Виставити кошик із фруктами. Діти за бажанням обирають фрукти й описують за мнемотаблицею.)*

Молодці, упоралися із цим завданням! А заглянемо в кошик, що ще приготувала для нас Шапокляк? *(Діти знаходять останній елемент ключа від магазину)*

Молодці, діти! Ви виконали всі завдання хитрої Шапокляк та зібрали ключ від овочевого магазину. Як ми можемо передати його нашим друзям? *(Відповіді дітей: відвезти за вказаною адресою, відіслати новою поштою)*

На екрані з'являються Крокодил Гена та Чебурашка. Дякують дітям та пропонують послухати пісню, потанцювати

Туристичний похід з елементами геошекінгу територією закладу дошкільної освіти для дітей старшого дошкільного віку «Люби та знай свій рідний край»

Мета: виявити знання дітей про Україну, її символіку, рідний край, рідне місто; розвивати в дітей витривалість і підготовку до динамічних навантажень; сприяти формуванню в дітей знань, умінь, навичок з орієнтування і топографії; створення психологічного настрою на новий вид діяльності.

Обладнання: конверт, 6 шматочків карти, м'яч, обруч зі стрічками, гімнастичні палки, клейноди козака, скриня, фото з пам'ятними місцями Краматорська.

Хід подорожі

(Діти з вихователем входять на ділянку й знаходять конверт із першою частиною карти)

Вихователь. Діти, подивіться, що це? *(Звертає увагу дітей на конверт. Відповіді дітей)* Тут знаходиться частина карти нашої країни й ми вирушаємо в незвичайну подорож – у похід на пошуки карти!

Вихователь. А ви знаєте, що до походу люди готуються заздалегідь. Ми повинні бути в гарній спортивній формі; дружні, організовані, сміливі, ви повинні бути уважними, щоб ніхто не загубився на нашій туристичній стежці. А зараз ми перевіримо, як ви вмiєте дружити з фізкультурою: проведемо похідну розминку.

Розминка.

«Надіваємо рюкзак» – кругові рухи рук плеча вперед, назад.

«Визначимо погоду» – піднести руку до чола й повернутися то праворуч, то ліворуч.

«Збери гілки для багаття» – нахили праворуч, ліворуч.

«Зав’яжи кросівки» – нахили то до правої, то до лівої ноги.

«Перестрибни через купини» – стрибки праворуч, назад, ліворуч, уперед.

«Йдемо в похід» – рух на місці.

Діти знаходять ще один конверт з частиною карти.

Вихователь. Діти, щоб нам відкрився конверт, необхідно відповісти на запитання.

Вправа «Закінчи речення».

Ми живемо в Україні й нас називають ... *(українцями).*

Ми – українці, ти – хлопчик ... *(українець).*

Ти – дівчинка ... *(українка).*

Нашу малу Батьківщину називають ... *(Краматорськ).*

Коли ми дивимось на будинки, вони мають форму ... *(прямокутної).*

Наше місто прикрашає жива природа, це ... *(дерева, кущі, квіти).*

У нашому місті є парки, це ... *(«Ювілейний», «Пушкіна», «Бернадського»).*

Через наше місто протікає річка ... *(Торець).*

У нашому місті є заводи ... *(НКМЗ, КЗТС).*

(Діти йдуть далі: пролазять під дугами, стрибають кочками. Підходять до ділянки першої молодшої групи, де дітей чекає Баба Матрона в українському вбранні)

Баба Матрона. Добрий день, діти, чого прийшли? *(Відповіді дітей)*

Вихователь. Нас привела до тебе карта. На ній позначено твій будинок. А щоб нам йти далі, ти повинна віддати наступний шматочок карти.

Баба Матрона. Ось вам моє завдання: Я дуже люблю та шаную українські традиції. А чи знаєте ви українські народні символи?

Гра зі стрічками.

Діти ходять колом, тримаючи в одній руці стрічку від віночку, вихователь у центрі тримає обруч. Коли закінчується музика, вихователь описує символ, але не називає його. Дитина, яка відгадала назву символу, стає в коло. Дії повторюють.

Дівоча краса з живих або штучних квітів, колосків, кольорового пір’я захищає дівчинку від напасників та лихого ока – вінок.

Невід'ємний символ хатнього інтер'єру. Ним ушановують появу немовлят, одруження, зустріч гостей, виряджають в далеку дорогу – рушник.

Символ Сонця, життя, його безсмертя, любові й краси, весняного відродження – писанка.

Символ здоров'я, краси, чесності, щасливої долі, родової пам'яті. Це вбрання, символіка якого залежала від того, кому призначалося вбрання: нареченому, заміжній дівчинці... – вишиванка.

Рослина з червоними ягідками, символ вогню, сонця, дівочої краси, чистоти, вірності – калина.

Дерево, символ родинного вогнища. Є свято присвячене цьому дереву – верба.

Баба Матрона. Які ви молодці. Дуже гарно знаєте українські символи. Тому отримайте ваш наступний шматочок карти.

Діти забирають шматочки карти й проходять на спортивну ділянку, де їх чекає козак, долаючи перешкоди (переступають через гілочки, оббігають дерева).

Козак. Добрий день, діти. Куди йдете?

Вихователь. Нас привела до тебе карта. На ній позначено спортивний майданчик. А щоб нам йти далі, ми просимо тебе віддати наступний шматочок карти.

Козак. Обов'язково віддам, але спочатку треба перевірити ваші фізичні якості. Чи зможете ви позмагатися?

Естафета на конях «Збери атрибути козака».

Діти по черзі в командах стрибають на палках-коняках та обирають лише атрибути козака.

Козак. Які ви молодці. Дуже гарно знаєте козацькі клейноди. Тому отримайте ваш шматочок карти.

Діти забирають шматочки карти й проходять через купинки, струмок тощо на галявину, де їх зустрічає Карлсон.

Карлсон. Добрий день, діти! Куди прямуєте?

Вихователь. Нас привела до тебе карта. На ній позначено твою галявину. А щоб нам йти далі, ми просимо тебе віддати наступний шматочок карти.

Карлсон. Обов'язково віддам, але я прилетів у ваше місто й мені потрібно знайти вулицю, де живе мій друг Малюк. Але назву я забув. Назвіть, будь-ласка, на яких вулицях ви живете, може і я пригадаю свою. *(Діти стають колом, передаючи м'яч, називають свою адресу)*

Карлсон. Які ви молодці. Дуже гарно знаєте свої адреси. Тепер я знаю, де живе Малюк. Тому отримайте ваш наступний шматочок карти.

Діти забирають шматочки карти й проходять на майданчик середньої групи, переступаючи через купинця, де стоїть скриня.

Вихователь. Діти, подивіться, а ось і скриня, яка вказана на карті. У ній, напевно, знаходиться останній шматочок карти. *(Вихователь відчиняє скриньку)*

й дістає фото з пам'ятними місцями міста Краматорська. Пропонує дітям подивитися й запам'ятати те, що побачать, а потім назвати)

Вихователь. Нарешті ми впоралися із завданнями, а тепер можна відпочити. (Діти складають карту, влаштовують привал, відпочивають, вихователь роздає дипломи «Юного туриста», діляться враженнями)

Ділова гра з педагогами з елементами тренінгу

Тема: «Випуск журналу «Виховуємо творчу особистість»»

Мета: виявити рівень знань педагогів про поняття «творчість», «творча особистість», «риси творчої особистості»; стимулювати інтерес до самопізнання через створення умов для виявлення творчого мислення та поведінки; розвивати творчу активність, нестандартність мислення, образну пам'ять і творчу уяву, швидкість та творчість думки; виховувати вміння працювати колективно.

Категорія учасників: педагоги ЗДО №39 «Струмочок» м. Краматорська.

Хід заходу

Ведучий. До нас надійшло багато листів із запитаннями щодо виховання творчих здібностей дошкільників, змісту теоретичних принципів роботи з розвитку дитячої творчості. Тому сьогодні я пропоную вам випустити журнал

«Виховуємо творчу особистість». Ідея журналу – довести до педагогічних працівників закладу дошкільної освіти та батьків актуальність цього питання. Наша задача – скерувати всі зусилля на здійснення пошуку способів для рішення виявленої проблеми. Чи згодні ви приступити до роботи? Щоб зручніше було працювати, нам треба розділитись на дві групи: «Редактори» та «Журналісти». Займіть столи відповідно свого кольору на бейджиках на надписах на столах. Тож, я вас запрошую до творчих майстерень журналу.

Перша сторінка журналу

Рубрика «Психологічні особливості творчої особистості»

Ведучий – кореспондент журналу.

Ведучий. Щоб заповнити першу сторінку журналу, треба розглянути поняття «творчість», «особистість», «творча особистість».

Як ви вважаєте, що таке творчість? А особистість? (*Міркування учасників*)
Як ви розумієте поняття творча особистість? (*Відповіді учасників*)

Ведучий. Вам потрібно впродовж 1 хвилини до кожної літери слова «творчість» – майстерня журналістів та «особистість» – майстерня редакторів підібрати синоніми.

Т – творчий процес	О – оригінальність
В – винахід	С – суб'єкт
О – оригінальність	О – особа
Р – радість	Б – бабуся
Ч – чарівність	И – Ім'я
І – ініціатива	С – стиль
С – світотворення	Т – творчість
Т – талант	І – інтелект
Ь	С – свідомість
	Т – творець
	Ь

Ведучий. Молодці! Дуже правильно дібрані синоніми.

Гра «Будинок «Творча особистість»».

Ведучий. Я пропоную вам побудувати домівку, цеглинки якої означають риси творчої особистості. Для цього треба уявити, що ви будівельники, а цей м'яч – цеглинка, передаючи який методом пінг-понгу називати лише ті риси, які відповідають творчій особливості. (*Наприкінці гри вихователь-методист наклеює в журнал будинок із цеглинками цих рис*)

Ведучий. Аналізуючи ваші виступи, можна зробити висновок, що творчій особистості не властивий комформізм, тобто пристосуванство, пасивне прийняття наявного порядку речей, панівних думок.

Друга сторінка журналу «Ваша думка»

Ведучий. У редакції журналу на столах лежать запитання, які ми повинні зараз з'ясувати. Треба відповісти на ці запитання, використовуючи прислів'я та приказки, які здебільшого відповідають уявленням щодо вашої діяльності.

Творчий вихователь закладу дошкільної освіти це – ...

(Добра конячка, яка все зведе. Без матки бджілки – пропащі дітки)

Що значить творчо працювати з батьками?

(Усе перемелеться – мука буде. У добрий час сказати, у худий промовчати)

Що значить творчий педагогічний колектив?

(У світі, що в морі. У однієї віви сім пастухів. Склеєний посуд два століття живе)

Що значить творчо виховувати дітей?

(Цей день не без завтра. Що посієш, те й пожнеш)

Ведучий. А якщо серйозно, то я хотіла почути вашу думку щодо таких запитань.

Що спонукає педагога творити?

Що заважає педагогу творити?

Навести приклади творчості в роботі та озвучити вашу основну проблему, яка пов'язана з творчістю в роботі.

Для роботи нам потрібно розділитися по одному й стати в чотирьох кутах. У кожному кутку приміщення є стілець, на який ви можете присісти, папір та маркери різного кольору. Кожен педагог отримує маркер одного кольору та завдання (на виконання – 3 хв.). За сигналом педагоги колом переходять до іншого кутка, ознайомлюються з думкою попереднього педагога, маркером свого кольору дописують думку щодо нового питання. Так відбувається доти, доки педагог не повернеться до свого кутка.

Що заважає педагогу творити:

- відсутність таланту;
- небажання, байдужість;
- низький професійний рівень;
- нелюбов до своєї праці;
- побутові умови;
- відношення держави до вчителя;
- коли педагог зі своїми ідеями та думками залишається на самоті;
- небажання вийти за межі умовностей та консервативних правил;
- тиск із боку педагогів, деструктивна критика.

Ведучий. Є така східна мудрість: «Господи, дай сили, щоб впоратися з тим, що я можу зробити; дай мені мужності, щоб змиритися з тим, чого я не можу зробити. І дай мені мудрості, щоб відрізнити одне від одного». То, може, просто мудрості не вистачає?

Спонукає педагога творити:

- бажання педагога зацікавити дітей чимось новим і в результаті цього отримати від них бажання навчатися, співпрацювати;
- бажання виростити й виховати творчу особистість, інтелектуально розвинену, яка була б здатна виявити себе, свої вміння на практиці, у різних життєвих ситуаціях;

- бажання збільшити багаж знань у дітей;
- натхнення.

Ведучий. То, що спонукає вихователя творити? Кожен відповідає на це запитання по-своєму. Але, дуже важливо, щоб у діяльності педагога було присутнє почуття міри й дотримання гасла «Не зашкодь духовному й фізичному здоров'ю дитини». Бо творчу людину може виховати лише творчий педагог.

Приклади творчості в роботі: використання інноваційних технологій; упровадження творчих завдань; індивідуальні, диференційовані завдання; проекти; ігрові моменти, тематичні ігри; упровадження проблемних ситуацій; застосування інформаційно-комп'ютерних технологій.

Моя основна проблема, пов'язана з творчістю в роботі, це ...

- недостатня фахова та методична підготовка;
- відсутність наочності, демонстраційних матеріалів;
- недостатня підготовка до роботи з інформаційно-комп'ютерними засобами;
- брак часу;
- своєрідний контингент дітей та їхніх батьків.

Я вважаю, що всі проблеми ми будемо усувати в нашій роботі.

Третя сторінка журналу «Повернемось у дитинство»

Гра «Перевертні».

Ведучий. Я пропоную вам слова відомих виразів, пісень, прислів'їв змінити на протилежні або близькі за значенням. Наприклад, Білосніжка і сім гномів – чорносмолка і сім гномів.

1. Розпрягайте, хлопці коней
Та лягайте спочивать ...
2. Несе Галя воду,
Коромисло гнеться ...
3. Ой, минула вже зима,
Снігу-льоду вже нема ...
4. Галя по садочку ходила,
Хусточку біленьку загубила ...
5. Баба з возу – кобилі легше.
- 6 Жили у бабусі два веселих гуся ...

Вправа «Стань поетом».

Ведучий. Пропоную вам зробити висновок до нашого журналу. Для цього вам потрібно дібрати рими до незакінчених речень.

Щоб творчою особистістю стати ... *(треба багато фантазувати)*

Журнал наш до творчості надихає ... *(у світ фантазій та казок направляє)*

Ростимо творчу особистість...

У різних галузях творити...

Ведучий. Ось і заповнили ми сторінки нашого журналу. Ми вважаємо, що наш журнал буде в нагоді всім нашим читачам: педагогам та батькам.

Шановні колеги! Бажаю вам бути творчими, неординарними особистостями, які роблять і прагнуть робити красу в оточенні.

Список використаних джерел

1. Абрамов В.В., Тонкошкур В.В. Історія туризму: Підручник. Харків: Видавництво «Форт», 2010
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ, 2012. 26 с.
3. Боклащук Н.Д. Інтерактивні технології розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. *Дошкільний навчальний заклад*. 2013. №1.
4. Велентєєнко Н.В. Інтерактивні форми роботи з педагогами: переваги без недоліків. Харків, 2011. 47 с.
5. Геокешинг – це весело! Інноваційний проект з впровадження освітньої технології геокешинг, квест-геокешинг в роботу з дітьми дошкільного віку / Рабчун Н.О. Нетішин, 2017. 116 с.
6. Інтерактивні технології розвитку мовлення дітей дошкільного віку / Уляньчук О.Д. Березне, 2011. 127 с.
7. Педрада. Портал освітян України. URL: pedrada.com.ua (дата звернення: 18.11.20219).
8. Планування роботи за сферами життєдіяльності. 5–6 років: Осінь / Упоряд. В.Л. Сухар. Харків: Вид-во «Ранок», 2010. 208 с.
9. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / О.О. Андрієтті, О.П. Голубович, О.П. Долинна, Т.В. Дяченко, Т.С. Ільченко, Г.Є. Іванова, Г.М. Лисенко, Т.В. Панасюк, Г.В. Петрова, Т.О. Піроженко, Н.М. Романко, Н.А. Случинська, Н.І. Трикоз. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 104 с.
10. Рудік О.А., Березюк В.С. Інноваційні технології в ДНЗ. Харків: Вид. група «Основа», 2017. 224 с.
11. Саприкіна О., Мартинюк О. Інтерактивні методи навчання як засіб формування навичок мовленнєвої взаємодії старших дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. №8.
12. Швайка Л.В. Методична робота в ДНЗ. Харків: «Основа», 2017. 304 с.

Горбенко Лілія Миколаївна,
вихователь закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Національно-патріотичне виховання дошкільників засобами козацької педагогіки

Консультант:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти та
соціальної роботи
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Бондаренко Наталія Борисівна

Тематичне заняття для дітей старшого дошкільного віку «На допомогу козакові»

Мета: продовжувати формувати уявлення дітей про Батьківщину, усвідомлення своєї належності до українського народу; ознайомлення з історичним минулим, традиціями та побутом українських козаків; сприяти розвитку мовлення дітей, використовуючи українські прислів'я, загадки, вірші, народні ігри; закріпити вміння дітей колективно складати ребуси, пазли, слова; закріпити знання дітей про квіти як символ народних оберегів українців; виховувати любов до Батьківщини, інтерес до пізнання минулого.

Обладнання: «грамота» (кросворд), кубики з цифрами та буквами, кубики з цифрами, два обруча, м'яч, гімнастичні палиці на кожному дитині, проектор, екран, слайди про козаків.

Хід заняття

На задньому плані хатина з господинею, лунає українська пісня. Заходить козак (за поясом «грамота»).

Козак. Добрий день, господарі! Добрий день, діти!

Господарка. Добрий день, чоловіче! Хто ти? Куди подорожуєш?

Козак.

З давних-давен захисник Батьківщини,
Лицар славетний з степів України,

Хто я такий? Усі звать мене як?
Вольності син, запорізький ... (козак).

Так, я – козак Богдан. А подорожую я українськими степами та селами. Ось і до вашої господи завітав. А у вас тут такі гарні діточки! А чи хочете ви бути справжніми козаками та козачками? Козак – це сильна, волелюбна, відважна людина. І щоб стати таким, треба тренуватись кожного дня. То що, до тренувань? Запрошую всіх до козацьких розваг!

Господарка. І я хотіла б потренуватися. Але вбралась я на Сорочинський ярмарок. Тож піду перевдягнуся, а ви зробіть розминку.

Звучить марш. Діти шикуються, марширують та перешикуються трійками.

Загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палками.

1. «Козаки потягуються».

В.п.: руки з палкою опущені, ноги на ширині плечей.

1-2 – руки вгору, потягнутись (вдих), 3-4 – в.п. (8 р.)

2. «Козак козаку посміхається».

В.п.: ноги на ширині плечей, палка в зігнутих в ліктях руках за спиною.

1 – поворот праворуч, 2 – в.п., 3 – поворот ліворуч, 4 – в.п. (6 р.)

3. «Козаки пливуть на човнах».

В.п.: сидячі, ноги розведені, палиця на стегнах.

1 – нахил вперед, не згинаючи ніг, 2 – випростатись (8 р.)

4. «Козаки забавляються».

В.п.: сидячі, ноги зігнуті та зведені разом, палиця в руках. Перенести обидві ноги за палицю (10 р.)

5. «Козаки рубають дрова».

В.п.: стоячи, ноги широко розведені, палка на підлозі. Нахили вниз із замахом рук та вигуком «ух» на видох.

Перешикування в колону по одному. «Козаки скачуть на конях» – біг галопом, палка між ногами. Ходьба.

Господарка. Богдане, а що це в тебе за свиток?

Козак розгортає грамоту – кросворд.

Козак. Цю грамоту мені дав гетьман. У ній зашифровано місце розташування нашого війська. Чи зможете ви мені допомогти, розгадати тайну цієї грамоти?

Завдання-естафета «Українські страви».

Діти діляться на дві команди. Під час бігу дитина бере картку з буквою та цифрою на ній. Коли всі діти закінчують естафету, кожна команда складає слово:

П А Л Я Н И Ц Я
В А Р Е Н И К И

Завдання «Козацький одяг».

Діти складають пазли, на яких зображено козацький одяг: пояс, штани, вишиванка, кожух.

Після завершення естафети козак дає підказки – перші букви слів – назв одягу:

П О Я С
Ш Т А Н И

Розминка «Тварини».

Ходьба навколішках до проміжного фінішу, там дитині пропонують картку із назвою тварини. До фінішу дитина повертається, імітуючи рухи цієї тварини. Після завершення змагання козак хвалить дітей та питає: «А яка тварина допомагає козакам пересуватися та воювати?»

К І Н Ь

Розповідь вихователя про коня-вірного друга козака.**Гра «Квіти-обереги».**

Кидання та ловіння м'яча (дитина однієї команди – дитині іншої команди), під час кидання діти називають квіти, що є національними символами та народними оберегами українців (мальва, волошка, мак, чорнобривці, калина, ромашка, барвінок та ін.). Перемагає команда, що назве більше слів.

Козак. А що об'єднує всі квіти?

В І Н О Ч О К

По мірі того, як діти розгадують слова кросворду, утворюється слово – ключ: «ХОРТИЦЯ».

Господарка. Так ось куди ти, Богдане, подорожуєш! На Хортицю! А наші діти знають, що це за місце.

Дитина. Хортиця – назва острова на Дніпрі, що розташований за його порогами. Тому козаків, які там поселились, називають запорожцями.

Славне місто Запорізьке,
Ти, наш лицарю, зібрав.
На острові, на Хортиці,
Січ преславному збудував.

Богдан.

Дякую вам, діти, за допомогу!
Буду я збиратись у дорогу.
Прийміть від мене, козака,
Та від усього козацького роду
Найкращі вітання та побажання:
Щоб хлопчики – козачки
Були міцними, як дубки,

А дівчатка – ластів'ятка,
Як червоні ягідки!

Господарка.

Все, згасає ясний день.
Сонце вже сідає.
І веселі козачата
До хати вертають.

Спортивна розвага для дітей старшого дошкільного віку «Українська народна кухня»

Мета: закріпити знання про українські страви через спортивні рухи та інтелектуальне навантаження; розвивати інтерес до спортивних свят; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання: проектор, екран, 8 обручів, 16 кубиків, муляжі овочі-фрукти, для куліша – мішечки із сіллю, цибуля, часник, крупа, 2 відерця, 2 казана, дрова, 2 тарілки зі справжньою кашою.

Хід розваги

Зала святково прикрашена у національному стилі. На центральній стіні прилаштовано плакат із назвою свята. У кутку стоїть стіл, накритий до святкового обіду; у народному посуді – каша, вареники, борщ, узвар, кисіль. Посеред стола лежить паляниця, прикрашена кетягами калини. Звучить музика. До зали входять Господар та Господиня.

Господар.

Гостей дорогих ми вітаємо щиро,
Стрічаємо з хлібом, любов'ю і миром!

Господиня.

Хліб ясниться в хаті, сяють очі щирі,
Щоб жилось по правді! Щоб жилося в мирі!

Господар. Добрий день вам, любі гості!

Господиня. Земний уклін вам, гостоньки дорогії!
Не минайте господи нашої, заходьте до світлиці,
покуштуйте страв українських, поласуйте солодощами.

Господар. Із давніх-давен страви українські відомі світові своїми високими смаковими якостями.

Господиня. Основою української кухні здавна були крупи. Каша – національна страва нашого народу. Цю страву використовували навіть в обрядах.

Усі дівчата (разом).

Ой на нашу вулицю, на нашу
Та несіть пшоно та кашу!

1-а дівчинка (з горщиком).

Ой накладу вогник
Та наварю кашки.

2-а дівчинка. Що ж у тій кашці?

3-я дівчинка. Ложечка масла

4-а дівчинка. Кому ж її їсти?

Усі дівчатка (разом). Дівчаткам! Дівчаткам!

5-а дівчинка.

Ой накладу вогник
Та наварю кашки.

6-а дівчинка. Що ж у тій кашці?

7-а дівчинка. Куряча ніжка!

8-а дівчинка. Кому ж її їсти?

Усі дівчата (разом).

Хлопчикам! Хлопчикам!
Будемо кашу варити,
Будемо хлопців кормити!
Наша каша солона,
Щоб нам не було сорому.
Наша каша із проса,
Наша вулиця хороша.

Господиня (звертається до дівчаток). Чи каша вже готова?

Усі дівчата (разом). Готова!

Господиня (пробує кашу). А справді готова. Ой смачна, дівчата!

Виносьмо її на вулицю.

Усі дівчата (разом). Винесли!

Господиня. А тепер закопуймо.

1-а дівчинка.

Закопали горщик каші,
Ще й кілком прибили,
Щоб на нашу вулицю
Парубки ходили!

Звучить музика. Дівчатка ставлять на підлогу горщик, ведуть навколо хоровод.

1-а дівчинка. Ой хлопці йдуть!

2-а дівчинка. Ой що ж робити?

1-а дівчинка. Ховатися!

Звучить весела музика. До зали вбігають хлопчики.

1-й хлопчик. Щось довго ми відпочивали. Треба нам розім'ятися. Струнко! За палицями кроком руш!

Вправи з палицею.**1. «Хлопці потягаються».**

В.п. – ноги на ширині плечей.

1 – вдих – підняти палицю вгору.

2 – видих – в.п. (8 р.).

2. «Хлопці посміхаються».

В.п. те саме.

Палиця за спиною. Повороти праворуч, ліворуч (8 р.).

3. «Хлопці пливуть на човнах».

В.п. – сидячи на підлозі.

Нахили вперед (8 р.).

4. «Хлопці сушать весла».

В.п. – сидячи на підлозі.

Ніжки підтягнути – вдих.

Піднімаємось на руках – видих.

Повернутися у в.п. (8 р.).

5. «Хлопці рушають на конях».

В.п. – стоячи.

Підскоки на двох ногах.

2-й хлопець. Молодці, а знаєте щоб сильним бути треба гарно підкріпитись.

Перша естафета «Українська страва».

Діти, стрибаючи з обруча в обруч, добігають до обруча з кубиками. Кожен бере один кубик. Після закінчення естафети складають слова «Паляниця» та «Вареники».

Діти сідають. На екрані – українські страви.

Ведуча розповідає про них.

Господар. А які страви ще бувають?

Господиня. А наші діти знають.

Діти. Каша, кулеш, борщ.

Хлопчик. А яка ж страва без солі? Де козаки брали сіль?

Діти. Сіль привозили чумаки.

Господар. Так і їздили по неї аж до Криму. От ми зараз рушаємо по сіль.

Естафета «До Криму по сіль».

Діти, лежачи на животі, підтягуються на лаві. Змагаються лише хлопці. Набирають сіль, повертаються назад.

Господиня. Багата наша національна кухня. А все ж її королем залишається борщ. У сиву давнину його називали «варивом із зілля». Сьогодні лише в Україні налічується понад 30 рецептів варіння борщу. Чи зможете ви назвати деякі? *(Відповіді дітей)*

Господар. А які є приказки та прислів'я про борщ?

1-й хлопчик.

Де сісти,
Аби борщ з їсти.

2-а дівчинка.

Їж та хвали, нібито сам варив.
Цей смачний борщ варив!

3-й хлопчик.

Дід бабу свою хвалить,
Що хороший борщик варить.
А молодий – свою гудить,
Що не варить, а паскудить.

4-а дівчинка.

Коли борщ їсти,
То можна й сісти.

Господар. От молодці наші хлопчаки, а дівчатка-ластів'ятка наварять нам узвару та борщу.

Естафета «Варимо борщ та узвар».

Дівчатам потрібно вибрати овочі для борщу, іншим – фрукти для узвару.

Господар. А чи знають ваші діти забавлянки?

Господиня. Зараз кожен гурт покаже свою.

Гурт дівчаток.

Лади-ладусі,
– А де були?
– В бабусі.
– А що їли?
– Кашку.
– А що пили?
– Бражку.
– А що на закуску?
– Хліб та капустку.

Гурт хлопців.

Печу, печу хлібчик.
Дітям на обідчик.
Меншому – менший.
Старшому – більший.
Шусть у піч!

Господар. Ох і повеселили.

Господиня. Ну а тепер треба згадати про ще одну улюблену страву.
Відгадайте.

Місили, місили
Ліпили, ліпили
А тоді – хіп!

Та в окріп!
В масло та в сметану,
Хто зуміє відгадати?
Того будемо частувати!
Про що йде мова?

Діти. Вареники!

Господиня. Правильно!

(Усі співають пісню «Вареники»)

Господар. А хто зголоднів? Зараз по одній дитині з кожного гурту запрошуємо скоштувати смачної каші.

(Діти на випередки їдять кашу)

Господар. Що ж, на останок, зваримо кулеш.

Естафета «Кулеш».

Діти по черзі кладуть дрова, вішають казан, наливають, воду, додають сіль, насипають, крупу, картоплю, часник, сало.

Господар. Ох, і славні діточки, спритні та розумні. Бачу гарна зміна підростає.

Хай ваші хлопчачки будуть міцні, як дубки!
А дівчатка-ластів'ятка, як червоні ягідки!

Господарка. Прийміть від нас вітання!

Танок «Батьківщина».

Спортивно-музична розвага для дітей старшого та середнього дошкільного віку «Як козаки з футболістами змагались»

Мета: закріпити знання дітей про рідний край, про його історичне минуле; продовжувати розвивати фізичні якості дітей (силу, швидкість, витривалість, спритність); виховувати любов до українського народу та його звичаїв; формувати організованість та дружні стосунки

Обладнання: кеглі, м'ячі.

Хід розваги

1-а ведуча. Добрий день! Ну от, не встигли озирнутися, як літо пройшло. Ось і осінь на дворі. У полі та на городі всі роботи виконано, можна й на гостей чекати. Подивіться, ось і на наших деревах все листячко пожовтіло. Чую, хтось до нас поспішає. *(Виходять футболісти)*

2-а ведуча. Добрий день! Ми, футбольна команда, повертаємося з турніру. Куди ми потрапили?

1-а ведуча. У чудовий край! *(Відкривається завіса)* Подивіться, які господарочки на вас чекають в Україні.

2-а ведуча. А де та Україна?

1-а дівчинка.

А вона там, де сонце сяє ясно!
 Де українські діти красні!
 Де цвіте калина в гаю!
 Де соловейко пісні співає!
 Де мальви цвітуть та чорнобривці!
 Де живуть козаки-сміливці!

2-а дівчинка.

Егей, козаки! Соловейко вже співає,
 Чудовий ранок сповіщає.
 Не годиться козакові довго спати,
 Треба силу волі й дух свій гартувати.

(Під козацький марш виходять козаки)

1-а ведуча.

Де козак, там перемога й слава!
 А змагання то для нас забава!

2-а ведуча. Тож позмагаємось зараз. Чула, що козаки в футбол грати мастаки.

Естафета з м'ячами.**2-а ведуча.**

Застоялись на припоні.
 Бачу я у вас вже коні.
 Швидко коників сідлайте
 І в дорогу вирушайте!
 Нехай пильним буде око,
 Щоб не зачепили когось ненароком,
 А як повернетесь –
 Іншим естафету передайте.

Естафета на конях.**1-а ведуча.**

Спасибі вам за добру гру!
 Відпочивайте разом з нами,
 А дівчата наші пісню заспівають!

Пісня «Українська осінь».

2-а ведуча. Сьогодні я хотіла б вам розказати про свято, яке називається Покров Пресвятої Богородиці. Православні люди відзначають його 14 жовтня. Багато років пройшло з тих пір, але люди пам'ятають образ матері, яка захищає, прикриває своїх дітей, які потрапили в біду. І завжди, пам'ятайте, що над усім світом сяє рятувальний Покров Богоматері. А ще є прикмета, що на Покрову погода буває мінливою (до обіду осінь, а після обіду – зима). На Покров земля

снігом вкривається, морозом вдягається. Якщо журавлі відлетіли до Покрова – зима буде рання. А зараз погляньте на наших малят, вони ж тут не дарма сидять.

Тож, виходьте ви скоріше
Та пограйте веселіше.

Гра «Віночок».

Хлопчик.

А я хлопчик – козачок,
Український ватажок!
Мрію, щоб моя земля
Завжди вільною була!

Дівчинка.

Українка я маленька!
Українці тато й ненька!
І сестрички, і брати,
І всі родичі малі!

Пісня «Вишиванка».

Фізкультурна розвага для дітей середнього дошкільного віку «Ми – маленькі козачата, ми – нащадки козаків»

Мета: зміцнювати здоров'я дітей, підтримувати позитивний емоційний стан під час рухової діяльності.

Завдання: розвивати рухову активність, швидкість реакції; знайомити дітей із Батьківщиною – Україною, із побутом козаків, народними традиціями, народними іграми й фольклором; доставити дітям радість і задоволення.

Обладнання та матеріали: магнітофон, 3 обручі, жердина зі стрічками, іграшкові шашки та шалі або хустинки.

Хід розваги

Зала прикрашена у вигляді українського подвір'я. Залою вільно прогулюються діти в народних костюмах.

До зали входять дві козачки (вихователі) у народних костюмах.

1-а козачка. Дивись, Аксінє, скільки козачат зібралось сьогодні за околицею!

2-а козачка. І вірно, Мотре, і хлопці, й дівчата вийшли на гуляння. А давай до них ближче підійдемо, дізнаємося, про що вони говорять. *(Козачки підходять ближче)*

1-а козачка. Добрий день, козачата! Чого ви тут зібралися? *(На посиденьки)* А давай, Аксінє, перевіримо наших маленьких козачат, що вони знають про те місце, де вони народилися. *(Козачки ставлять дітям запитання)*

Запитання до дітей.

Як називається наше місто? *(Краматорськ)*

Як називається головне місто нашого краю, його столиця? *(Київ)*

Які міста нашого краю ви ще знаєте? *(Відповіді дітей)*

2-а козачка. Які молодці наші дітлахи, усі знають про свій рідний край, справжні козачата.

1-а козачка. А на наші розваги ми запросили дідуся й тата нашого, тому що вони є представниками нашого місцевого козацтва та традиції козаків вони передають із покоління в покоління. Надаємо їм слово.

2-а козачка. Ну що, Мотре, пора б нашим дітлахам і пограти. Діти, а ви знаєте які-небудь українські народні ігри?

Дитина. Я знаю! А давайте пограємо в гру «Калачі»!

Гра «Калачі».

Діти стають у три кола. Рухаються хороводним кроком колом і при цьому вимовляють слова:

Бай – качи – качи – качи!

Глянь – бублики, калачі!

З пилу, з жару, з печі!

По закінченні слів гравці бігають врозтіч одним майданчиком. На слова «Знайди свій калач!» повертаються в своє коло. Під час повторення гри діти можуть мінятися місцями в колах.

1-а козачка. Ось які уважні наші козачата! Жодного разу не переплутали свої місця й вчасно знайшли свій калач.

2-а козачка. А я пропоную пограти в гру «Зоря-зоряниця».

Гра «Зоря-зоряниця»

Один гравець (дитина або дорослий) тримає жердину з прикріпленим на кінці стрічками. Кожен гравець береться за стрічку. Ведучий стоїть за колом. Діти, тримаючись за стрічку, ідуть колом і співають.

Зоря-зоряниця,

Козачка-дівця.

По полю ходила,

Ключі зронила.

Ключі золоті,

Блакитні стрічки.

Раз, два – не воронь,

А біжи, як вогонь!

З останніми словами ведучий торкається кого-небудь із гравців, той кидає стрічку, удвох вони біжать в різні боки й оббігають коло. Хто першим схопить залишену стрічку, той перемагає, а невдаха стає ведучим. Гру повторюють.

1-а козачка. Добре ми пограли. А ось на галявині, як шпаченята, зашуміли козачата, сперечаючись, хто з них найшвидший, найспритніший.

2-а козачка. Так навіщо сперечатися? Ми це зараз перевіримо в грі. Хто швидше сяде на коня?

Гра «Хто швидше сяде на коня?»

Під музику діти скачуть на конях-стільцях, коли музика змінює свій темп, козачата встають зі стільців і підскоками рухаються залом. У цей час забирається один стілець. Музика закінчується, вершники займають свої місця. Кому коня не вистачило, виходить із гри.

1-а козачка. Ось і закінчилася гра, молодці наші козачата, вони всі були швидкими, спритними.

2-а козачка. А чи не пора нашим дівчаткам показати свої вміння в грі «Курінь»?

Гра «Курінь».

У різних кінцях залу ставляться три-чотири стільця, на яких лежать шалі. Діти утворюють навколо стільців кола по 5–10 осіб. Під веселу музику діти танцюють врозтіч залом. Із закінченням музики біжать до своїх стільців, беруть шаль за кінці й розтягують її витягнутими над головою руками, роблять дах.

1-а козачка. А я знаю ще одну українську народну гру. Вона називається «Дістань хустку».

Гра «Дістань хустку».

Двоє провідних тримають у піднятих руках шашки (іграшкові шаблі), на яких висять шалі. Біля провідних стоять по два хлопчики. Під веселу музику хлопчики танцюють врозтіч залом. Із закінченням музики біжать до своїх провідних і намагаються зняти з шашок шаль.

Переможець іде з шаллю до дівчинки, кладе їй на плечі шаль і запрошує танцювати. Гра може проводитися з доступною кількістю шашок.

1-а козачка. Як весело сьогодні у нас було за околицею.

2-а козачка. Ми багато грали в різні ігри. А як їх можна назвати одним словом? *(Українські)*

1-а козачка. Ой, Аксіньє! Чи не твої там пироги пахнуть? Наші козачата так гарно грали, давай почастиємо їх чаєм із пирогами.

**Сценарій спортивно-музичного свята за участю батьків
«Козацькі забави в осінньому гаї»**

Мета: сформувати позитивне ставлення до сімейного дозвілля, пропагувати здоровий спосіб життя.

Очікуваний результат: якісні зміни в ставленні батьків до родинного дозвілля, розуміння впливу здорового способу життя на якість життя, підвищення національної свідомості дітей.

Хід свята

(Звучить музика, діти в українських костюмах заходять до зали)

Ведуча. Шановні гості! Ми щиро вітаємо вас на святі. А врочистість в нас незвична, спортивно-музична, будуть на святі і сміх, і танці. Ми і вас запрошуємо разом з нами поспівати, пограти, щоб надовго в серці лишилось, бо українська душа споконвіку любила веселитися, забуваючи всі негаразди. А які ж розваги козацькі без козака.

(Звучить музика. Заходить Козак)

Козак. Добрий вечір, шановне панство та козачата. Прийшов я до вас з грамотою від козацької ради. Там видали наказ, із яким я вас ознайомлю.

У зв'язку зі славним святом у дитячому садку «Струмочок» наказую:

Привітати зі святом усіх присутніх – гостей та виконавців!

За видатні успіхи нагородити учасників свята смачним пирогом!

Завідувачу в день свята забезпечити веселий настрій!

З наказом ознайомити всіх присутніх!

Підпис: освітянський отаман.

(Входить ведуча з хлібом та сіллю)

Ведуча. Є добрий звичай в Україні: у святковий день вітати хлібом-сіллю» *(Виходять діти)*

1-а дитина.

Гостей дорогих ми вітаємо щиро,
Стрічаємо хлібом, з любов'ю і миром!

2-а дитина.

Хай добрі люди, вам щастя буде,

Хай буде доля на все роздолля!

3-я дитина.

І до того літ багато на любов і згоду,
Хай не буде переводу козацькому роду!

(Діти ставлять хліб перед гостями)

4-а дитина.

Хай музики грають, хай пісні лунають!
Веселе свято у нас, у добрий час!

Пісня «Дівчатка й хлопчики ми українські».

Козак.

І веселі, і завзяті підрастають козачата,
А тепер прийшов вже час спритність виявить у вас.
Мої друзі, дошкільнята, ми сьогодні – козачата.
У силі, спритності змагання розгорнемо в цій залі!
Гей, музико, гучно грай-но, всі на коні, і – рушаймо!

Естафета «Збий шапку».

Козак. І дівчата наші файні покажуть нам свою вроду!

Естафета з обручами.

Козак. Ми тепер порозважаймось, у різних іграх позмагаймось. Два гурти козаків гожих вам покажуть, хто що може!

Естафета «Перетягування канату».

Козак.

Годі, вам, батьки, сидіти, годі сумувати,
Спробуйте як козаки, ви затанцювати!

Конкурс серед батьків «Хто кого перетанцює».

Ведуча. Я думаю, що настав час перепочити. А відпочивали в Україні співаючи.

Пісня «Віночок».

Ведуча. Дуже гарно ви заспівали і я думаю, трішечки зголодніли. Та і яке ж свято без смачних страв!

Козак. Так, я теж не проти перекусити. Діти, а які українські страви ви знаєте? *(Відповіді дітей)*
Молодці, дуже багато смачних українських страв назвали, але мені більше до вподоби, смачний український борщ!

Естафета «Збери овочі».

Ведуча. А я більш люблю іншу страву, а саме яку ви відгадаєте.

Місили, місили, ліпили, ліпили,
А тоді хіп – і в окріп, в масло, в сметану.
Хто зуміє відгадати, того будем частувати!
(Вареники)

Естафета з варениками.

Козак. А справжніх вареників дуже хочеться?

Ведуча.

Так ось у мене вареники непогані,
Вареники у сметані.
Їжте, їжте, просим щиро, вареники наші з сиром!

Конкурс за участю батьків «Нагодуй варениками».

Дівчата.

А ми – дівчата файні!
Гулять не гуляли, полотна наткали!

Хлопці.

Ой-ой-ой! Торохтіла сорока, як діжка з горохом.
Вихвалялася кума, що пироги пекла,
Бо й ворота у тісті!

Дівчата. Хлопці, нащо вам музики, коли в вас довгі язика!

Хлопці.

Їм кажеш – ячмінь, а вони тобі – гречка!
Нехай буде гречка, аби не суперечка, згода, дівчата?

Дівчата. Та вже згода!

Хлопці.

Досить жартувати, нумо, танцювати!
Ой, заграйте, музики, в мене нові черевики!
Всі до танцю вже ставайте!

«Український таночок».

Козак. Молодці, діти, ви сьогодні показали красу й силу козацького роду!

1-а дитина.

Ми всі з українського поля,
А тому, нам випала доля,
Не гнугись, до сонця рости!

Козак.

Щоб традиції великого народу
Множились від роду і до роду!
Йдіть до долі сильним, твердим кроком,
В щасті і здоров'ї рік за роком

Пісня «Хай у кожному серці».

(Ведуча вносить калач)

1 дитина.

Всі наші діти українські, хлопці і дівчата,
Хоч слабкі у нас ще руки, та душа завзята!

2-а дитина.

Бо козацького ми роду, славних предків діти!
І в садочку ми вчимося рідний край любити!

Ведуча запрошує дітей разом з батьками в групу, пригоститися калачами.

Список використаних джерел

1. Дроботій О., Кривоніс М. Патріотичне виховання в ДНЗ. Київ: Ранок, 2017. 192 с.
2. Залучення дітей дошкільного віку до витоків, традицій малої батьківщини. Досвід роботи щодо морально-патріотичного виховання. URL: <http://vihovateli.com.ua/cons/3071-priobshchenie-detej-doshkolnogo-vozrasta-k-istokam-traditsiyam-maloy-rodiny.html> (дата звернення: 15.11.2019).
3. Конспекти занять з національно-патріотичного виховання. URL: <https://idnz4.klasna.com/uk/site/konspekti-zanyat-z-natsio.html> (дата звернення: 23.11.2019).
4. Патріотичне виховання. Заняття «Рідне місто Чоп». URL: <http://kazka-chop.dytsadok.org.ua/-10-27-36-07-03-2019/> (дата звернення: 07.12.2019).
5. Проектні технології у дошкільному навчальному закладі / упоряд. Буракова Ю.Д. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 204 с.

Городецка Жанна Петрівна,
вихователь закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Сучасний погляд в декоративному мистецтві

Консультант:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти та
соціальної роботи

ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Дронова Ольга Олегівна

Виховати творчу людину без краси неможливо. Прекрасне – вічне джерело духовності, натхнення, творчості. Воно існує поряд із людиною, бо краса, яку не сприймають, – мертва. Природа щедро піклується про людину. Вона не тільки оточує її прекрасним світом, різнобічними таємницями буття. Вона сповна нагородила саму людину, даючи їй можливість бачити чудові барви цього світу, чути розмаїття голосів, вдихати його пахощі, торкатися його.

Декоративно-прикладне мистецтво є одним із чинників гармонійного розвитку особистості. За допомогою спілкування з народним мистецтвом відбувається збагачення душі дитини, прищеплюється любов до свого краю. Народне мистецтво зберігає й передає новим поколінням національні традиції та вироблені народом форми естетичного ставлення до світу. Мистецтво народних майстрів допомагає розкрити дітям світ прекрасного, розвивати в них художній смак.

Покохавши те, що його оточує, дитина краще зрозуміє й оцінить те, що властиве всьому народному мистецтву, що об'єднує всі його види, побачить те, що відрізняє їх один від одного залежно від природних умов, занять місцевих жителів, їх смаків.

Зіткнення з народним декоративно-прикладним мистецтвом збагачує дитину, виховує гордість за свій народ, підтримує інтерес до його історії та культури.

Дивовижне, утаємничене, до кінця незбагненне явище творчості Марії Приймаченко впродовж століття інтригує, зачаровує, вабить, надихає шанувальників мистецтва, дослідників, художників, культурологів, педагогів. Сьогодні роботи народної майстрині – візитна картка України. Безпосередність,

простота зображення, святковість – основні риси творчого методу художниці. Тому не дивно й цілком справедливо, що творчість Приймаченко введено в чинні програми різних освітніх закладів, так само, і дошкільних.

Педагогічні можливості використання творів М. Приймаченко для художньо-естетичного розвитку й навчання дітей малюванню, на нашу думку, досить ефективні, тому що творчість М. Приймаченко та її твори дуже прості й легкі для дитячого сприйняття. Її малюнки площинні, плоскі, лаконічні. Яскраві персонажі, квіти, чарівні птахи з творів відомої художниці дуже подобаються малятам, вони сміються, побачивши кумедних мавпочок, жабку-вершницю, захоплені від сприймання фантастичних звірів. Фантастичний світ у роботах «геніальної українки» відповідає світосприйманню дошкільнят, збуджує їхню фантазію, милує їхнє око, радує та піднімає настрій. Діти розуміють творчість народної художниці, вони із задоволенням розглядають її картини, малюють за їхніми мотивами своїх «добрих» та «злих» звірів, чарівних птахів, казкові квіти тощо. І завдяки цьому розумінню діти вчаться прийомам декоративного малювання. Маючи за взірць творчість М. Приймаченко, діти починають зображувати власних фантастичних персонажів, що дуже добре розвиває фантазію. Звертаючи увагу на картини М. Приймаченко, бачимо, що їх тло – це яскраві сяючі кольори, на цих аркушах ніби природа устеляє квітами луки, так художниця оздоблює красою декору площину, на якій малює. Пояснюючи дітям, що звичайний аркуш білого паперу, це наче весняні луки, які потрібно «засіяти», замалювати красою квітів так, щоб на аркуші «не гуляв» жоден клаптик, нехай дитина уявляє себе художником, чаклуном, садівником чи весною, яка «заквітчує» землю. Це є відчуття композиції. Так ми навчаємо дитину розташуванню на площині різних предметів, щоб висловити свою думку, а кольором передати настрій. Відкриваючи для дітей художницю М. Приймаченко, ми показуємо її і як народного поета, бо до кожної своєї картини вона складала цікаві підписи, примовки, вірші. Ми спонукаємо дітей розповідати про свої роботи й вигадувати цікаві поетичні назви до своїх власних малюнків. За допомогою творів народної художниці, це картини із зображенням людей одягнутих у святковий одяг, звірів у вишитих сорочках та птахів з крилами-вишиванками, ми ознайомлюємо дітей із українською вишивкою і, зокрема з «Приймаченківським» орнаментом. Побачивши ці цікаві, дивовижні, фантастичні роботи в дітей неодмінно виникне інтерес та бажання почати гаптувати, малювати, власноруч творити красу.

Проаналізувавши роботу вихователів в розділі знайомства дошкільників із творчістю народних майстрів декоративно-прикладного мистецтва, ми дійшли до висновку, що цьому напряму естетичного виховання дітей відводять дуже мало часу. Крім того, самі вихователі і, тим більше, батьки майже нічого не знають про народне мистецтво Марії Приймаченко.

Співбесіди з батьками показують, що переважна кількість батьків дуже мало обізнана з творчістю українських та місцевих художників, недостатньо

відвідують з дітьми музеї, мистецькі виставки. Батьки переважно обмежуються купівлею для дітей книжок-розмальовок, а не створенням умов для малювання за уявою.

Так визначили такі **проблеми**:

- недостатнє використання творчості Марії Приймаченко в освітньо-виховному процесі закладу дошкільної освіти;
- пасивність та інертність більшості батьків у вихованні естетичного смаку у власних дітей.

Тому ми поставили перед собою такі **завдання**.

Робота з вихователями:

- створення каталогу робіт М. Приймаченко;
- консультація «Життєвий і творчий шлях Марії Приймаченко»;
- корекція перспективних планів у розділі декоративного малювання;
- проведення майстер-класів;
- наповнення центрів самостійно художньої діяльності зразками, шаблонами, технологічними картами за роботами М. Приймаченко.

Робота з дітьми:

- знайомство з біографією та творчістю Марії Приймаченко;
- ознайомлення з «деревом життя» та малювання квітков-соняшників;
- малювання квітів круглої форми з багатьма пелюстками;
- малювання чудових тварин та птахів;
- виставка робіт.

Студійна робота:

- створення робіт різними техніками та сучасними засобами в стилі Марії Приймаченко;
- аналіз робіт із використанням віршів-примовок Марії Приймаченко;
- самостійна художня діяльність.

Робота з батьками:

- консультація для батьків «Феномен Марії Приймаченко – художника й народного поета»;
- виставка репродукцій робіт майстрині;
- виставка дитячих та батьківських робіт за мотивами М. Приймаченко.

Було розроблено перспективне планування, яке складається з тематичних тижнів. Так, наприклад, під час знайомства з такими темами, як «Домашні птахи», «Перелітні птахи», «Домашні тварини», «Дикі тварини», «Квіти», «Моя країна» та інші, після проведення предметного або сюжетного малювання, включаємо декоративне за мотивами М. Приймаченко:

- тема «Дикі тварини Африки» – лев («Поліський лев милується літом», «Звірі в гостях у лева»), мавпа («Мавпочка гуляє зі шпаком», «Рожева мавпа», «Мавпочка й окуляри»), слон («Слон»);
- тема «Моя країна» – «Свято», «Літа мої молодії...», «Запорожець за Дунаєм», «Дівчина-українка», «Весілля», «Хлопець оре», «Маруся кужіль пряла»;

- тема «Осінь» – «Їде осінь на коні»;
- тема «Квіти» – «Червоні маки», «Ялинкові квіти», «Рожеві квіти в синій вазі», «Волошки в синій вазі», «Павичі в квітах», «Соняшник життя»;
- тема «Птахи» – «Українські танцюристи», «Пташка», «Лісовий павич», «Жар-птиця в квітах», «Сороки-білобокі».

У студійній роботі багато часу приділялось техніці декупажа. Тому дітям пропонувалось створити власні роботи, використовуючи декупажні серветки та гуашеві фарби, за мотивами творів Марії Приймаченко.

Отже, використання творів М. Приймаченко для навчання дітей старшого дошкільного віку декоративного малювання має великі педагогічні можливості. За допомогою картин дитина потрапляє у фантастичний світ, учиться уявляти, позитивно ставитись до занять із декоративного малювання, а, найголовніше, у неї розвивається вміння доповнювати малюнок власними елементами, тобто вчитись творити в міру своїх можливостей. Усю красу природи Полісся, ставлення до неї як великої цінності, ми бачимо в розписах М. Приймаченко. Цей фантастичний світ, який вона нам показала у своїх роботах, педагоги повинні донести до розуму й серця дітей, щоб навчити їх цінувати і самостійно створювати прекрасне.

Результатом роботи з ознайомлення з творчістю Марії Приймаченко стало те, що у вихователів та батьків помітно виріс інтерес та збагатилися знання в області декоративно-прикладного мистецтва й художньо-творчого розвитку дитини, а діти мали можливість самовиразитись у мистецькій діяльності.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Льченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ, 2012. 26 с.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ, 2004. 352 с.

3. Дронова О.О. Дитячий малюнок, як засіб збагачення педагогічної компетентності батьків. Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Глухів: ГДПУ, 2003. Вип. 2. С. 45-50.

4. Світ Марії Приймаченко. Проект «Казковий, фантастичний і чарівний світ Марії Приймаченко». URL: http://kutsachenko.blogspot.com/2013/04/blog-post_586.html (дата звернення: 03.03.2019).

**Заняття з образотворчої діяльності для дітей
старшої групи за темою
«Писанку розмалюю – добро подарую»
(за ідеями Софії Русової)**

Мета:

– розширити знання дітей про святкування Великодня через вивчення народних звичаїв та традицій: символіку яйця, види великодніх яєць, символізм кольорів та орнаментів, використання освячених яєць. Продовжувати знайомити із мистецтвом мініатюри на яйці. Удосконалювати техніку малювання пензликом на об'ємній формі традиційних елементів й орнаментів. Дати можливість дітям відчути себе народними майстрами;

– збагатити словник за темою: крашанка, крапанка, шкрябанка, дряпанка, писанка, мальованка, слова-назви символів;

– активізувати фантазію, розповідне мовлення, відчуття кольору, композиції, ритму, дрібну моторику рук;

– виховувати інтерес до народної творчості, бажання розписувати та малювати яйця, дарувати їх із добрими побажаннями

Матеріал: мультимедійний центр, музичний центр, яйця, розписані різними способами, гуаш, акварель, воскові олівці, тонкі пензлі, серветки, вода в банках, дерев'яні яйця для розмальовки.

Хід заняття

Вихователь. Діти, у вас хороший настрій? Якщо хороший настрій, усміхніться один одному. *(Діти усміхаються)* А якщо хтось з гостей до нас прийшов сумним, невеселим то побажаємо йому веселою настрою:

Я вклонюся сонечку:

Здрастуй золоте!

Я вклонюся квіточці

Хай вона цвіте

Я вклонюся дощику:

Лий мов із відра!

Друзям усмінемося –

Зичим їм добра!

На столах стоять кошики із писанками, крашанками, крапанками, дряпанками, мальованками, накриті серветками.

Вихователь.

Може й розбитися,

Може і зваритися,

Якщо хочеш в птаха

Може перетворитися! *(Яйце)*

Вихователь. Символом якого свята є яйце? *(Великодня)*

Розповідь вихователя.

– Великдень – це свято початку весни й пробудження природи, надії на майбутнє, перемоги добра над злом. Великодне яйце – це символ нового вічного життя, чистого та світлого. У Великдень прийнято дарувати яйця. Дарування яйця – це знак того, що ти вибачаєш людині всі образи, що вона тобі приємна, що ти не тримаєш на неї зла та бажаєш їй добра. Чи хочете й ви створити такий приємний подарунок?

Вихователь. Кому ви подаруєте таке яйце? А як ви думаєте, чи всі люди можуть його отримати? *(Підвести дітей до того, що є самотні, літні люди, діти в дитбудинках, військові. Їм потрібна увага та підтримка)* Чи хотіли б ви зробити Великодній дарунок цим людям? Перед тим, як робити Великодні подарунки пригадаємо види Великодніх яєць.

Гра «Розкажи».

Діти наосліп беруть яйця та розповідають про спосіб виготовлення.

Яйце одного кольору, яке фарбують найчастіше в окропі з лушпинням цибулі чи штучним барвником. Воно – найдавніший гість на Великодньому столі. *(Крашанка)*

Яйце, пофарбоване в один колір, на якому потім голкою чи шилом вишкрябують орнамент. *(Дряпанка, шкрябанка)*

Роблять накрапуючи на яйце воском візерунок і опускаючи його у барвник. *(Крапанка)*

Розписують пензликом, фломастером, тощо. *(Мальованка)*

Яйце пишуть писачком. *(Писанка)*

Вихователь. Запрошую вас погратися та пригадати, у які кольори малюють писанки та що вони символізують.

Гра «Розфарбую писанку».

(Діти водять хоровод).

На Великдень *(ім'я дитини)* писанку малювала

Та яскраві кольори для неї обирала.

(Дитина-ведучий ходить поза колом в іншу сторону від дітей):

Розфарбую писанку, розфарбую,

Жовтим кольором її розмалюю.

(Дитина-ведучий заходить в коло, бере за руку дитину, біля якої зупинилась. Дитина повинна відповісти, що символізує той чи той колір)

Жовтий колір символізує врожай, багатство, небесні світила.

Чорний – землю, її родючість.

Червоний – радість, життя, надію на любов.

Білий – чистота.

Блакитний, синій – небо, повітря, воду, здоров'я.

Зелений – весна, воскресіння природи, багатство рослинного світу.

Коричневий – позначав матір-землю.

Вихователь. А чи знаєте ви, діти, легенду про писанку? *(Слайд шоу)*

Жила-була бідна жінка, у якої дуже хворів син. Серце її краялося від того, що вона не може допомогти синові, жодні ліки йому не допомагали. Мати молилася й просила Божої ласки та допомоги. І ось наснився їй ангел. Він сказав, що врятує сина, коли жінка допоможе йому боротися зі злом, якого так багато розвелось у світі. А на ранок, коли вона прокинулась, побачила на столі куряче яйце. Тоді вона зробила писачок, заварила трави й почала виводити узор за узором. Гарні виходили писанки із символічними знаками добра. На яйці виникло лагідне сонечко (*на слайді з'являється коло, а навколо нього крапки та коло, розділене лініями на чотири частини*), яке обігрівало зернятка, засіяні в землю-матінку (*на слайді з'являються дві паралельні лінії, а між ними рисочки-зернятка, та ромб із рисочкою посередині, грабельки*). З'явилися чудові кривульки – символи води. (*На слайді з'являється хвилясті лінії*) Дощик вдихнув життя в землю й з неї проросли травичка, гарні квіти та плоди, які годували тварин, риб, птахів. (*На слайді з'являється гілочка, дерево життя, символи птахів, звірів*) Хрестик на яйці – освяченість, безкінечник – символ продовження життя й нарешті з'явилось дерево життя. Розмалювавши яйця, жінка почала роздавати їх людям, як символ добра, милосердя, любові. Повернувшись додому, жінка побачила, що її син одужав.

Вихователь. Давайте й ми з вами станемо народними майстрами та подаруємо людям добро через великодні яйця. (*Запропонувати дітям вирішити та обрати матеріал для роботи*)

Пальчикова гімнастика.

В хаті на осонні *(Стискають і розтискають кулачки)*

Сяду на ослоні.

Сяду я скраечку – *(Долонька потирає долоньку)*

Розпишу яєчко

Нумо пензлик потанцюй *(Пальці в пучці, малювання в повітрі)*

Гарно писанку малюй.

Буде небо і земля, *(Малювання в повітрі)*

І ставочок і поля.

Сильний і міцний дубок, *(Кулачок на кулачок)*

В ньому гарний яструбок.

Буде в мене писанка, *(Плескання в долоньки)*

Великодня пісенька

Самостійна робота дітей.

Вихователь. Освячену писанку клали до першої купелі немовляти, щоб зростало дужим; приорювали в полі – щоб краще родило жито – пшениця; під поріг стайні – щоб добре велася худоба; у кожен куток хати під час забудови – щоб оселю оберігала від пожежі та іншої біди. А ще на Великдень співали пісні, частівки, жартували, танцювали – Ісуса Христа прославляли.

Аналіз робіт, самоаналіз, взаємоаналіз.

Що було складним?

Скажи другу приємне про його писанку.

Коли яйця висохнуть, ми складемо їх у кошик та подаруємо тим, кого хочемо привітати з Великоднем, побажати добра та мира.

Вихователь.

З Великоднем хай прийде
Щастя в кожну хату!
Щоб у вас завжди було
У родині свято!
Хай вам писанки несуть
Сонечка красючок,
Хай всміхаються боки
Золотих яечок!

**Конспект заняття з дітьми старшої групи
«Чарівний світ птахів та тварин»
(за мотивами робіт М. Приймаченко)**

Мета: розширити та збагатити знання дітей про творчість народної майстрині Марії Приймаченко. Закріпити знання дітей про декоративно-прикладне мистецтво як вид образотворчого мистецтва. Учити дітей в декоративному творі поєднувати різні прийоми та техніки зображення. Продовжувати вчити дітей створювати власний образ із запропонованих матеріалів. Вправляти дітей у використанні декупажних серветок. Розвивати фантазію, креативність. Виховувати повагу до майстрів минулого та гордість за багатство народної культури.

Обладнання: конверт із листом, кросворд, репродукції картин М. Приймаченко, портрет майстрині, роздатковий матеріал: декупажні серветки та кольоровий цупкий папір для тла (за вибором дитини), трафарети, клей, гуаш, пензлі, стакан з водою, ножиці.

Хід заняття**Організаційний момент.**

Вихователь. Діти, до нас надійшов лист від Співки художників України. У ньому повідомляють, про проведення фестивалю народної творчості серед дітей. Чи хотіли б ви взяти участь у ньому?

Умови фестивалю: роботи можуть бути виконані в стилі народного майстра, але сучасними засобами. Ім'я майстра зашифровано в кросворді.

Кросворд.

Вид образотворчого мистецтва, у якому звичайні речі оздоблюють, вони стають витворами мистецтва.

Назва пташки, що сидить на кублі (репродукція картини).

Вона «грає зі скворцем» (репродукція картини).

Що за звір «втік од баби: не хотів бути підлеглим, а захотів самостійним вільним бути» (репродукція картини).

Поліський звір, який живе в Африці (репродукція картини).

Вид аплікації із серветок.

Діти читають прізвище художниці: **ПРИЙМАЧЕНКО.**

За мотивами робіт цієї майстрині дітям пропонують зробити власні роботи в техніці декупаж із домальовуванням гуашшю.

Надається алгоритм роботи.

Діти вибирають потрібні матеріали.

Вихователь проводить індивідуальні консультації.

Виставка робіт. Самоаналіз та взаємоаналіз дітьми.

Обмін думками.

Що вам сподобалось у цій роботі?

Які складнощі виникли під час виконання

завдання?

Дітям пропонують доробити твори в самостійній художній діяльності.

Пушкарьова Тетяна Володимирівна,
вихователь закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Розвиваємо творчу активність дітей дошкільного віку засобами ТРВЗ-технології

Консультант:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти та
соціальної роботи

ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Павлова Любов Валентинівна

Ми всі хочемо, щоб наші діти були розумними, усебічно розвиненими й здоровими. І, звичайно ж, мріємо, щоб вони були талановитими й творчими. А щоб виховати талановиту людину, необхідно розвивати в дошкільному дитинстві творчі здібності, здатність нестандартно й творчо мислити. Рішенням цих завдань займається ТРВЗ-педагогіка.

Автор ТРВЗ – Альтшуллер Г. – створював її як методикку для пошуку вирішення технічних проблем. Виявлені ним закономірності лягли в систему законів розвитку технічних систем і нової науки про творчість – теорію рішення винахідницьких задач (ТРВЗ). Педагогічною наукою проаналізовано сутність поняття «творче мислення» (Л. Венгер, Н. Веракса, Л. Виготський, Л. Григорович, М. Подд'яков та ін.). Безумовно, уже в дошкільному віці творче мислення починає носити системний характер. Основним педагогічним засобом розвитку творчого (системного) мислення вважають дидактичну гру. Її можна використовувати як на занятті, так і у вільний час.

Мета ТРВЗ – не просто розвивати фантазію дітей, а вчити мислити системно, з розумінням, що відбувається. Останнім часом ця технологія в нашому дошкільному закладі стає все більш популярною. Її завдання – розвивати творчі здібності дітей. Не порушуючи ігрового процесу й не втрачаючи інтересу до занять, дитина розвивається інтелектуально, пізнає нове

й адаптується до багатьох ситуацій, які можуть трапитися їй у майбутньому дорослому житті.

Одним із девізів ТРВЗ є: «Можна говорити все!». І дитина починає вигадувати, фантазувати, уявляти. А уява – одне з найважливіших якостей творчої особистості. Потреба дитини виявляти себе у творчості велика, що виражається в бажанні створити що-небудь у малюнку, музиці, грі.

ТРВЗ як універсальний інструментарій ефективно використовують на всіх заняттях. Але й у повсякденному житті (у режимних моментах, дидактичних та рухливих іграх) використання ТРВЗ-технології позитивно впливає на творчий розвиток дітей, формує їхню самостійність та ініціативність. Умовою успішного впровадження ТРВЗ є створення відповідної доброзичливої, довірливої атмосфери. У групі повинні бути дидактичні, розвивальні ігри, які використовують на заняттях із усіх тем. Заняття із застосуванням елементів ТРВЗ знімають почуття скутості, долають сором'язливість, поступово розвивають фантазію, логічне мислення, уяву. Це все дає можливість виявити дитині свою індивідуальність, навчає дітей нестандартно мислити. Оскільки кожній дитині є щось особливе, потрібно дати їй можливість якомога більше виявити свої можливості й здібності, не соромлячись неправильності або неточності у відповідях та роздумах.

Названа методика починає діяти в роботі з дітьми з 2–3 років, коли дитина починає усвідомлювати свої думки й вчитися їх формулювати за допомогою жестів і слів. Тому вже в молодшій групі ми пропонуємо дітям проблемні завдання, для розв'язання яких кожна дитина пропонує своє рішення, свій вихід із ситуації. Ситуації можуть бути як реальні (забув удома годинник, як дізнатися час), так і вигадані (як знайти в королівстві найрозумнішу людину). Потім потрібно перейти до виявлення та розуміння двох протиріч (сонце – це і добре, і погано: добре, тому що гріє; погано, тому що може спалити.) І вже в старшій групі починаємо вирішувати протиріччя за допомогою казок та ігор (щоб сховатися від дощу, потрібна парасолька, але вона не вміщується в сумку, тому потрібна парасолька, яка складається).

На сьогоднішній день існує багато методик, технологій, за допомогою яких можна коректувати процес розвитку мовлення дітей. Найближча та доступніша діяльність для дітей – гра. Ось чому ми й обрали «Кола Луллія». Р. Луллій створив пристрій, який складається з декілька кіл різного діаметра, нанизані на загальний стрижень. У верхній часті стрижня встановлюють стрілку. Кола рухливі, які розділені на однакову кількість секторів. За вільного обертання кіл, під стрілкою опиняються певні сектори, у яких розміщено малюнки. Для своєї роботи ми використовуємо не більше 4-ох кіл різного діаметра, з кількістю секторів від 3 до 8. Неможливо не відмітити універсальність цього посібника. Використовуючи декілька кіл можна отримати різні варіанти ігор. Ефект гри величезний – розвиваємо мовлення та пізнаємо світ одночасно. Кола Луллія допомагають у будь-якій організованій сумісній діяльності з дітьми, яку супроводжують мовленням. Наприклад, під час

ознайомлення з природою (тваринка та її житло, тваринка та її дитинчата, птахи та їх хвости, дерева та їх листя; знайомство з художньою літературою – кола із зображенням казкових героїв, їх житла, предметів).

Також, одним з об'єктів винахідництва ми обрали для дошкільників загадку. На матеріалі загадок ми вирішуємо багато методичних проблем: від систематизації властивостей предметів та явищ, до збудування моделей і розвитку асоціативного мислення. Крім того, складання загадок – це творчість, що вже доступна дітям 4–5 років. На першому етапі ми знайомили з помічниками – аналізаторами. А на другому – починаємо складати загадки.

Для складання загадок ми обрали три основні моделі. Вихователь вивіщує одну з табличок із зображенням моделі створення загадки й пропонує скласти дітям загадку про будь-який об'єкт.

Модель 1. Який? Що є подібним?

Для складання загадки обрали об'єкт (яблуко). Дітям дають образні характеристики за запропонованими ознаками (за кольором, за формою та за рельєфом або смаком – лівий бік таблиці).

Далі дітей просимо дати образні характеристики об'єкту, який обрано для порівняння: що є подібним (правий бік таблиці).

Після заповнення таблиці пропонуємо прочитати загадку, вставляючи між правим та лівим боком таблиці слова «так» або «ні».

Яка ж загадка в нас вийшла про яблуко: «Кругле, як м'ячик, червоне, як квітка, солодке як мед».

Модель 2. Що робить? Що (хто) робить також?

Загадки, які склали наші діти: «Плигає, але не зайчик, плаває, але не рибка, ловить комах, але не чапля». (Жабка)

Модель 3. На що схоже? Чим відрізняється?

«Схоже на м'ячик, але не плигає, гріє, але не пічка, плаває, але не морем». (Сонечко)

У процесі роботи ми стимулюємо дитячу мовленнєву активність, пропонуємо використовувати яскраві порівняння. Дитина вважає, що вона складає загадку про конкретний предмет. Але ж ми, дорослі, знаємо, що важливіше те, що складаючи загадку, дитина встановлює зв'язки між аналізаторами та ознаками, уявляючи можливі відчуття, що було та що буде з конкретним об'єктом, робить порівняння за обраним об'єктом, збагачує своє мовлення. Важливо в процесі роботи наголошувати на творчому характері загадки: «Ви самі склали загадку, яку ще ніхто та ніколи не складав, а ви змогли це зробити самі!»

Такий підхід сприяє формуванню інтересу дошкільника до утворення власного мовленнєвого продукту, утворенню зацікавленої, невимушеної обстановки на наших заняттях, знімає психологічне та фізичне напруження, забезпечує успішне сприйняття нового матеріалу.

У наш час суспільству сьогодні потрібні люди, які творчо мислять, здатні ефективно діяти, розв'язувати творчі задачі або завдання, знаходити нові нестандартні рішення. Саме використання елементів ТРВЗ-технології допомагають нам виховувати творчу, гармонійно розвинену особистість. З дітьми граємо – мову розвиваємо!

Список використаних джерел

1. Використання методів ТРВЗ. *Дитячий садок*. 2008. №36. С. 20.
2. Ігрова технологія ТРВЗ. URL: http://pryluky-dnz2.edukit.cn.ua/arhiv/igrova_tehnologiya_trvz/ (дата звернення: 03.11.2019).
3. Ставицька В. Особливості використання творчих завдань в розвитку креативності у дітей старшого дошкільного віку засобами ТРВЗ. URL: https://dnz.ucoz.net/blog/stavicka_v_osoblivosti_vikoristannja_tvorchikh_zavdan_v_rozvitku_kreativnosti_u_ditej_starshogo_doshkilnogo_viku_zasobami_trvz/2014-02-04-22 (дата звернення: 14.11.2019).
4. Школа радісної родини. ТРВЗ / А.В. Яценко. Харків: Ранок, 2010. 160 с.

Перспективне планування «Використання прийому ТРВЗ-технології – вигадкування загадок у роботі з дітьми старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення»

Ознайомлення дошкільників зі складанням порівнянь

Місяць	Тема тижня	Завдання	Ігри, вправи, творчі завдання
Вересень	«Знайомство»	Учити дітей порівнювати предмети, знаходити для цього точні слова й вирази;	Вправа «Порівняй».
	«Я у світі»	розширювати словник словами «подібні», «не подібні», «однакові», «різні».	Гра «Знайди спільне».
	«Моя родина»	Формувати вміння визначати відмінне й схоже в предметах у процесах порівняння.	Вправа «Опиши предмет, а потім порівняй».

Жовтень	«Дитячий садок»	Познайомити дітей із описуванням найхарактерніших ознак	Вправи на описування: «Вгадай за описом, а потім порівняй», «Опиши одним словом», «На що схоже».
	«Кольори осені»	предмету.	
	«Фрукти, овочі»		
Листопад	«Ягоди, гриби»	Учити дітей порівнювати предмети між собою, виділяючи різницю між ними, а також спільні ознаки.	Вправи «Що може бути таким же», «На що схоже».
	«Чистота»		
	«Домашні птахи»		
	«Осінь»	Розвивати точність словника, зв'язне мовлення, логічне мислення.	Гра «Пошук спільності».

Ознайомлення дошкільників із вмінням знаходити об'єкти з певними значенням ознаки

Місяць	Тема тижня	Завдання	Ігри, вправи, творчі завдання
Грудень	«Зима»	Учити дітей виділяти ознаки об'єктів (функції, частини).	Вправа «Вибери ознаку, яка є в наших об'єктах»
	«Одяг, взуття»	Учити порівнювати предмети, що відрізняються лише однією ознакою, потім однієї тематичної групи.	(окуляри – круглі, сонячні...), «Вгадай за описом», «Хто про що говорить».
	«Ігри та іграшки»	Формувати вміння виділяти характерні та специфічні значення ознак об'єктів.	Рухлива гра «Раз, два, три – до мене біжи (за ознакою)».
	«Новий рік»		

Січень	«Зимуєчи птахи»	Ознайомити дітей з описуванням найхарактерніших ознак предмету.	Ігри «Ланцюжок», «Що робить так само».
	«Домашні тварини»	Учити дітей, не називаючи ознаки, упізнавати предмет за описом.	Творче завдання «Вибери ознаку, яка є в інших об'єктів».
	«Дикі тварини»	Вправляти дітей у підбиранні різних значень однієї ознаки.	Вправи «Я назву ознаку, а ви назвіть значення», «Що є такого в іншого об'єкта».
Лютий	«Житло, домівка, меблі»	Вправляти дітей у вмінні переносити ознаки одного об'єкта на інші й пояснювати практичне використання нового об'єкта.	Ігри «Пошуки аналогів», «Чарівники».
	«Посуд»		Рухлива гра «Розбіглися!».
	«Їжа, продукти харчування»		
	«Зиму проводжаємо»		
Ознайомлення дошкільників із прийомами придумування загадок			
Місяць	Тема тижня	Завдання	Ігри, вправи, творчі завдання
Березень	«Матусине свято»	Учити дітей вигадувати загадки.	Вправа «Який? Яка? Яке?»
	«Весна»	Розвивати вміння креслити таблицю.	
	«Подорожі»	Формувати вміння виділяти ознаку, яка відповідає на запитання «Який?» та робити добірку об'єктів, у яких ознака яскраво виражена, заповнюючи таблицю.	

Квітень	«Настрій емоції»	та	Учити дітей виділяти дію об'єктів та перелічувати інші об'єкти, у яких дія ярко виражена.	Вправа «Що робить? Що вміє робити?»
	«Космос»		Формувати вміння	
	«Транспорт»		виділяти частини та робити добірку з такими ж частинами.	
	«Професії»			
Травень	«Людина»		Учити дітей самостійно вигадувати загадку.	Творче завдання «Вигадай загадку».
	«Моє місто»		Вправляти дітей у загадуванні своєї загадки іншим дітям.	

Конспект мовленнєвого заняття з використанням ТРВЗ-технології «Добрі справи маленьких чарівників»

Мета: удосконалювати вміння дітей фантазувати та нестандартно мислити, переносити подумки функції одного об'єкта на інший. Використовувати піктограми для образної характеристики об'єкта. Продовжувати формувати вміння складати речення, спираючись на картинку, та відповідати на запитання вихователя; утворювати прикметники від заданих дієслів; узгоджувати слова в реченні. Вправляти у звуконаслідуванні за допомогою чистомовки. Закріпити вміння складати колективну розповідь за опорними словами. Розвивати логічне та образне мислення, творчу уяву; уміння вигадувати фантастичні предмети, використовувати метод фокальних об'єктів. Виховувати бажання робити добрі справи, комунікативну культуру дітей, доброту, наполегливість у пошуку рішення проблем, що виникають.

Словник: плачуча, грайлива, танцююча, працююча.

Обладнання: «чарівний» мікрофон, іграшка – котик та квітка, картки-піктограми до мовленнєвої вправи «Що робить котик», картки-квіточки та олівці до вправи «Чарівні перетворення», картки до вправи «Чарівні предмети».

Попередня робота: читання казок, де трапляються чарівники або чарівні предмети; бесіди про добро та добрі справи; вивчення чистомовки; знайомство дітей із картками-піктограмами.

Технологія проведення

Вихователь.

Нам сонечко всміхається,
Радіє дітвора
Бо знову починається у нас заняття-гра.

Етюд «Посмішка».

Підставте своє обличчя назустріч сонячним промінцям. Які вони ніжні, ласкаві. Посміхніться сонечку. Візьміться за руки – ось яке велике добре сонечко – посміхніться одне одному. А тепер сонечко випускає свої промінці. *(підняти руки вгору)* та перетворює нас на них і до чого вони доторкнуться, те стає теплим, ніжним, добрим *(діти обіймають одне одного)*.

Вихователь. Діти, ви відчули, як стало одразу тепло на душі. І схотілося відразу робити щось приємне, добре. А як ви гадаєте, що таке добро? *(Це коли комусь допомагаєш, робиш подарунок або кажеш щось приємне, коли гарний настрій, коли весело)*

Вихователь. Це, мабуть, коли робиш добрі справи. А як ви гадаєте, що таке добрі справи? *(Це корисні справи; це гарний вчинок, який приносить користь; це коли хочеш комусь допомогти)* Сьогодні я принесла «чарівний мікрофон», який допоможе вам пригадати їх.

Мовленнєва вправа «Мікрофон передавай – добру справу називай».

Діти передають мікрофон та називають добрі справи. Наприклад: посадити дерево, посадити квіточку, повісити шпаківню, прибрати в хаті, допомогти бабусі на городі, погодувати пташок, обкопати дерева, позамітати у дворі, допомогти матусі вимити посуд, піклуватися про домашніх тваринок тощо).

Вихователь. Я пропоную вам сьогодні зробити свої добрі справи, але чарівні. Для цього вам треба перетворитися на добрих чарівників. Хочете стати чарівниками? Заплющили очі, повернулись навколо себе й пригадали нашу чарівну чистомовку:

Ча-ча-ча – я маленьке дитинча.

Лю-лю-лю – добрі справи я люблю.

Ом-ом-ом – буду я чарівником.

(Повторити 2 рази зі зміною сили голосу)

Вихователь. Ось ми і перетворилися на чарівників. А в чарівників завжди є чарівні предмети. А які ви знаєте чарівні предмети? *(Золотий ключик, чарівна паличка, чарівний клубочок тощо)*

Вихователь. А зараз я пропоную вам зробити виставку чарівних предметів, які самі можуть робити добрі справи. Оберіть собі картку та розкажіть про свій чарівний предмет.

Вправа-гра «Чарівні предмети».

Діти вибирають собі картинку та розповідають про свій чарівний предмет. Наприклад: моя лопата сама вмє копати, моя книжка вмє голосно читати казки, на моєму дереві ростуть шпаківні тощо. Потім діти розміщують свої малюнки на виставці.

Вихователь. Подивіться, який котик до нас завітав. Давайте привітаємося з ним. *(Діти вітаються)*. Давайте вигадасмо, як його можуть звати. *(Воркотик, Пострибайчик, Царачик, Пухнастик)* А як ви гадаєте, погратися з котиком – це добра справа? Чому? Давайте з ним пограємося.

Фізкультхвилинка.

Щось не хочеться сидіти,
Треба трішки відпочити.

Діти виконують фізкультхвилинку під аудіозапис «Мій пухнастик».

Вихователь. Цей котик багато чого вміє. А дізнаємось ми про це за допомогою карток-пиктограм, які він приніс. Та не забувайте, що ми з вами чарівники й усе, що відбувається навколо – чарівне. (*Діти вибирають собі картку, відповідно свого кольору за рівнем складності*)

Мовленнєва вправа «Що робить котик» (складання речення за допомогою карток-пиктограм)є

Діти передають котика, та, дивлячись на свою картку-пиктограму, кажуть, що вміє робити котик: мій котик уміє – малювати, веселитися, бігати, спати, сумувати, співати, гратися, вмиватися, танцювати, одягатися.

Вихователь. Котик нехай відпочине. Чуєте, до нас ще хтось поспішає? Діти, сьогодні нас чекає багато чарівних сюрпризів. Подивіться, це чарівна квіточка. Я вам пропоную зробити ще одну чарівну добру справу – навчити квіточку робити все те, що вміє робити котик.

Мовленнєва гра «Яка квіточка».

Вихователь. Подивіться на свою картку-пиктограму та скажіть, що вміє робити квіточка та яка вона. Наприклад: моя квіточка вміє сумувати – вона сумна, веселитися – весела, плигати – плигаюча, спати – спляча, співати – співаюча, гратися – грайлива, умиватися – умита, танцювати – танцююча, одягатися – одягнена, працювати – працююча.

Квіточка принесла з собою свої фотокартки й зараз я пропоную вам стати художниками й домалювати квіточці те, що їй потрібно, щоб зробити всі ці справи.

Мовленнєва вправа «Чарівні перетворення».

Домалюйте портрет своєї квіточки та не забудьте про те, що вона вміє.

Вихователь ставить кожній дитині запитання: «Що ти малюєш?»

Наприклад: посмішку, бо вона сміється.

Вихователь. А тепер давайте вигадємо казку про чарівну квіточку.

Складання розповіді за опорними словами «Чарівна квіточка».

Діти продовжують речення вихователя, виставляючи свої картки.

Жила-була ... весела квіточка.

Вона вміла ... бігати, одягатися, спати, вмиватися, працювати.

Одного разу вона ... засумувала.

І вирішила ... запросити до себе друзів.

Вони разом ... співали, танцювали, гралися.

І знов наша квітка стала ... веселою.

Вихователь. Чарівниками гарно бути, але ж треба не забувати, що ми звичайні діточки і повинні завжди пам'ятати про справжні добрі справи.

Заплющте очі, поверніться навколо себе й скажіть чарівну чистомовку:

Ик-ик-ик – я маленький чарівник.
Лю-лю-лю – добрі справи я люблю.
Ом-ом-ом – хочу стати малюком.

(Повторити 2 рази зі зміною сили голосу)

Вихователь. Сподобалось вам бути чарівниками? А як ви гадаєте, дарувати подарунки – добра справа? Беріть свою квіточку та подаруйте її нашим гостям. Нехай вона принесе їм радість, тепло та добро!

Конспект комбінованого заняття з елементами ТРВЗ-технології для дітей старшого дошкільного віку «Будиночок Дружби»

Мета: розширити уявлення дітей щодо дружби та дружніх стосунків. Активізувати в дітей словотворчість за допомогою елементів ТРВЗ. Продовжувати вчити дітей складати загадки за моделлю. Систематизувати навички класифікувати предмети за зовнішніми ознаками. Утворювати іменники за допомогою суфіксів. Учити дітей використовувати в мовленні образні порівняння. Розвивати емоційність мови, винахідливість, фантазію в процесі складання загадок та рішення творчих задач. Спонукаати дітей до роздумів. Виховувати навички культурного спілкування, уміння працювати в парах та командами. Виховувати бажання допомагати один одному.

Матеріал: будівельний матеріал, кубочок, сигнальні картки до гри «Розбіглися», бубен, картки до гри «Домалюй фігуру», таблиці до складання загадок, піктограми, олівці, фломастери, телефон.

Попередня робота: бесіда про дружбу, полілог про мрію, вивчення приказок про дружбу, відгадування загадок, навчання з ТРВЗ-технології.

Технологія проведення

Діти сидять колом на килимі.

Вихователь. Добрий ранок! Я дуже рада вас бачити! Давайте візьмемося за руки та побажаємо один одному голосно: «Доброго ранку!»

Вихователь. Усі люди мають свою мрію. Як ви гадаєте, що таке мрія?
(Відповіді дітей) А про що мрієте ви? (Зразок вихователя – я мрію про ...)

Мовленнєва вправа «Про що я мрію?»

За кожен мрію діти отримують ниточку – мрію.

Вихователь. У нас із вами є свої мрії. А як ви гадаєте, чи є в нас однакові мрії? Я вважаю, що в нас є одна спільна мрія – мати друга. Пригадайте, як називають нашу групу? Отже, ми з вами всі друзі. А зараз візьміть свого друга за руку, та скажіть один одному щось приємне, скажіть йому незвичайний комплімент, а всі наші компліменти ми намотаємо на маленький клубочок та подивимось, яким він стане. *(Зразок вихователя)*

Мовленнєва вправа «Скажи комплімент другові».

Діти в парах: хлопчик – дівчинка тримаються за руки та кажуть комплімент один одному, використовуючи порівняння, намотуючи свою ниточку на клубочок.

Вихователь. Подивіться, який тепер великий став клубочок компліментів. Діти, а як ви гадаєте, у кого ще є друзі? (*У тварин, у птахів, у комах, в іграшок, у фруктів ...*)

Вихователь. Сьогодні вранці по телевізору я почула повідомлення про те, що в далекій країні «Ігралія» сильний вітер зруйнував «Будиночок Дружби», ще й всі друзі розгубилися. Вони просять допомоги. Допоможемо їм? (*Відповіді дітей*)

Вихователь. Давайте відновимо «Будиночок Дружби», щоб було де жити друзям? А з чого можна збудувати домівку? (*Відповіді дітей*) Вдягайте «чарівні» окуляри та подивіться із чого можна збудувати дім? (*Діти «вдягають» окуляри та шукають, із чого можна збудувати дім*)

Рухлива гра «Збудуємо будиночок».

Вихователь пояснює правила гри: діти об'єднуються в пари та шукають будівельний матеріал; потім будують дім, знаходячи перший, другий та третій поверхи, дах та паркан.

Вихователь. Будиночок ми збудували, тепер треба заселити друзів. Щоб їх заселити, треба домалювати їх портрет. Підходьте до столу та беріть собі картки відповідно до свого кольору (*Діти сідають за столи, ділячись на команди*)

Завдання: домалювати портрет.

Вправа «Домалюй картинку».

Перша команда домальовує фрукти – фруктові друзі; друга – тварини – друзі-тваринки; третя – іграшки, іграшкові друзі).

Вихователь. Діти, ми відновили фото друзів, нехай фото «висохнуть», а ми з вами перевіримо, чи готові ми далі допомагати друзям. Для того щоб допомогти друзям, треба бути дуже уважним.

Рухлива гра «Розбіглися!»

На килимі розставлено сигнальні картки, діти за сигналом вихователя розбігаються, ділячись на команди (за формою, кольором): команду хлопчиків та дівчаток, дотримуючись деяких умов: не кричати, не штовхатись, не чіпати атрибути до гри, бути уважними: хто не дотримується умов та правил – вибуває з гри).

Усі ми бігали та грались,
Не кричали, не штовхались,
Як почули бубна стук –
В команду за формою зібрались!

Вихователь. Ми з вами уважні й можемо далі допомагати мешканцям Ігралії. А тепер давайте поселимо всіх друзів в нашому будиночку. На першому

поверсі будуть жити фруктові друзі, на другому – друзі-тваринки, на третьому – іграшкові друзі. Але є одна умова: щоб свого друга поселити в цей будиночок, треба дати йому незвичайне ім'я. (Зразок вихователя: котик – Царачик, Смугастик, Някала)

Вправа «Дражнилка».

Вихователь. А тепер давайте пограємо з нашими друзями та вигадємо про них загадки. (Кожна команда вибирає собі картинку домовляючись, або за допомогою лічилки, створюють загадки за «Моделлю складання загадок з ТРВЗ»)

Вихователь разом із дітьми придумує загадку про свого друга.

1. Вішаємо об'єкт (котик).
2. Креслимо таблицю.
3. Ліворуч описуємо об'єкт за ознаками: за величиною (маленький), за рельєфом (пухнастий), за кольором (сірий).
4. Праворуч – за порівнянням: маленький, як клубочок, пухнастий, як сніг, сірий, як мишка.
5. Вихователь загадує загадку з підказкою.
6. Знімаємо об'єкт, витираємо таблицю та згадуємо загадку.

Перша команда (низький рівень) вигадую загадку разом із вихователем. Друга команда (середній рівень) – самостійно, за допомогою вихователя та дітей. Третя команда (високий рівень) – самостійно (вихователь розподіляє між дітьми ознаки та порівняння).

Вихователь. Скільки ми сьогодні зробили корисних справ! Давайте про наші цікаві справи розповімо друзям з Ігралії. Я пропоную надіслати звуковий лист для них, а записати голос ми зможемо, розповівши про те, що ми сьогодні зробили разом із другом. Допоможе нам в цьому піктограма. Треба обрати картку, домовитись із другом про що будете розповідати та по черзі пригадаємо їх. Беріть свого друга за руку та вибирайте піктограму. (Діти в парах, вішаючи на дошку піктограму, говорять по черзі, чим вони займалися на занятті, вихователь імітує запис повідомлення на диктофон)

Вихователь. Звуковий лист записано, можна відправляти! (Вихователь імітує відправлення повідомлення)

Жук Анжела Вікторівна,
вихователь закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобами коректурних таблиць і мнемотехніки

Консультант:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти та
соціальної роботи

ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Павлова Любов Валентинівна

Розвиток мовлення дитини дедалі набуває більшого значення. Оволодіння рідною мовою, розвиток мовлення й спілкування є одним із найважливіших надбань дитини. На сьогодні немає необхідності доводити, що розвиток мовлення найтісніше пов'язано із розвитком свідомості, пізнанням навколишнього світу, розвитком особистості загалом.

Мова – невичерпне джерело розумового розвитку дитини, скарбниця всіх знань. К. Ушинський образно назвав рідну мову народним педагогом, наставником і вихователем. Слово виховує, навчає і розвиває дитину. Під впливом мови вдосконалюється її відчуття і сприймання, збагачуються знання про навколишній світ. Правильна мова допомагає дитині встановлювати контакти з іншими дітьми, вільно передавати свої думки й бажання, сприяє успішному навчанню в школі. Підготовка дитини до навчання в школі – одне із завдань дошкільної освіти.

Завдання розвитку мовлення дітей посідають центральне місце в дослідженнях А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, В. Сухомлинського, Т. Ткаченко, К. Ушинського. Вони визначали, що навчання зв'язному мовленню одночасно є і метою, і засобом практичного опанування мовою. Мова має надзвичайне значення для розвитку інтелекту та самосвідомості дитини, позитивно впливає на формування її можливих особистісних якостей таких, як: комунікабельність, доброзичливість, ініціативність, компетентність.

Завдання формування мовленнєвої компетенції дошкільників реалізують як у повсякденному житті, так і на спеціально організованих заняттях. Важливе

місце в системі засобів розвитку мовлення дошкільників посідає використання наочності, за допомогою якої педагог має можливість перетворити мовленнєву діяльність дошкільників у цікавий і доступний вид діяльності.

Мнемотехніка або мнемоніка, у перекладі з грецького – «мистецтво запам'ятовування» – це система методів і прийомів, що забезпечують ефективне запам'ятовування, успішне освоєння дітьми знань про особливості об'єктів природи, про навколишній світ, ефективне запам'ятовування структури розповіді, збереження й відтворення інформації та, звичайно, розвиток мовлення.

Мнемотехніка будується від простого до складного:

мнемоквадрат – мнемодоріжка – мнемотаблиця.

Вона особливо ефективна під час розучування віршів. На кожне слово або маленьке словосполучення відбирають картинку. Так, усі вірші замальовують схематично.

Мнемотехніка допомагає розвивати:

- асоціативне мислення;
- зорову і слухову пам'ять;
- зорову і слухову увагу;
- мовлення дітей.

Коректурні таблиці – це інформаційно-ігрове поле з різною кількістю клітинок (від 9 до 25), заповнених предметними картинками (цифрами або буквами; цифрами й буквами; символами чи знаками, геометричними фігурами). Картинки добирають за змістом тематично. Тематична палітра коректурних таблиць може бути досить широкою. Вона майже не змінюється в різних вікових групах, розширюють лише змістове наповнення та урізноманітнюють зв'язки між елементами теми.

З огляду на конкретність мислення старших дошкільників та нестійкість їхньої уваги, ключову організаційну роль у роботі з коректурними таблицями виконує дорослий. Він ставить запитання або формулює завдання, а діти виконують їх, пояснюючи свої дії. Вихователь за потреби коментує дії дітей, оцінює їх, надає дітям додаткову інформацію, уточнення тощо.

Коректурні таблиці, як і будь-які інші творчі ігри, можна використовувати в різних форматах життєдіяльності дітей – не лише в спільній партнерській діяльності з дорослими, а й під час спеціально організованої освітньої діяльності:

- на початку заняття – як засіб активізації психічних процесів і включення дітей у навчально-пізнавальну діяльність;
- в основній частині заняття – для уточнення знань і розширення інформаційно-пізнавального кола уявлень дошкільників, унаочнення процесу встановлення причинно-наслідкових зв'язків між об'єктами та явищами дійсності тощо.

Поза межами організованого навчання коректурні таблиці можна застосовувати як своєрідну інтелектуальну гру, у якій діти змагатимуться

поодиноці або командами на швидкість реакції, точність і широту сприйняття, багатший словник тощо. Основне, що забезпечує успіх їх використання, – живий інтерес дітей, радість відкриття, допитливість, мовленнєва ініціативність, задоволення від відчуття своєї інтелектуальної спроможності, які дорослий має підтримувати, ретельно оберігаючи в процесі роботи з коректурною таблицею її пізнавально-ігровий статус.

Коректурні таблиці матимуть розвивальний ефект, якщо дотримуватися певних правил під час їх виготовлення та використання. Незалежно від формату таблиці, картинки обов'язково мають бути предметними, щоб забезпечити ясність і чіткість сприйняття: слухового (завдання чи запитання дорослого) і зорового (пошуку й знаходження відповіді на запитання чи розв'язання завдання в таблиці).

Кількість картинок у коректурній таблиці для використання в молодшій групі має становити від 9 до 12, максимально – 16 картинок; у старшій – 20–25 картинок. Чим менші за віком діти, тим більш вірогідними мають бути зв'язки між предметами як тематичним угрупованням.

Картинки треба добирати не просто групуючи зображення предметів за видовою ознакою, а так, щоб стимулювати розумову діяльність дітей, активізувати психічні процеси: сприйняття, увагу, уяву, пам'ять, мовлення, операції мислення тощо.

Дитина з добре розвиненим мовленням легко вступає в спілкування з навколишнім світом. Вона може зрозуміло висловити свої думки, бажання, порадитися з однолітками, батьками, педагогами. Незрозуміле мовлення дитини ускладнює спілкування малюка й накладає на характер дитини багато комплексів.

Використовуючи у своїй роботі мнемотехніку, коректурні таблиці можна спостерегти такі результати:

- у дітей виникає бажання переповідати казки, тексти, вигадувати цікаві історії як на заняттях, так в повсякденному житті;
- розширюється коло знань про навколишній світ;
- розширюється активний і пасивний словниковий запас;
- виникає інтерес до заучування віршів і малих фольклорних форм.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ, 2012. 26 с.

2. Використання інноваційних технологій в пізнавально-мовному розвитку дитини. URL: <http://likuysebe.ru/rozvitok-ditini/t5721.html> (дата звернення: 15.09.2019).

3. Гавриш Н.В., Безсонова О.К. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 256 с.

4. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. програмою: О.В. Проскура. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.

5. Інтерактивні технології з розвитку мовлення дітей дошкільного віку. URL: <http://teremok7.zp.ua/index.php/mainmenu-118/mainmenu-155/811-interaktivni-tekhnologiji-z-rozvitku-movlennya-ditej-doshkilnogo-viku> (дата звернення: 21.09.2019).

6. Методика використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі. Автор – К. Крутій. URL: http://dnznetishyna.blogspot.com/p/blog-page_45.html (дата звернення: 21.09.2019).

7. Формування мовленнєвої компетентності дошкільників засобами інноваційних технологій. URL: <http://udnz15.org/news/formuvannya-movlennyevo%D1%97-kompetentnosti-doshkilnikiv-zasobami-innovacijnix-tehnologij.html> (дата звернення: 15.09.2019).

8. Формування мовленнєвої компетенції старших дошкільників засобами опорних схем-моделей. URL: <https://docs.google.com/document/d/1rOKYVQqrFFkNHFrVlGvM6a7MNIIsS4CToRGusx8oG1vU/edit> (дата звернення: 21.09.2019).

Конспект інтегрованого заняття в молодшій групі «Подорож до зимового лісу»

Мета: уточнити та розширити знання дітей про диких тварин; продовжувати вчити відповідати на запитання, розрізняти й називати тварин за частинами тіла; розвивати вміння дітей утворювати присвійні прикметники, розповідати знайомий вірш за допомогою карток-схем. Вправляти у вимові звуків української мови. Розвивати увагу та логічне мислення, закріпити знання дітей про основні геометричні фігури; удосконалювати дрібну моторику рук. Виховувати дбайливе ставлення до світу тварин, формувати екологічно-доцільну поведінку.

Попередня робота: розповіді вихователя про зимівлю диких тварин; перегляд ілюстрацій; на прогулянці – спостереження за птахами, їх зовнішнім виглядом, поведінкою; розучування чистомовки, вірша.

Матеріал: схеми до дидактичної гри «Чиї вушка та хвостики»; картки схеми до вірша А. Камінчука «Годівнички», коректурна таблиця «Тварини», картонні заготовки у вигляді геометричних фігур для годівничок на кожен дитину, клейстер, пензлики, клейонки, серветки, тарілочки з різним кормом для птахів.

Словник: заєць, вовк, лисиця, білка, ведмідь, пташки.

Технологія проведення

Психогімнастика «Стаємо ми всі до кола».

Станьмо разом ми у коло,
Скільки друзів, глянь навколо.
Дружно за руки беріться,
Один одному всміхніться.

Вихователь. Малята, а чи хочете ви відправитись у подорож до зимового лісу? Як ви думаєте, кого ми там можемо зустріти?

Полілог «Кого я зустріну в зимовому лісі?»

Вихователь. Молодці, а зараз я вам пропоную повернутись до будиночка з чарівними віконечками та подивитись, про що він нам розкаже.

Коректурна таблиця «Тварини».

Назвіть.

Тварин, які живуть у лісі.

Тварин, які вміють літати.

Тварин, які мають руду шубку.

Тварину, яка всього боїться.

Кого ми не побачимо в зимовому лісі.

Про кого можна сказати: сірий, голодний, злий.

Хто спить в барлозі.

Найменшу тваринку.

Тварину, яка живе в дуплі.

Вихователь. Молодці, ви дуже багато знаєте. А зараз, для того, щоб потрапити до зимового лісу, нам треба промовити зимову чистомовку. Та будьте уважні, промовляти її ми будемо з різною силою голосу.

Іс-іс-іс – ми йдемо в зимовий ліс.

Ис-ис-ис – там гуляє хитрий лис.

Овк-овк-овк – і зубастий сірий вовк.

Ня-ня-ня – та біленьке зайченя.

Ідь-ідь-ідь – у барлозі спить ведмідь.

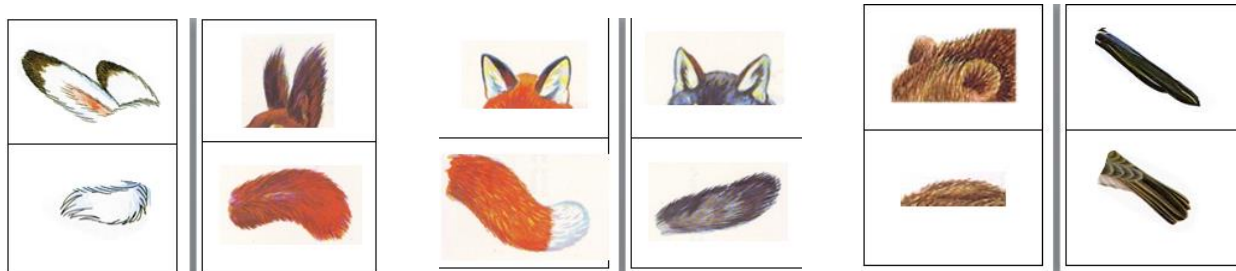
Ки-ки-ки – і літають там пташки.

Вихователь. У нас все добре вийшло, тож вирушаємо до лісу. Спочатку ми підемо пішки. Як буде рипіти сніг під ногами – рип-рип-рип-рип. А зараз станемо на лижі та підемо. Як вони їдуть – ш-ш-ш-ш.

Вихователь. Ось ми й дістались зимового лісу. Але погляньте, сніг засипав усе навкруги й навіть лісових мешканців, залишились лише вушка та хвостики.

Мовленнєва гра «Чії вушка, чії хвостики» (білка, заєць, вовк, лисиця, ведмідь, пташка, горобець, сорока)

Вихователь. Молодці малята, усіх звірів ви впізнали. А щоб нам не змерзнути в зимовому лісі, трохи порухаємося.

Фізкультхвилинка.

Щоб не мерзнути зимою,
 Треба зараз нам з тобою
 Ніжками потупотіти, *(тупочуть ніжками)*
 Головою покрутити, *(хитають головою)*
 Вперед-назад пострибати, *(стрибають)*
 У долоньки поплескати. *(Плескають у долоні)*
 Ми присіли, підвелися –
 Ось уже й зігрілися.

Вихователь. Діти, як живеться тваринам узимку в лісі? *(Холодно, голодно, складно, важко)* Так, я з вами згодна, але, мені здається, що найважче зараз маленьким пташкам. Снігом засипано все навкруги, і їм складно знайти собі їжу. Тому взимку вони прилітають ближче до житла людини. А як ми можемо допомогти пташкам? Куди ми будемо насипати корм?

Давайте пригадаємо віршик, який ми з вами вчили про годівнички, а допоможуть нам із вами ось ці картки (мнемокартки до вірша «Годівнички»).

Розповідь вірша за допомогою мнемокарток.

Вихователь. Малята, а що люблять їсти пташки? *(Зерно, насіння, хлібні крихти)* Давайте з вами роздивимось, які бувають годівнички. Сьогодні я вам пропоную зробити незвичайні годівнички, із геометричних фігур. Але спочатку вам треба вибрати собі геометричну фігуру та назвати її.

Дидактична гра «Назви фігуру».

Вихователь. Зараз я вам розповім, як ми будемо виготовляти годівнички. Спочатку з одного боку намазуємо фігуру клейстером, потім вибираємо корм та насипаємо зверху, можна насипати різний корм. Після цього перегортаємо на іншій бік, теж намазуємо клейстером та посипаємо кормом. Щоб швидше впоратись, ми просимо батьків допомогти нам.

Виготовлення годівничок дітьми разом із батьками.

Вихователь. Ось ваші годівнички й готові. Коли вони висохнуть, ми зможемо повісити їх на дерева й птахи будуть вам дуже вдячні.

Конспект інтегрованого заняття в середній групі «Птахи наші друзі»

Мета: розширювати знання дітей про зимуючих птахів; викликати співчуття до проблем птахів у холодну зиму пору року та бажання їм допомогти; закріплювати назви зимуючих птахів, особливості їх зовнішнього вигляду; вправляти в умінні складати розповіді-описи зовнішнього вигляду птаха за допомогою мнемотаблиці, виділяючи його особливі ознаки; закріплювати в словнику назви частин тіла пташок; розвивати вміння складати ціле з частин, співвідносити число та цифру; удосконалювати вміння рахувати в межах п'яти; продовжувати розвивати дрібну моторику рук; виховувати допитливість, дбайливе ставлення до пташок.

Попередня робота: розповіді вихователя про зимуючих птахів, про те, що вони люблять їсти; дидактична гра «Ласощі для птахів»; перегляд ілюстрацій; спостереження за птахами, їх зовнішнім виглядом, поведінкою.

Матеріал: фігурки зимуючих птахів, різні картинки із зображенням зимуючих птахів, картки із завданням «Нагодуй пташок», розмальовки із зображенням зимуючих птахів, картки із цифрами, кольорові олівці.

Словник: синиця, горобець, ворона, сорока, снігур.

Технологія проведення

Психогімнастика «Птахи».

Птахи крильця розправляють,
їх до сонця піднімають.
Можна весело літати
І сніжинки доганяти.

В годівницю всі злетілись
Там зернят пташки наїлись.
Потім знову полетіли
До гніздечка тихо сіли.

Вихователь. Діти, яка пора року настала? (*Зима*) Так, правильно. А взимку на дворі тепло чи холодно? А як ви думаєте, якщо надворі холодно, то птахам буде легко вижити? Правильно, дітки їм буде дуже важко.

Полілог «Чому важко жити птахам узимку».

Вихователь. Чому важко жити птахам узимку? (*Бо взимку нічого не росте і їм дуже важко знайти їжу*) Птахи, хоч і готуються до зими, але цих запасів харчів дуже мало, щоб прожити всю зиму. Узимку птахи, які залишились зимувати, перелітають ближче до житла людей. Як ви гадаєте, чому? (*Бо холодно, зима, насіння засипане снігом, жучки і личинки глибоко під корою дерев*) А хто мені скаже, як ми можемо допомогти птахам? (*Зробити годівнички*) А що ми насиплемо в нашу годівничку? (*Крихти хлібу, зерно, кашу*)

Вихователь. Малята, подивіться, до нас до групи залетіла маленька пташка – синичка й хоче нам щось розповісти. Послухайте, що вона каже. (*Аудіозапис голосу синички*). Малята, трапилась біда. Снігова Королева заховала у свій льодовий палац усіх друзів пташки – зимуючих птахів, синичка просить нас про допомогу. Для того щоб визволити пташок, нам потрібно виконати всі завдання Снігової Королеви та розповісти, що ми знаємо про зимуючих птахів.

Вихователь. Ви готові допомогти синичці та її друзям? Тоді слухайте перше завдання. Снігова Королева передала картки з зображенням птахів, вам потрібно скласти картинку та назвати пташку, яка у вас вийшла.

Дидактична гра «Склади пташку».

Вихователь. Молодці, малята, ви добре впорались із першим завданням. А зараз наступне: треба розповісти про пташок. А щоб ми нічого не забули, нам допоможе ось ця табличка.

Мовленнєва гра «Опиши пташку» (мнемотаблиця).

Вихователь. Які ви розумнички, скільки ви всього розповіли про пташок. А зараз я вам пропоную трошки відпочити.

Фізкультхвилинка «Зима».

Падав, падав білий сніг
(Діти роблять ритмічні рухи руками вгору-вниз).
І стелився біля ніг.
(Рухають руками зліва направо).
Вітерець легкий літав
(Кружляють навколо себе).
І сніжинки підіймав.
(Присідають).
Діти часу теж не гають,
Із сніжинками кружляють.
(Далі виконують рухи відповідно до тексту).
Вгору тягнуться малі,
Присідають до землі.
Знову дітки покружляли
Й на місця всі посідали.

Вихователь. Ну що, малята, продовжуємо виконувати завдання Снігової Королеви. Подивіться, вона зачаклувала пташок та посадила до клітки. Для того щоб їх визволити, нам потрібно відгадати пташок за силуетом та порахувати, скільки яких пташок, знайти потрібну цифру.

Дидактична гра «Пташки в клітці».

Дітям потрібно відгадати пташку за силуетом, порахувати, скільки, яких пташок.

Вихователь. Молодці, малята, всіх пташок визволили. А зараз нам потрібно пригадати, хто із пташок чим любить ласувати та нагодувати їх.

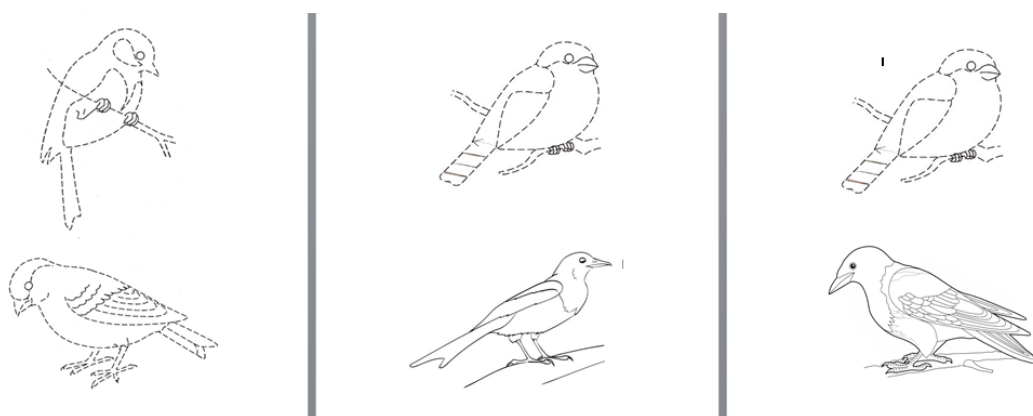
Дидактична гра «Нагодуємо птахів» (робота з роздавальним матеріалом).

Вихователь. Я вам роздала картки й олівці. У порожньому віконечку ви повинні намалювати стільки зернят, щоб їх кількість відповідала цифрі, яка стоїть ліворуч.

Вихователь. Молодці, добре попрацювали. Пташки дуже вдячні вам за те, що ви їх не залишили голодними.

Вихователь. Діти, а зараз нас чекає дуже цікава робота. Снігова Королева відпускає всіх пташок на волю, але просить нас намалювати для неї всіх зимуючих птахів. Я вам роздаю ось таких пташок, вам потрібно обвести її за контуром та розмалювати її. Давайте пригадаємо, які птахи були в Сніговій Королеві.

Творча гра «Портрет птахів».

Вихователь. Молодці, малята, Сніговій Королеві дуже сподобались ваші роботи. А синичка вам вдячна за те, що ви визволили її друзів. А зараз я вам пропоную піти на вулицю та погодувати наших пернатих друзів.

Конспект інтегрованого заняття в середній групі «Допоможемо звірятам»

Мета: розширювати уявлення дітей про житло, продовжити знайомство з особливостями будови української хати. Збагачувати активний словник назвами житла та його складових. Розвивати зв'язне мовлення дітей, вправляти в складанні простих, поширених та складнопідрядних речень зі сполучником *для того щоб*. Продовжувати вчити узгоджувати слова в реченні. Вправляти у вимові звуків української мови.

Формувати вміння моделювати за сюжетом знайомої казки за допомогою геометричних фігур різного розміру та кольору; вправляти в кількісній та порядковій лічбі, умінні викладати від найменшого до найбільшого, розвивати логічно-образне мислення, навички конструювання з паперу за прикладом вихователя. Виховувати бажання допомагати тому, хто в біді, робити добрі справи.

Словник: дах, підлога, стеля, димар, міцний, великий, маленький, теплий.

Матеріал: коректурна таблиця за темою «Житло», рукавичка, іграшка-ведмедик, м'яч, кола різні за кольором та розміром, ілюстрації української хати.

Попередня робота: читання українських казок, розгляд ілюстрацій до них, вивчення чистомовки.

Технологія проведення

Психоемоційний етюд.

Стаємо ми всі у коло –
Я і ти, ти і я.
Не сумуємо ніколи,
Ми – одна сім'я!

Вихователь. Малята, подивіться, яку я знайшла сьогодні незвичайну рукавичку. Давайте розглянемо її та розкажемо про неї, яка вона?

Мовленнєва вправа «Яка рукавичка?» (велика, казкова, пухнаста, зимова, дідова, хутряна, тепла, м'яка, синя, загублена, чудова)

Вихователь. Подивіться, в рукавичці хтось є. Хто це? (*Ведмедик*) А з якої він казки? (*З казки «Рукавичка»*) А хто ще із звірят жив разом з ведмедиком? Чому вони оселились у рукавичці? (*Бо їм ніде було жити*) Чи довго вони там прожили? (*Ні, їх прогнав собака*)

Звірята з казки просять про допомогу, зробити їм будинки, бо їм ніде жити. Ви згодні їм допомогти?

Давайте пригадаємо, де хто може жити? Ставайте один за одним та підемо до нашого знайомого будинку.

(*Діти підходять до коректурної таблиці промовляючи чистомовку з різною силою голосу за сигналами*)

Рі-рі-рі – світить сонечко вгорі.
Мо-мо-мо – до будинку ми йдемо.
Ки-ки-ки – дуже вправні малюки.
Ло-ло-ло – все розкажем про житло.

Дидактична вправа «Хто де живе?» з коректурною таблицею.

Назвіть житло для тварин.

Назвіть житло для комах.

Назвіть житло для птахів.

Назвіть житло для людини.

Назвіть казкове житло.

Вихователь. Зараз, малята, я пропоную вам розповісти, що для чого є в будинку. (*Виставляють ілюстрацію*) Погляньте, яка гарна хата! Чи подобається вона вам? Давайте роздивимось її уважно й розповімо про неї.

Мовленнєва вправа «Розкажи про хату».

Діти за прикладом вихователя будують речення.

Високий рівень.

Для чого хаті потрібен дах?

Для чого хаті потрібні вікна?

Для чого хаті потрібні двері?

Для чого хаті потрібна піч?

Для чого хаті потрібні стіни?

Достатній рівень.

Для того, щоб потрапити до хати ...

Для того, щоб у хаті було світло ...

Для того, щоб у хаті було тепло ...

Для того, щоб у хаті нічого не промокло ...

Для того, щоб хата була міцною ...

Для того, щоб виходив дим ...

Низький рівень.

В хаті є високі, міцні ...

І господарям, і гостям відкривають ...

Димар стоїть на ....

В хаті ми ходимо по ...

Між дахом та кімнатою є ...

Сонечко заглядає в хату через ...

В хаті килим лежить на ...

Фізкультхвилинка «Наш дім».

Ось такий високий дім,

Дах трикутний є на нім,

Вікна відкриваються,

Двері зачиняються,

Із труби іде димок –

Непоганий теремок.

Гра моделювання «Звірі з рукавички».

Вихователь. Для того щоб допомогти звірятам та побудувати їм будинки, нам потрібно пригадати, хто жив у рукавичці. Подивіться, у мене є кола. Вони різні чи однакові? Чим вони різняться? Так, вони різні за розміром та кольором. Хто першим знайшов рукавичку? Яким колом ми її можемо позначити? Хто прийшов наступний? Яке коло ми візьмемо для жабки? Чому? (*За допомогою порівняння кіл діти викладають усіх героїв казки*)

Малята, давайте порахуємо, скільки звірів прийшло до рукавички?

Який стоїть зайчик?

Який стоїть вовчик?

Який за рахунком ведмідь?

Які тварини схожі між собою та чим?

Вихователь. Малята, ми з вами бачимо, що всі звірі різні за розміром і тому будинки, які ми будимо з вами робити, теж будуть відрізнятись. Для кого ми побудуємо великі будинки? Кому буде затишно в маленькій домівці? Зараз я вам покажу, як за допомогою техніки орігамі ми з вами будемо складати будинки.

Гра-конструювання «Будинки для звірят».

Вихователь показує етапи конструювання будинку.

Вихователь. Малята, подивіться, у вас на столах лежать кольорові олівці, за допомогою яких ви можете домалювати вікна, двері, а також прикрасити свій будинок, щоб було видно, кому він належить.

Висновок. Хто до нас приходив? Про що він попросив? Скільки було звірят? Які ми побудували будинки?

Вихователь. Малята, подивіться, у нас у групі є звірі з нашої знайомої казки. Підійдіть, будь ласка, та поставте свої будинки біля тих тварин, для кого ви їх будували. Подивіться, ніхто не помилився? Молодці! Ви допомогли звірятам, вони вам дуже дякують.

Конспект інтегрованого заняття в середній групі «І смачно, і корисно»

Мета: продовжувати розвивати інтерес дітей до смачної та корисної їжі. Систематизувати знання про вітаміни в продуктах харчування, які життєво необхідні організму людини; формувати знання про приготування деяких страв, уміння складати розповіді з життєвого досвіду; навички словотворення – утворення прикметників від іменників. Розвивати увагу, пам'ять, мислення. Виховувати працелюбність, уважне ставлення до свого здоров'я.

Матеріали та обладнання: іграшка Віні-пух, картки із зображенням продуктів і страв для дидактичної гри, малюнки дітей з їх улюбленою стравою, коректурна таблиця за темою «Їжа», м'яч.

Словник: смачно, корисно, вітаміни, смачна їжа.

Попередня робота: ознайомити з назвами деяких перших, других, третіх страв, показати дитині, з яких продуктів складаються приготовлені страви; розгляд зображень продуктів харчування; вікторина «Загадку загадай і продукти відгадай»; бесіда «Які продукти можуть зашкодити нашому організму»; виготовлення разом із батьками карток «Моя улюблена страва».

Технологія проведення

Психоемоційний етюд.

У цій групі друзі всі!
Раз, два, три!
Ти та я, я та ти!
Раз, два, три!
Посміхнись тому, хто зліва,
Посміхнись тому, хто справа,
І промов: «Привіт!».

Вихователь. Сьогодні ми з вами поговоримо про здорову та корисну їжу. Малята, а як ви вважаєте, що таке здорова їжа?

Полілог «Що таке здорова їжа?»

Вихователь. Малята, давайте роздивимось наш будинок із продуктами і пограємо:

Гра «Здорова їжа» (коректурна таблиця).

Що роблять з молока?

Що зайве: картопля, яблуко, огірок, капуста?

Третя страва на обід?

Банан, апельсин, груша, яблуко – назви одним словом.

Що можна приготувати із овочів?

Перша страва на обід?

Помідор, огірок, капуста – назви одним словом.

Корисний продукт, який отримують від корови?

Що зайве: яблуко, огірок, банан, лимон. Чому?

Що виготовляють з борошна?

Що можна приготувати із фруктів?

Віні-пух. Ой, ай, не можу. Допоможіть мені.

Вихователь. Ведмедик, що трапилось? Може, тебе хтось образив?

Віні-пух. Ой, болить, болить в мене живіт.

Вихователь. Почекай, розкажи нам, що з тобою трапилось.

Віні-пух. Сьогодні вранці я гарно так поснідав своїми улюбленими продуктами й тут мені стало зле, живіт болить, лише й вистачило сил прилетіти до вас.

Вихователь. А що ж ти їв?

Віні-пух. Та я зараз покажу, я все взяв з собою. Це ж моя улюблена їжа.

Вихователь. Подивимось (тістечка, торт, чупа-чупс, морозиво, цукерки). Діти, що ми можемо сказати про продукти, які приніс Віні-пух? Які вони? Корисні чи шкідливі?

Діти. Шкідливі.

Віні-пух. А що ж тоді можна їсти? Я не знаю.

Вихователь. А ми зараз з малятами тобі все розповімо. У нас є багато корисних продуктів, ми тобі розкажемо, що з них можна приготувати.

Дидактична гра з картинками «Що можна приготувати з цих продуктів?»

Вихователь показує картинки, діти відгадують страву.

– Яйце, молоко – «Омлет».

– Манна крупа, молоко – «Манна каша».

– Сир, яйце, борошно, цукор – «Сирна запіканка».

– Вода, м'ясо, капуста, картопля, морква, буряк, цибуля – «Борщ».

– Буряк, капуста, морква, картопля, зелений горошок, рослинна олія – «Вінегрет».

– Вода, яблуко, вишня, слива, цукор – «Компот».

– Огірок, помідор, рослинна олія – «Салат».

Вихователь. А тепер час відпочинку, ми проведемо фізкультхвилинку.

Фізкультхвилинка.

Діти жестами імітують такі дії: ріжемо, варимо, перемішуємо, їмо, п'ємо, миємо посуд.

Вихователь. А ще наші малята знають, що дуже корисними є каші. Тому ми зараз пограємо, будемо варити різні смачні каші.

Дидактична гра з м'ячем «Варимо кашу».

Кидаємо м'яч. Яку кашу варимо – називаємо.

– Каша з гречки – «Гречана каша».

– З вівсянки – «Вівсяна каша».

– З рису – «Рисова каша».

– З манки – «Манна каша».

– З кукурудзи – «Кукурудзяна каша».

– З пшона – «Пшоняна каша».

– З пшениці – «Пшенична каша».

– З гороху – «Горохова каша».

– З перловки – «Перлова каша».

– З ячної крупи – «Ячнева каша».

Віні-пух. Які розумні дітки, як вони багато знають. Я теж хочу готувати такі смачні та корисні страви, але не знаю як.

Вихователь. А ми тобі допоможемо. Наші малята поділяться з тобою рецептами своїх улюблених страв.

Дидактична вправа «Розкажи про свою улюблену страву».

Віні-пух. Дякую вам, діти, я сьогодні дуже багато дізнався: я ніколи не буду їсти так багато солодощів, тому що це дуже шкідливо, а буду вживати вітаміни: буду гризти моркву та яблука, груші й горіхи, овочі, рибу й м'ясо, їсти смачні та корисні каші.

Вихователь. Малята, давайте пригадаємо, що таке здорова їжа? Де живуть вітаміни?

Конспект заняття з розвитку мовлення з дітьми середньої групи «Подорож з весною»

Мета: уточнити, систематизувати та доповнити знання дітей про зиму та весну, розширювати та активізувати словник дітей, учити складати речення про зиму та весну за допомогою мнемочартків, розвивати зв'язане мовлення дітей, артикуляційний апарат, фонематичний слух. Вправляти дітей у переказі казки за допомогою мнемотаблиці; у розповіді вірша, спираючись на мнемотаблицю. Розвивати вміння дітей відмінювати іменники. Виховувати в дитячому колективі дружні взаємини, виховувати любов до живої природи, учити оберігати її.

Обладнання: мольберт, казка «Про ведмедика» (записав, упорядкував і літературно опрацював Микола Зінчук); блакитна та зелена серединка для створення квіток зими та весни, пелюстки з мнемочартками (зима, весна); мнемотаблиця до казки, мнемотаблиця до вірша

Попередня робота: розучування чистомовки, вивчення вірша К. Перелісної «Весна».

Словник: навесні, узимку, бурульки, бруньки, струмки, пробуджуватись.

Технологія проведення

Психоемоційний етюд.

Станьмо дружно всі ми в круг,
Щоб тепло сердець і рук,
Всім сьогодні передати,
І з посмішкою працювати.

Вихователь. Малята, подивіться на гілочку, яку ми з вами принесли з вулиці. Що з нею відбулося? (*У неї почали з'являться бруньки, тому що в групі тепло і світло*) Так, можна сказати, що гілочка почала прокидатися, пробуджуватись від зимового сну.

Полілог «Пробудження».

Вихователь. Що означає пробудження? А чи буває пробудження в природі? Якої пори року природа пробуджується? Чи можемо сказати, що сонечко навесні прокидається? А хто ще пробуджується навесні? (*Земля, дерева, комахи, тварини*) Яких ви знаєте тварин, які прокидаються навесні? Зараз я вам розповім казку про ведмедика, який також прокинувся від зимового сну.

Казка «Про ведмедика».

Одного весняного ранку прокинувся ведмедик після довгої зимової сплячки і йому дуже захотілося дізнатися, що таке зима.

Він виліз із барлога, побачив шпака на гілці дерева й спитав у нього:

– Що таке зима?

– Зима – це коли холодно й усі шпаки відлітають у теплі краї, – відповів птах.

Не зрозумів ведмедик, що таке зима й вирішив спитати в дерева.

– Це довгий сон. Зима вкриває нас білою пухнастою ковдрою, – відказало дерево.

Знову не зрозумів ведмедик і вирішив спитати в білочку, що таке зима.

На це вона відповіла:

– Зима – це білі холодні мухи, вони падають з неба на землю й жодний птах їх не ловить.

Не зміг розібрати ведмедик і її пояснення, тому пішов шукати ще когось, хто зміг би йому розповісти про зиму. Зустрів він сонце й спитав. А сонце відповіло:

- Узимку починаються люті морози та падає білий сніг. Коли малі діти виходять гуляти та в сніжки грати, то в них рум'яніють щічки від тих морозів. Але я не можу зігріти їх своїми промінцями.

Втомився ведмедик від тих походеньок. Чи зрозумів він, чи не зрозумів про зиму, та вирішив одне. Краще йому спати в рідненькій теплій барлозі та чекати весни.

Вихователь. Малята, чи сподобалась вам казка? Про що хотів дізнатися ведмедик? У кого він розпитував про зиму? А що йому розповіли, давайте послухаємо ще раз. *(Повторне читання казки з опорою на мнемотаблицю)*

Вихователь. Малята, давайте розповімо ведмедику, що ж таке зима (з допомогою мнемокарток).

Вихователь. А зараз я вас запрошую на галявину відпочити, але йти ми будемо промовляючи весняну чистомовку.

Чистомовка про весну.

На-на-на – на дворі уже весна.

Ки-ки-ки – повертаються пташки.

Но-но-но – світить сонце у вікно.

Ах-ах-ах – ми побачили комах.

Ну-ну-ну – ліс прокинувся від сну.

Ні-ні-ні – квітнуть квіти навесні. *(2 рази)*

Фізкультхвилинка «Пролісок».

Перший пролісок проснувся,

Снігом вкрився, потягнувся,

Білу одягнув сорочку,

Виправив свої листочки,

Чемно з лісом привітався

І, щасливий, розсміявся.

Вихователь. І справді весні радіють всі: і люди, і птахи, і природа. А чи знаєте ви, з чим приходить до нас весна?

Дидактична вправа «З чим приходить до нас Весна?»

Вихователь. Малята, давайте пригадаємо віршик про весну, який ми з вами вивчили.

Розповідання вірша (з мнемотаблицею).

Весна
(К. Перелісна)
Що з весною настає?
Сніг у полі розтає.
А чому то так буває?
Сонце його пригріває.
Що синіє на землі?
Ніжні проліски малі
А що пнеться з під листа?
То травичка вироста.
А над полем що бринить?
Любий жайворон дзвенить.

Вихователь. Малята, ви молодці, добре знаєте, що таке зима й весна. А давайте для Ведмедика зробимо чарівні квіти, які розповідають про зиму та весну. Зараз кожен із вас візьме пелюстку й визначить, про яку пору року вона розповідає. Потім вам потрібно підійти до серединки, яка позначає зиму чи весну, скласти речення за своїм малюнком та прикріпити пелюстку до серединки.

Дидактична гра «Зберемо квіти» (мнемокартки).

Зимою дерева без листя, та вкриті снігом.

Зимою ведмедик і їжачок сплять, а зайчик міняє шубку на білу.

Зимою діти одягаються тепліше.

Зимою сонечко світить менше, та часто іде сніг.

Зимою діти катаються на лижах, санчатах та ковзанах, ліплять сніговика.

Зимою птахам немає чого їсти, тому люди підгодовують їх хлібом і зернами.

Весною світить яскраве і тепле сонечко.

Навесні повертаються пташки із теплих країв

Весною з'являються перші квіти

Весною тануть бурульки.

Весною прокидаються комахи.

Весною на деревах розпускаються бруньки.

Весною тане сніг, біжать струмки

Вихователь. А зараз, малята я вас запрошую на прогулянку, подивитись та пошукати весняні прикмети.

Конспект комплексного заняття
з розвитку мовлення в старшій групі
«Будинок для тварин»

Мета: розширювати уявлення дітей про житло, продовжити знайомство з особливостями будови будинку. Збагачувати активний словник назвами житла

та його складових. Вправляти в утворенні прикметників від заданого іменника. Розвивати зв'язне мовлення дітей, вправляти у складанні простих, поширених та складнопідрядних речень зі сполучником *для того щоб*. Продовжувати вчити узгоджувати слова в реченні. Вправляти у вимові звуків української мови.

Формувати здатність робити художній аналіз віршованого тексту через конкретні запитання дорослого, запам'ятовувати вірш за схемою. Розвивати мислення. Виховувати ціннісне ставлення до оточення, бажання допомагати тому, хто в біді.

Словник: дерев'яний, скляний, солом'яний, цегляний, металевий, підлога, стеля.

Матеріал: коректурна таблиця за темою «Житло», вірш Л. Вознюк «Є у кожного домівка»; рукавичка, кубики для кожної дитини, м'яч, картки-сигнали, дидактична гра «Будуємо дім», сигнальні картки.

Попередня робота: вивчення чистомовки, робота з коректурною таблицею.

Технологія проведення

Психоемоційний етюд «Доброго ранку».

Доброго ранку, рідний наш дім!
Доброго ранку, діткам усім!
Доброго ранку, сонечку ясному!
Доброго ранку, садочку прекрасному!
Вліво-вправо поверніться,
Одне одному всміхніться.

Вихователь. Малята, у мене для вас є сюрприз, а який, ви дізнаєтесь, коли відгадаєте загадку.

Де ж усі сховались звірі?
У якій такій квартирі?
Дуже тісна, невеличка
Це казкова ... (рукавичка).

Вихователь. Подивіться, в рукавичці щось є. (*Дістає лист*) Що це? (*Лист*) Давайте прочитаємо його. (*Допоможіть нам збудувати будинок*) Хто міг надіслати цей лист? (*Звірі*) А з якої вони казки? (*З казки «Рукавичка»*) Чому вони просять про допомогу? (*Їм ніде жити*) Давайте пригадаємо де хто може жити? Ставайте один за одним та підемо до нашого знайомого будинку. (*Діти підходять до коректурної таблиці промовляючи чистомовку*)

Вправа «Сигнали».

Діти за допомогою сигнальних карток промовляють чистомовку з різною силою голосу.

Рі-рі-рі – світить сонечко вгорі.
Мо-мо-мо – до будинку ми йдемо.
Ки-ки-ки – дуже вправні малюки.
Ло-ло-ло – все розкажемо про житло.

Дидактична вправа «Хто де живе?» (з коректурною таблицею).

Назвіть житло для тварин.

Назвіть житло для комах.

Назвіть житло для птахів.

Назвіть житло для людини.

Назвіть казкове житло.

Назвіть житло за адресою.

Вихователь. Молодці, ви дуже багато знаєте. Шкода, що наші казкові звірята так і лишились без дому, але сьогодні ми спробуємо зарадити їх біді та допомогти. А для цього спочатку давайте пригадаємо, хто будує будинки? (*Будівельник, столяр, муляр, каменярь, крановицьк*) Правильно, але спочатку майбутній будинок треба спроектувати, і для цього є архітектори. І зараз я вам пропоную стати архітекторами. У нас є деталі майбутнього будинку. І ми з вами зараз спроектуємо його, але пам'ятайте, що потрібно робити спочатку, а що потім.

Дидактична мовленнєва гра «Будуємо дім» (колективна розповідь).

Викладання будинку з деталей в певній послідовності зі складанням пояснювальних речень.

Спочатку ми побудуємо фундамент, *для того щоб дім був міцний.*

Потім ми побудуємо стіни, *для того щоб дім був теплий.*

А ще для чого? *Для того щоб він був затишний.*

Потім ми зробимо сходи, *для того щоб підніматись в дім.*

Після цього ми зробимо двері, *для того щоб заходити.*

Всередині ми побудуємо підлогу, *для того щоб було зручно ходити.*

Потім ми зробимо стелю, *для того щоб захистити від негоди.*

Вище ми побудуємо дах, *для того щоб захищати будинок.*

Потім ми побудуємо димар, *для того щоб виходив дим.*

Далі ми зробимо вікна, *для того щоб було світло.*

А ще для чого? *Для того щоб бачити що відбувається на вулиці.*

Всередині ми зробимо піч, *для того щоб було тепло.*

А ще для чого? *Для того щоб готувати їжу.*

Потім ми зробимо водопровід, *для того щоб була вода.*

А ще в будинку треба зробити світло, *для того щоб було ввечері не темно.*

Фізкультхвилинка «Наш дім».

Ось такий високий дім,

Дах трикутний є на нім,

Вікна відкриваються,

Двері зачиняються,

Із труби іде димок –

Непоганий теремок.

Вихователь. Як добре ви все розказали! Я вважаю, що звірят зацікавить цей будинок: от би їм такий! Та вони не знають, із чого його збудувати, який матеріал потрібний для будівництва. Допоможемо їм.

Мовленнєва вправа з м'ячем «Що із чого в будинку?»

Стіни із цегли – цегляні стіни.

Стіни із глини – глиняні стіни.

Стіни із дерева – дерев'яні стіни.

Дах із соломи – солом'яний дах.

Дах із металу – металевий дах.

Сходи із каменю – кам'яні сходи.

Сходи із дерева – дерев'яні сходи.

Сходи з металу – металеві сходи.

Рами із дерева – дерев'яні рами.

Димар із цегли – цегляний димар.

Шибки із скла – скляні шибки.

Двері із дерева – дерев'яні двері.

Двері з металу – металеві двері.

Димар із глини – глиняний димар.

Піч із цегли – цегляна піч.

Підлога із дерева – дерев'яна підлога.

Вихователь. Молодці, малята! Ви спроектували дім та допомогли звірятам обрати собі матеріал для будівлі свого дому. Будинок буде затишним, гарним. А зараз я вам пропоную послухати вірш Л. Вознюк «Є у кожного домівка».

Є у кожного домівка

(Л. Вознюк)

Є у кожного домівка:

У хліві живе корівка,

У конюшні – кінь, лошатко,

У гніздечку – пташенятко.

Вулик – схованка для бджілки,

А дупло – хатинка білки.

У норі живе лисичка,

Равлик – в мушлі невеличкій.

У барлогу спить ведмедик,

У кімнаті – хлопчик Петрик.

Аналіз твору за запитаннями вихователя.

Вихователь. Про що ми прочитали вірш? *(Про домівки)*

Зараз послухайте вірш ще раз, та будьте уважні, щоб визначити, в кого яка домівка. У цьому нам допоможуть малюнки-схеми.

У кого яка хатинка?

А де живе хлопчик Петрик?

Де ще можуть жити люди? (*Хата, будинок, дім, дівка, квартира, палац, хмарочос, багатопверхівка*)

Вихователь. А зараз розповімо вірш разом за допомогою малюнків-схем
Вивчення вірша за допомогою мнемокартки.

Вихователь. Малята ми добре розказали звірятам про будинок, але вони казкові, тож давайте допоможемо їм збудувати дівку з кубиків. Зараз кожен візьме по кубик, ми будемо пригадувати, що робили на занятті та будувати дім.

Запитання до дітей.

Що ми з вами отримали?

Від кого був цей лист?

Що вони попросили зробити?

Який буде цей будинок?

З чого можна збудувати стіни?

З чого можна збудувати дах?

Які ми зробимо двері?

Для того щоб в хаті було тепло ми зробимо...?

З чого ми зробимо піч?

Вихователь. Діти, а як звірі будуть жити в цьому будинку разом? (*Весело, дружно*) Ось ми їм збудували дім для наших звірят. Тепер їм буде де жити. Недарма кажуть: «В гостях добре, а дома краще».

Конспект інтегрованого заняття в старшій групі «Подорож до країни Мудрості»

Мета: продовжувати розвивати логічне мислення, пізнавальну активність та зв'язне мовлення дітей, формувати здатність до міркування, аналізу.

Закріплювати знання дітей про Україну, її державні та народні символи; вправляти в умінні проводити звуковий аналіз слова, ділити їх на склади та будувати речення за темою.

Закріплювати знання дітей про склад числа, знання геометричних фігур, уміння орієнтуватись на площині, навички лічби.

Розвивати творчу уяву під час конструювання з конструктором ЛЕГО за поданим зразком, дрібну моторику рук.

Розвивати логічне мислення, творчість, уяву.

Формувати самостійність, позитивне ставлення до навчання в школі.

Виховувати бажання допомагати один одному.

Матеріал: коректурна таблиця за темою транспорт, лист від Мудреця, різнокольорові зірки з цифрами, конструктор ЛЕГО, зразки іграшок, плоскі геометричні фігури, олівці.

Попередня робота: показати фотографії із зображенням видів столиці та деяких інших міст України, різних українських географічних ландшафтів, читання віршів, оповідань про Україну, розгляд мапи України, глобусу.

Технологія проведення**Психоемоційний етюд.**

Стаємо ми всі у коло –
Я і ти, ти і я.
Не сумуємо ніколи,
Ми – одна сім'я!

Вихователь. Малята, подивіться, як ви вирости, які стали дорослі. Уже незабаром ви будете не малюками, а учнями-першокласниками. Ви багато чого вмiєте, а чи знаєте ви, якими треба бути, щоб стати першокласниками? *(Сміливими, кмітливими, дружніми, розумними, спритними, допитливими, здоровими, уважними, веселими, зосередженими, терплячими, витривалими)*

Вихователь. Так, ви все правильно сказали, вірю, ви будете хорошими школярами. Діти, подивіться, який незвичайний лист потрапив до нас у групу. Цікаво, від кого? Подивимось? *(Запрошую у країну мудрості. Мудрець)*

Вихователь. Малята, а ви знаєте де ця країна? Давайте подивимось уважно, може, ми знайдемо щось незвичайне в групі? Подивіться, у нас з'явилися зірки. Порахуйте скільки їх. До цієї країни нам допоможе потрапити мудрець, який залишив нам на допомогу провідні зірки. Ви згодні? Тоді нам потрібно вирушати в подорож. Давайте подивимось, яку підказку ховає зірка 1.

Вихователь. Малята, як ви вважаєте, чим зручніше подорожувати? *(Транспортом)* Діти, а який ви знаєте транспорт? *(Повітряний, водний, наземний, вантажний, пасажирський)*

Завдання 1. Робота з коректурною таблицею «Транспорт».

Транспорт, який може перевозити велику кількість пасажирів.

З міста до міста можна доїхати на ...

Якому транспорту не потрібні колеса?

Транспорт Баби Яги називається ...

Аладін у казці літав на ...

Тільки два колеса у ...

Назвіть назви транспорту, які починаються з голосного.

Назвіть назви транспорту, у яких є звук [т].

Назвіть назви транспорту, у яких два склади.

Назвіть назви транспорту, у яких три склади.

Вихователь. Молодці, малята! Ви добре впорались із першим завданням і зірка відкриває нам першу букву Ш.

Вихователь. Діти, ви багато знаєте про транспорт, але на якому краще буде нам подорожувати? Подивіться, у мене є ось такі геометричні фігури, давайте збудуємо літак.

Гра «Побудуємо літак» (з геометричних фігур).

Вихователь. З яких фігур ми побудували літак? Порахуйте, скільки квадратів, прямокутників, трикутників, чотирикутників, кіл.

Вихователь. Ну що, малята, можна вирушати в путь. Яка зірка нам допоможе? Так, зірка з цифрою 2. Подивіться, нам потрібно прокласти маршрут.

Завдання 2. Гра «Маршрут» (графічний диктант).

Гра «Квиток на літак» (склад числа).

Вихователь. Добре, малята, із цим завданням ви теж впорались. І 2 зірка нам відкриває наступну букву К.

Вихователь. А наша подорож триває. І я всіх вас запрошуюю на літак.

Фізкультхвилинка.

Руки ставте всі ось так,
І виходить в нас літак.
Мах крилом туди-сюди,
Треба швидше нам рости.
Будем швидко мандрувати,
І на літаку літати,
Все навкруг розпізнавати.
Раз-два, раз-два, наша подорож трива.
Три-чотири, три-чотири,
Будемо ми всі кмітливі.

Вихователь. Нас чекає літак. А яка зірка нам допоможе? Правильно, зірка 3. Подивіться, на ній теж є підказка? Що це? Так, це мапа України. Ми з вами летимо над нашою батьківщиною Україною. Малята, уявіть, що ми можемо побачити в ілюмінатор пролітаючи над Україною, над чим ми пролітаємо, що є в нашій країні.

Завдання 3. Мовленнєва гра «Розкажи про Україну».

Ми летимо над нашим рідним містом Краматорськом.

Я бачу широкі поля пшениці.

Ми пролітаємо над квітучими садами.

Ми пролітаємо над високими горами Карпатами.

Я бачу широку та могутню річку Дніпро.

Я бачу шахти Донбасу.

Ми летимо над Чорним морем.

Ми пролітаємо через головне місто нашої країни Київ.

Я бачу широкі, квітучі степи України.

В Україні є велике і красиве місто Харків.

Я бачу зелені ліси, в яких багато звірів.

Я бачу Азовське море.

Ми летимо над річкою Сіверський Донець.

Вихователь. Молодці, малята, ви добре знаєте свою країну й нам відкривається наступна буква Л.

Вихователь. Діти, яка цифра буде після цифри 3? Так, 4. А яку ж підказку нам подарує ця цифра? Подивіться це віночок. Вінок – символ життя, долі. Що

ви знаєте про вінок? Малята, а які ви ще знаєте українські символи? На вас чекає наступне завдання.

Завдання 4. Дидактична вправа «Знайди символи України».

Дидактична вправа «Запиши слово» (звуковий аналіз слів).

Вихователь. Дуже добре, малята, ви всі впорались із завданням. І 4 зірка відкриває нам букву О.

Вихователь. Діти, скільки нам мудрець залишив зірок? (5) Скільки зірок ми з вами знайшли? (4) Скільки зірок залишилось? (1) Яка вона за рахунком? (П'ята) Давайте подивимось, яка підказка на 5 зірці. Що це? (Деталі конструктору) Тоді я вам пропоную зробити іграшки-подарунки для молодших дітей, які залишаться в дошкільному закладі.

Завдання 5. Гра-конструювання «Іграшки для малюків» (подарунок-побажання тим, хто залишається у дошкільному закладі).

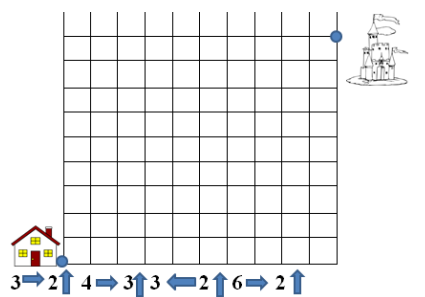
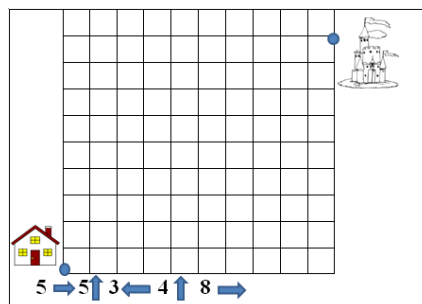
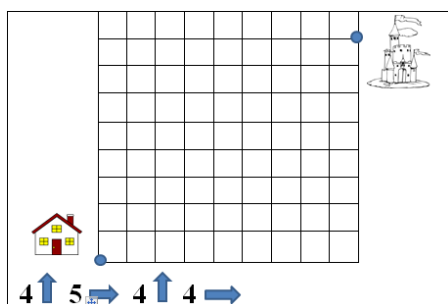
Вихователь. Молодці малята, п'ята зірка нам відкриває букву А.

Вихователь. Подивіться, ми з вами виконали всі завдання мудреця, зібрали букви. А тепер давайте прочитаємо, що ж це за країна Мудрості? (ШКЛОА) Діти, мені здається, що в цьому слові якась буква заблукала, подумайте, яка та поверніть її на місце. Давайте прочитаємо «ШКОЛА». Так, це країна Мудрості, яку відвідують усі. Чи готові ви до школи? А що ви вмієте? (Рахувати, читати, ліпити, малювати, знаємо букви, цифри, дружити ...)

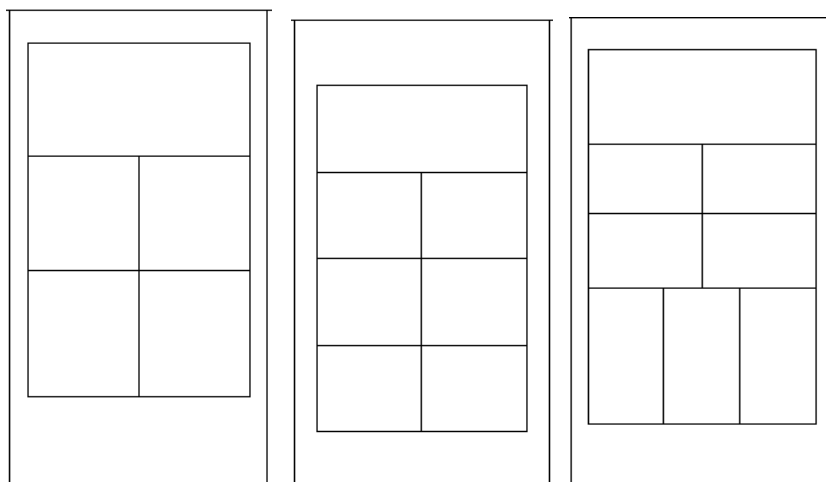
Вихователь. Так, ви дійсно все це вмієте. Я бажаю, щоб ви країну Мудрості полюбили, з великою охотою до неї ходили, добре навчалися, поважали людей та зростали здоровими.

Додаток

Гра «Маршрут» (графічний диктант)

Гра «Квиток на літак» (склад числа)

Дидактичні вправи «Знайди символи України»,
«Запиши слово» (звуковий аналіз)

Список використаних джерел

1. Блог вихователя-методиста ДНЗ №160 Нечеси Світлани Павлівни. Конспекти занять. URL: http://svetlananechesa.blogspot.com/p/blog-page_5.html (дата звернення: 11.09.2019).

2. Буданцева Н.І. Використання мнемотехнології для розвитку та корекції мови дошкільнят. Освіта та розвиток обдарованості особистості. 2015. №2(33). С. 49–60.

3. Виховуємо та навчаємо. Конспекти занять. URL: <https://doshkilnyk.in.ua/category/konspekty-zanjat/> (дата звернення: 12.09.2019).

4. Конспекти занять. Сайт для вихователів дитячих садків. URL: <http://vihovатели.com.ua/conspect-page-1020.htm> (дата звернення: 11.09.2019).

5. Конспекти інтегрованих занять для дітей раннього віку (другий – третій рік життя). URL: <https://naurok.com.ua/konspekti-konspekti-integrovanih-zanyat-dlya-ditey-rannogo-viku-drugiy-tretyi-rik-zhittya-26003.html> (дата звернення: 10.10.2019).

6. Мнемотехніка. Цікавинки про мнемотехніку для вихователів та батьків. URL: http://moyblogtsikavinki.blogspot.com/p/blog-page_53.html (дата звернення: 11.09.2019).

7. Репенько О.А. Інтегроване заняття (розвиток мовлення, природа, математика, аплікація) з використанням прийомів мнемотехніки «Лісова пригода». Молодший дошкільний вік. URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/doshkillya/53142/ (дата звернення: 12.09.2019).

Бобко Лариса Анатоліївна,

керівник мкзичний закладу дошкільної освіти
№39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області

Виховання патріотичних почуттів старших дошкільників засобами української музики

Консультант:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти та
соціальної роботи
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Бондаренко Наталія Борисівна

В умовах глобалізації та інтенсифікації світових інтеграційних процесів тенденцією, яка дедалі яскравіше виявляється в цивілізаційному розвитку, є посилення уваги до збереження етнічної самобутності народів, традицій, що визначають їх національне обличчя. Ця проблема гостро стоїть і перед Україною. Запорукою збереження самобутності українців може стати високий рівень розвитку національної свідомості та самосвідомості українського суспільства. У державних законодавчих документах (закони України «Про

освіту», «Про загальну середню освіту», державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття») визначено роль і значення освіти й виховання особистості в дусі любові до Батьківщини й усвідомлення свого громадянського обов'язку на основі поєднання духовних національних та загальнолюдських цінностей.

Неможливо переоцінити роль музики в патріотичному вихованні дошкільнят. Великі можливості патріотичного впливу полягають в народній музиці. Народні музичні твори ненав'язливо, часто у веселій ігровій формі, ознайомлюють дітей зі звичаями і побутом українського народу, працею, дбайливим ставленням до природи, життєлюбством, почуттям гумору.

На сучасному етапі основне завдання музичного виховання дошкільників засобами народної музичної творчості – повернутися обличчям до народної музики, починаючи з самого раннього дитинства, коли ще лише закладаються основні поняття в дитини, формується мова й мислення, розвиваються здібності, уміння та навички.

Яскраво виплеснути свої емоції, висловити своє ставлення до того куточка Батьківщини, у якому вона живе, дитині допомагає народна музика. Діти вчаться співпереживати, вправляються в хороших вчинках, не помічаючи цього. «Музика – необхідний душевний атрибут людського існування», – так говорив Арістотель.

Музика й життя – це генеральна тема, свого роду «надзавдання» занять музикою, яку в жодному випадку не можна виділяти в самостійний, більш-менш ізольований розділ. Вона повинна пронизувати всі заняття у всіх ланках, так само як їх будуть пронизувати ідеї патріотизму, формуючи світогляд дітей, виховуючи їх моральність і душевне благородство.

В освіті та вихованні дітей дошкільного віку значну роль відіграє залучення до народної музичної творчості, до народної пісенної культури.

Аби прищепити дітям палку любові до рідної землі, її традицій та звичаїв, педагог насамперед сам має бути патріотом. Виховання в дітей справжнього патріотизму має відбуватися «від серця до серця».

Тому на музичних заняттях використовуємо різні форми взаємодії:

- слухання високохудожніх зразків української класичної музики;
- чуйні й захопливі бесіди про відомих українських співаків, композиторів, про найяскравіші зразки їхньої інструментальної та сценічної музики;
- ознайомлення з історією виникнення та побудування українських народних інструментів, способів гри на них;
- інсценізація народних звичаїв та обрядів тощо.

Ознайомлення дітей із перлинами української музики на музичних заняттях для нас уже є усталеною традицією. Чим більше діти слухають музичні твори українських композиторів, тим ліпше вони засвоюють національний інтонаційний словник, мають змогу відрізнити «своє» від

«чужого», накопичуються знання про національне культурне надбання. Спостерігаючи за дітьми, усвідомили, що саме національна музика є зрозумілішою і легшою для сприйняття дітьми, бо має власний генотип, розуміння якого, як наукового, доведено, спадково передається з покоління в покоління. У своїй практиці використовуємо чудові інструментальні та вокальні твори В. Барвинського, В. Косенко, М. Леонтовича, М. Лисенка, Г. Саська, М. Скорика, Я. Степового, К. Стеценка та ін. Ці твори нічим не поступаються своєю художньою цінністю творам світових класиків і є органічною складовою світової мистецької спадщини. Позаяк національна музична класика, так саме як українські народні пісні та казки, здатна закласти в дітей високу духовність, патріотичні цінності. Тому в роботі з дітьми популяризували й найчастіше використовуємо не лише на музичних заняттях для слухання, а й на різноманітних святкових заходах та вчистостях у закладі дошкільної освіти як яскраве й самобутнє музичне оформлення, незалежно від того, приурочені святкові заходи патріотичній тематиці чи ні.

Патріотичні нотки закладаємо в бесідах із дітьми про українських композиторів, роблячи особливий акцент на роках дитинства. Позаяк саме в дитинстві митець отримує найяскравіші враження, які надалі впливають на формування його творчої особистості, закладають підвалини його духовності, зароджують паростки патріотизму. Та й дітям доволі цікаво ознайомлюватись із цим періодом життя композитора, бо він найближчий до їхнього розуміння.

Наприклад, розповідаючи дошкільникам про Миколу Лисенка, зупинялись на тому, як вплинули на його патріотичне виховання в дитинстві двоюрідні бабуся й дідусь, у родині яких шанували народні звичаї та обряди, українську народну пісню, усіляко підживлювали інтерес до всього українського.

Яскравим акцентом стало супроводження розповіді переглядом мультимедійних презентацій із використанням фотоматеріалів, які дають змогу дітям ознайомитися з часом, у якому жили ті чи ті композитори, їхнім побутом, друзями та родичами, мистецьким оточенням, культурою часів загалом.

Діти завжди воліють дізнатися про незвичний чи невідомий їм музичний інструмент, випробувати його у грі. Цю цікавість дітей зорієнтовуємо на:

- пізнання національних народних музичних інструментів, як-от: бубон, кулісна ліра, бугай, цимбали, трембіта та арсенал їх побутування;
- опанування гри на дитячих народних музичних інструментах – свищиках, сопілках, цимбалах, очеретяних скрипочках тощо.

На музичних заняттях діти відкривають для себе цікаві сторінки української музичної інструментальної культури, дізнаються про те, який вигляд мають і як називаються ті чи ті народні музичні інструменти, як на них грають, у яких регіонах України вони побутують. На основі цих знань діти виховали в собі інтерес та повагу до національної музичної культури, розвивали власну ерудицію.

Спільна діяльність дітей створювала загальне емоційне переживання, діти надавали допомогу один одному у виконанні завдання, співчували, переживали невдачі й раділи успіху. Вони стали терплячішими, добрішими, справедливішими в оцінці своїх дій і вчинків. Під час підготовки фольклорних свят, таких як-от: «Щедрування на Маланку», «Веселий ярмарок», «Свято Калити», «До нас йде Святий Миколай» та інших – відбувалося перетворення боязких, сором'язливих дітей у розкутих, ініціативних.

Відмітимо, що в українському стилі, такі як-от: «Андріївські вечорниці», «Українські вечорниці», «Етно-паті в українській хаті», у яких діти інсценували різноманітні народні обряди, співали народні пісні, виконували традиційні таночки (гопак, козачок, метелиця, гречаники, грали у дитячі народні ігри тощо). Така «жива» форма спілкування дітей із прадавніми звичаями мала неабияке значення для засвоєння ними важливих культурних цінностей, що споконвіку передавалися від діда-прадіда. Здійснюючи з дітьми такі інсценізації, ми давали змогу «триматися» свого генетичного коду, не втрачати зв'язку з минулими поколіннями, усвідомлювати, хто вони й що їх вирізняє з-поміж інших народів. Саме такою є мета патріотичних святкових заходів та розваг, що сприяє розвитку в дітей самоідентичності та самосвідомості.

Основне – щире бажання захопити дітей історією власного краю, його культурним минулим.

Такий підхід використовуємо й до музичних занять, зокрема з дітьми старшої групи. Частіше вдаємося на заняттях до висвітлення яскравих музичних сторінок української історії через пісні, таночки, розігрування різноманітних побутових сцен, то глибше закладаємо дітям розуміння таких складних понять, як патріотизм, духовність, самоідентичність.

Ставлячи за мету виховати в дітей здоровий патріотизм, пам'ятаємо, що до цього не треба підходити формально, лише з приуроченням до знаменних дат. Адже щирий патріотизм не вимірюється парадом вишиванок і співом популярних народних пісень. Патріотичне виховання вбирає в себе високу внутрішню культуру, шанобливе ставлення до пам'яток історії, любов до ближнього, гідність, вихованість, ввічливість, відкритість, чесність і решту чеснот, якими завжди славився український народ. Лише подаючи дітям належний приклад, виявляючи власну зацікавленість українським минулим, теперішнім і роблячи вагомий внесок у майбутнє, педагоги зможуть дбайливо й по-справжньому зростити в дітях паростки патріотизму, виховати в них гідних громадян своєї країни.

Традиційними стали проведення обрядових свят. Малі фольклорні жанри, що використовуємо в сценаріях, народні пісні календарно-обрядового змісту, родинно-побутової тематики – завжди мають простий текст, динамічний сюжет, що легко й швидко запам'ятовують діти, тому такі пісні використовуємо без обмеження, лише з урахуванням тривалості свят або розваг.

У підготовці до свята кожне заняття передбачало знайомство дітей із українською народною музикою та поглиблення набутих уже раніше знань про неї. Діти також знайомились з українськими народними звичаями, традиціями та обрядами, танцями, народними музичними інструментами. У процесі навчання, під дією української народної музики у дітей розвиваються працьовитість, повага до сімейних цінностей, пісенність, що здавна було притаманно українцям.

Музика – це могутнє джерело думки. Без музичного виховання неможливий повноцінний розумовий розвиток дитини. Першоджерелом музики є не лише навколишній світ, а й сама людина, її духовний світ, мислення, мова. Музичний образ по-новому розкриває перед людьми особливості предметів і явищ дійсності. Увагу дитини немовби зосереджено на предметах і явищах, які в новому світлі відкрила перед нею музика, і її думка малює яскраву картину. Музична мелодія пробуджує в дітей яскраві уявлення. Під впливом музики діти розвивають свою уяву, вчаться говорити про те, що вони уявляли.

У сьогоденній соціальній ситуації в нашій країні, велике значення має патріотичне виховання дошкільників. Заклад дошкільної освіти робить свій внесок у формування людини, яка буде жити в новому тисячолітті.

Музика має великого впливу на підсвідомість (на емоційному рівні). Підбір відповідного репертуару (українських, зарубіжних композиторів, зразків народної музики) виховує в дитині любов до рідних місць, до людей, почуття гордості за історію країни, її кращих представників, оптимістичну віру в свої сили і світле майбутнє країни й свого народу.

Список використаних джерел

1. Вовк Т. Патріотичне виховання дошкільників на музичних заняттях. *Музичний керівник*. 2015. №3. С. 4–7.
2. Газіна І.О. Бджілка трудівниці. *Дошкільне виховання*. 2006. №7. С. 28–30.
3. Газіна І.О. Виховний потенціал української народної музики та пісні. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету*. Вип. ІХ. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2006. С. 38–41.
4. Дитина в дошкільні роки: комплексна освітня програма / авт. колектив; наук. керівник К.Л. Крутій. Запоріжжя ТОВ «ЛІПС», 2016.

Музична розвага

«Це моя земля, це моя країна»

Мета: закріплювати в дітей знання про державні та рослинні символи; закріплювати в дітей знання про Батьківщину, її історію; співати легким та природним голосом без напруження; розвивати мовленнєві навички; уміння рухатись під музику відповідно до її характеру; сприяти виникненню відчуття емоційного задоволення від своїх рухів під музику; виховувати патріотичні почуття, високі морально-етичні якості; створення гарного настрою емоційного заряду від участі в розважальному дійстві.

Оснащення: музичний репертуар: пісня «Люба Україна» (музика М. Вербинського, слова П. Чубинського), пісня-хоровод «Біля калиноньки» (слова та музика Ю. Михайленко); танок із ліанами «Одна калина за вікном» (музика В. Куравського, слова Р. Квінта); український народний гопак, українська народна мелодія; загальний танок «Україна» (слова та музика І. Федішин), легенда про калину (автор вірша О. Поспелова).

Матеріал: зображення української символіки: герб, тризуб, гілочки калини, верби, обруч зі стрічками, дерев'яні конячки, віночки.

Обладнання: фортепіано, музичний центр, проектор.

Хід розваги

1-а ведуча. Україна... Рідний край! Золота, чарівна сторона. Земля рястом завітчана, зеленню закосичена. Скільки ніжних і ласкавих слів вигадали люди, щоб висловити гарячу любов до тебе! З давних-давен линуть світом слова про

неньку Україну, про її щирий і працьовитий народ, про лани широкополі, гаї зелені, тихі ріки та озера.

Лунає музика (за вибором керівника музичного), заходять двоє дітей та друга ведуча.

2-а ведуча.

Перше наше слово з нами повсякчас,
Мати-Україно, ти одна у нас!
Ниви і діброви, і садів окрас –
Рідна мати-Батьківщино, ти ж одна у нас!
Хай же мир і дружба, поєднають всіх
І дзвенить дитячий, безтурботний сміх!
Нам зоріє доля, світла і ясна,
Рідна мати Батьківщино,
Ти ж у нас одна!

1-а дитина.

Над землею сонце стало, путь дорогу осіяло.
Добрий ранок, Чорне море!
Добрий день, карпатські гори!

2-а дитина.

Над землею лине, та це для тебе Україна!
Гарна путь, славна путь – українські діти йдуть!

(Заходять всі діти та стають на півколо)

3-я дитина.

Я – дитина українська, вкраїнського роду!
Українці – то є назва славного народу!

4-а дитина.

Україна – то край славний, аж по Чорне море.
Україна – то лан пишний і степи і гори!

5-а дитина.

Бережімо Україну – нашу матінку єдину:
Хлібні ниви золотисті, і ліси зеленолисті!

6-а дитина.

Голубі озера й ріки,
Чаєнят сріблястих крики,
Неба синього глибини,
Тиху пісню журавлину.
Бо у нас о дна єдина

Діти (разом). Рідна мати – Україна!

Виконують пісню «Люба Україна» (музика М. Вербинського, слова П. Чубинського)

1-а ведуча. Україна – самостійна, незалежна держава. За площею Україна – найбільша з по-між країн Європи. Україна має свої державні символи: Прапор, Герб, Гімн, які відображають її історію.

7-а дитина.

Синій як море, як день золотий –
 З неба і сонця наш прапор ясний.
 Рідний наш прапор високо несім!
 Хай, він, уславлений, квітне усім!
 Гляньте, на ньому волошки цвітуть,
 Гляньте, жита в ньому золота ллють.
 З жита й волосся наш прапор ясний,
 З неба і сонця як день чарівний.

1-а ведуча. Герб – символ влади.

8-а дитина.

Наш герб – тризуб, це воля, слава, сила!
 Наш герб – тризуб, недоля нас скосила.
 Та ми зросли, ми є, ми завжди будемо.
 Добро і пісню несемо ми людям.

2-а ведуча. Це державні символи України. А ще є рослинні символи. З давніх-давен український народ зберігав свої традиції, створював обереги. Ви вже знаєте, що існують українські народні символи. Пригадаймо, що вони означають для нашого народу. Про один з цих символів я загадаю вам загадку.

Проликала дрібні сльози молода дівця,
 Полоскала довгі коси у чистій водиці. (*Верба*)

Так, це верба. Чому ж це дерево так шанують в Україні?

9-а дитина. Здавна існує традиція висаджувати вербу на горі та біля ставка, криниці. Вона оберігає джерельця та річки від замулювання. У народі кажуть: «Там де живе верба, живе і вода». А ще з верби робили ясла для худоби, плели кошики.

10-а дитина. Гілкою верби вітають зі святом вербної неділі. «Будь здоровий, як вода, а рости як верба», – приказували, злегка вдаряючи людину вербовою гілочкою. Засушену гілку освяченої верби зберігали впродовж року. У відварі таких гілочок купали дитину. Верба має цілющі властивості. Вона рятує від болю. Верба й донині є символом України.

Діти виконують танок з вербними ліанами. Вибігає дівчинка-Калина

2-а ведуча. Дівчино, хто ти?

Дівчинка-Калина. Я вам загадку загадаю.

За хатою в садочку, у зеленому віночку
 Та в червоних намистах стала пава молода.
 І збігаються всі діти, щоб на неї поглядіти,
 За намисто кожен смик, та й укине на язик.
 (*Калина*)

2-а ведуча. Так, це калина. Складно уявити українське подвір'я в селі, де б не ріс цей мальовничий кущ. «Без верби та калини нема України», – говорить

народне прислів'я. У природі розрізняють понад 200 видів калини, а в Україні – 8. Ягідки калини з давніх-давен оспівували у піснях, легендах, казках та віршах.

11-а дитина. Ягідки калини, наче яскраві намистинки, червоніють на зеленій гілочці. Ягідки ці соковиті, кисло-солодкі, з гіркуватим присмаком у середині, з кісточкою, що схожа на маленьке серце.

12-а дитина. Калиновий кущ можна побачити і в лісі, і на луках, і на березі річки. Навесні калина цвіте білими дрібними квіточками, а пізньої осені досягають ягоди. І навіть після першого снігопаду, ягідки калини виблискують на гілках яскравими огниками.

13-а дитина. Наші пращури ще з сивої давнини примітили калину, і не лише як смачну та корисну ягоду, а й як окрасу природи. На весілля гронами калини прикрашають святкову залу. А ще калину дуже часто порівнюють з гарною дівчинкою.

1-а ведуча. А чи знаєте ви вірші та приказки про калину? *(Відповіді дітей)* Зараз я це перевірю.

Гра з калиновою гілочкою.

Під українську музику діти передають гілочку калини. Дитина, у руці якої залишилась гілочка під час закінчення музики, розповідає прислів'я про калину.

Хоровод дівчат «Калинонька».

(Чується заклик хлопців)

Хлопець. Гей! Поїхали!

(Заїжджають хлопці на бричці)

Танок хлопців «Гопак».

(Діти сідають на стільці, а в середині зали залишають мішок)

2-а ведуча. Ой діти, дивіться, мішок ожив! *(Відкриває мішок, із мішка вискакує хлопчик)*

1-а ведуча. Хлопчику, хто ти?

Хлопець. Я – Івасик-Усміхасик.

2-а ведуча. А навіщо ж ти у мішок заліз?

Хлопець. Хотів пожартувати.

2-а ведуча. Так жартуй!

(Виходять два хлопця)

1-й хлопець. Що ж це ти, брате, так зблід? Що ж с тобою сталося?

2-й хлопець. Ох, за мною через став аж сто вовків гналось!

1-й хлопець. Та невже їх було сто? Де їх стільки взялось?

2-й хлопець. П'ятдесят звернуло вліво, п'ятдесят зісталось.

1-й хлопець. Може, десять їх було.

2-й хлопець. Десять теж багато.

1-й хлопець. Та скільки ж точно їх було?

2-й хлопець. Я не повертався! Лише одного побачив і вже злякався.

1-й хлопець. Ох і фантазер же ти, хотів пожартувати?

2-й хлопець. У нас багато є таких, хто любить жартувати.

1-й хлопець. А ще й весело грати.

Гра «Стрічечки у віночку».

Дівчата стають колом, тримаючи стрічки, як у віночку. Одна дівчинка – ведуча. Під музику дівчата йдуть праворуч та співають пісню, а ведуча дівчинка йде ліворуч. Ведуча дівчинка легенько до когось доторкається. Коли змінюється музика, ведуча біжить колом в один бік, а «залатана» дівчинка біжить в інший бік по колу. Коли музика закінчується перша з дівчат хто бере вільну стрічку і називає її значення. Гра продовжується декілька разів, потім усі дівчата кажуть значення своєї стрічки.

2-а ведуча. Дуже гарні в нас дівчата, але і наші хлопці теж хочуть пограти

Гра «Пускай нас».

Діти однієї команди беруться за руки, а з другої – «сидять на конях», зібравшись у гурт, та співають:

Пускай нас,
Пускай нас
На Січ козакувати.

З другого гурту їм відспівують:

Не пустимо,
Не пустимо.
Бо близько Дунай.
Підрости, козаченько, постривай.
Назву міста скоріш називай!

(Української страви, героя козака, річки, одягу)

Хто перший із хлопців відповість, той на коні об'їздить другий гурт і стає в середину кола та під музику виконує танцювальні рухи. Гра продовжується поки всі хлопці не зійдуться до гурту.

(Виходять три дівчинки з віночком)

1-а дівчинка. Зробила я віночок із квітів та стрічок, піду з ним танцювати веселий гопачок.

2-а дівчинка.

Хоч квіти паперові, та їхні кольори
Дарують гарний настрій всій нашій дітворі!

3-а дівчинка.

Я лагідно торкаю цю ніжність і красу,
Свою веселу вдачу до кожного несу!

Загальний танок з українськими віночками.

(Наприкінці танцю діти співають приспів української пісні)

Хай у кожному серці,
Наче сонячна мрія,
Заспіває веселка
На добро і надію.

Музична розвага «У родинному колі»

Мета: сприяти патріотичному вихованню, осмисленню себе, своєї особистості як частини великого українського народу; пробуджувати національну свідомість; виховувати любов до рідних.

Оснащення: пісня-танок «Україна – наша Батьківщина» (слова Н. Івасюк, музика Т. Солосич); пісня «Донечки» (музика Н. Май); пісня-танок зі стрічками «У нашій Україні» (слова й музика Н. Май).

Хід розваги

Під музичний супровід діти заходять до зали. Дівчинка й хлопчик зустрічають гостей із хлібом-сіллю на вишитому рушнику.

Дівчинка.

Гостей дорогих ми вітаємо щиро,
Стрічаємо з хлібом, любов'ю і миром!

Хлопчик.

Для людей відкрита хата наша рідна,
Тільки б жодна кривда в неї не забігла!

(Вручають хліб-сіть гостям)

1-а ведуча. Добрий день, шановна родино: дорогі батьки, бабусі, дідусі й гості. Ми дуже раді бачити вас в цій затишній, красивій залі на «Родинному святі», і хочемо, щоб воно було для всіх приємним і веселим.

2-а ведуча. На світі все має свій початок. Велика річка починається з малого струмочка, велике дерево – з маленького пагінця. А людина бере свій початок від батьківського порога й рідної домівки. І як неможливо уявити собі наше життя без сонця, так неможливо жити без найрідніших, найближчих людей.

1-а дитина.

Родино, родино, родино!
Що може бути краще в світі цім?

2-а дитина.

Де можна зачерпнуть любові,
Де взяти більше доброти,
Як в материнським ніжнім слові
Як з батька щедрої руки

3-я дитина.

Отож зібралися ми нині
На святі нашим гомінкім
Щоб поклонитися родині
І побажати щастя всім

Пісня «Родина».

1-а ведуча. Дорогі мами і тата, шановні бабусі й дідусі! Ваші синочки й донечки, віші маленькі онучата не обділені ні увагою, ні любов'ю, ні ласкою і

теплом. Сьогодні слова щирої вдячності вам за недоспані ночі, за терпіння і ласку, за тепло ваших сердець.

2-а ведуча. Слово «Сім'я» – синонім слова «родина». Ми вживаємо щодня слова «родина», «родинний», «родичі» – тобто ті, хто дав життя дитині й виховав. Родинне гніздо – батьківська домівка, найдорожче місце для кожної людини, а особливо для дитини.

1-а ведуча. Родина до родини – народ. Ми з вами всі – український народ, який складається з родин – великих і маленьких, дружніх і працьовитих.

Одна Батьківщина – двох не буває.

Місця де родився, завжди святі.

Хто рідну оселю свою забуває,

той долі не знає в житті.

4-а дитина.

На землі великій
Є одна країна –
Гарна, неповторна
Красна калина!

5-а дитина.

Мій рідний край чудовий!
Україна! Тут народились ти і я.
Для мене ти єдина!
Я все зроблю, щоб ти завжди цвіла.

Пісня-танок «Україна – наша Батьківщина».

1-а ведуча. Батько і мати – найдорожчі та найрідніші кожному з нас люди.

2-а ведуча. Народне прислів'я каже: «Немає цвіту білого, як цвіт калини, немає в світі ріднішого, як мати дитині». «Шануй батька і неньку – буде тобі скрізь гладенько». А далі мою думку продовжать діти.

6-а дитина.

Знаю я слово, в цілому світі –
Краще і тепліше від сонця і квітів.
Слово це пестить, голубить і гріє,
В душу дитячу вселяє надію.
Будемо слово це всі пам'ятати,
Будемо маму свою шанувати.

7-а дитина.

Люблю тебе, матусенько єдина,
Любов'ю щирою, як любить лиш дитина!
І Господа щоденно я молю,
Щоб оберігав матусеньку мою!

8-а дитина.

Мама – сонечко в сім'ї!
Ми – промінчики її!

Якщо сонечко в оселі,
То й промінчики веселі.

Пісня «Донечки».

1-а ведуча. Запрошуємо наших мам прийняти участь у нашій грі: «Доріжка ласкавих слів». *(Хто більше придумає ласкавих слів для своєї мами)*

9-а дитина.

Дорогий, хороший, рідний тато,
Кращого від тебе не знайти!
Дорогий, хороший, рідний тато,
Як чудово, що у нас є ти!

Пісня-танок хлопців «Ми – чоловіки».

2-а ведуча. Запрошуємо наших татусів взяти участь у конкурсі.

Конкурс «Український свист».

У шапці лежать папірці з назвами українських пісень. Татусі вибирають по одній та висвистують.

1-а ведуча. Наше родинне коло – це не лише тати й мами. Це й наші бабусі. Вони люблять і голублять своїх онучат.

11-а дитина.

У кожного в світі є своя матуся.
У мами і в тата – мої то бабусі.
Бабусині мами – пробабці мені.
То скільки ж ще мам є у нашій сім'ї?

Пісня «Бабусина молитва».

2-а ведуча. Жартівливі куплети для бабусь виконає ВІА «Чарівні капелюхи».

«Жартівливі куплети» (з музичними інструментами).

1-а ведуча. Постійними помічниками бабусь є дідусі – господарі родини. Шановні дідусі, прийміть вітання й слова подяки від ваших онучат.

13-а дитина.

Мій сивий, лагідний дідусь!
Я до землі тобі вклонюсь!
За теплоту і ласку,
За мудре слово, гарну казку.

1-а ведуча. Наші дідусі схожі на сонечки. Діти, яка квітка схожа на сонечко? *(Соняшник)* Отож, хай для всіх дідусів розквітне соняшник.

Танок із соняшниками.

2-а ведуча. А зараз хвилинка розваг.

Гумореска «Приховала».

– Подивіться на себе, Оленко, ти вся в багнуці! Я так і знала, що упадеш в калюжу біля нашого будинку.

– Бачиш, яка ти у мене, мамо, знала, а мені нічого не сказала

Гумореска «Купіть барабан».

– Дідусю, купіть мені барабан!

– Ой, Сашко, і так шуму повна хата.

– Але ж я на ньому буду грати, коли всі ляжуть спочивати.

Пісня-жарт «Танцювали риба з раком».

Українська народна гра «Котилася торба».

2-а ведуча.

Шануйте бабусю і дідуся!
Любіть матусю і тата!
Нехай родина дружня вся
Буде на радість завжди багата!

Пісня-танок зі стрічками «У нашій Україні».

1-а ведуча. Ось завершилось наше родинне свято.

2-а ведуча.

Хай буде Вам здоров'я і сила,
Щоб доля Ваша була незрадлива,
Хай люблять і шанують
Вас усе життя.
Будьте щасливі на все майбуття!

Музична розвага «Від Різдва до Водохреща»

Мета: ознайомлення дітей з українськими святами – Різдво та Водохреща; розвивати в дітей дошкільного віку стійкий інтерес до української народної культури, її традицій і обрядів; формувати духовність, виховувати справжніх патріотів своєї країни.

Дійові особи: діти-колядники в українських костюмах, двоє Чортенят, Коза, Господиня, ведуча.

Хід розваги

У кутку святково прикрашеного залу стоїть невеличка бутафорська хатинка. Поруч – парканчик, «притрушений» снігом, санчата. Звучить весела народна музика. Під музику забігають діти та стають біля стільців

Ведуча. Щиро вітаю вас, малята, шановні гості, зі святами, що прийшли до з приходом зими.

1-а дитина.

Здрастуй білий, пухнастий сніжок!
Здрастуй, гостя – Зима-чарівниця!

2-а дитина.

Викликай же на гірку малят,
А Мороз хай рум'янить їм личка!

3-а дитина. Новоріччя настало! Вітаємо Вас з радісним святом!

Всі разом. З Новим роком! З Різдвом! З Водохрещем!

1-а дитина.

Сніг іде, сніг іде!
Всі стежинки замело,
Все у білі убралосся шати:
Біле поле і ліс, біле місто й село,
Білих вулиць уже не впізнати.

2-а дитина.

Біла казка довкола.
Ця казка жива.
Під ногами іскряться сніжинки,
А зима висіває сніжок з рукава.
І сріблом обсипає ялинки.

Пісня-танок «Метелиця».

Ведуча.

Ой який пухнастий сніг,
М'яко стелиться до ніг,
Як же весело ми трішки
Ним побавимося в сніжки!

Пісня-гра «Гра в сніжки».

(У хатинці засвічуються ліхтарики)

Ведуча. Гарно ми погрались, порозважались. От і настав вже вечір, не простий, а щедрий, коли люди запалюють свічки та співають веселі пісні, бажаючи один одному щастя й радості. Давайте підійдемо до хатинки і заспіваємо щедрівочку.

(Діти співають «Добрий вечір, щедрий вечір». З хатинки виходить Господиня)

Господиня. Добрий вечір! Хто це так гарно співає?

Дитина. Ми – колядники.

Дівчинка.

Я – дівчинка маленька,
Спідничинка рябенька,
Чобітки червоні
Будьте з празником, здорові! *(Вклоняється)*

Хлопчик.

Я – маленький хлопчик,
Виліз на стовпчик,
З мішком походжаю,
Коляду збираю.
Вечір добрий,
Дайте пиріг довгий! *(Вклоняється)*

Господиня. Дамо вам пирога, а ви проходите до світлиці та ще заспівайте нам пісень

(Діти співають колядку «Нова радість!»)

Господиня. Ой і хороші пісні співаєте! Ось вам гостинці. *(Дає)*

Ви багато мандрували. Розкажіть, де побували, що там бачили, чували!

1-а дитина.

Побували за горою,
За горою кам'яною,
Де у теремі високім
Троє друзів яснооких

2-а дитина.

Сонце, Місяць, Дощик дрібен,
Кожен з них усім потрібен, –
Сонце гріє, Місяць сяє,
Дощик ниву поливає.

Хоровод «Ой, там за горою».

(Діти, що танцювали, сідають на місця, а «Сонце», «Місяць» і «Дощик» залишаються)

Ведуча. А тепер, діти, на вас чекає весела гра

Гра «Хто швидше збереться у коло».

Господиня. Ой, які ви молодці, і танцювали і співали, і в ігри грали, а дарунків від господарів ще не дістали. Де ж ваш мішок?

(Виходить маленький хлопчик із великим об'ємним мішком за плечима. Ставить його біля хатинки, а сам підходить до господині. Тим часом у мішок ховається друга дитина)

Маленький хлопчик.

Колядин-дин, коляди-дин,
Я хазяєчко один!
Винеси мені пиріжок
Та поклади у мішок.
З руками, з ногами,
Щоб бігав за нами

(Господиня виносить пиріжок і кладе його в мішок (пиріжок бере дитина, що сидить у мішку). Мішок починає рухатись залом. Господиня та колядники кумедно ловлять його. Нарешті піймали. З мішка зі сміхом вистрибує дитина. Під музику виходить група колядників. Вони ставлять свій мішок біля хатинки)

1-й хлопчик.

Сіємо вам пшеницю
Щоб завжди була на столі поляниця!

2-й хлопчик.

Сіємо вам квасолю,
Щоб була добра ваша доля!

Пісня «Я несу щедрівочку у будинки».

Хлопчики (по черзі).

Ми бажаєм всій господі,
Щоб нещастя ані трішки
Не носили вороги!
Друзі хай несуть горішки
І цукерки, й пироги.
І любов, і щедру ласку,
І з родзинками калач,
А для вас ще й сіна в'язку –
Нашій Кізонці на харч! *(Показує на козу)*

Коза, мекаючи, виходить уперед, тупоче ногами

Коза.

Ой як тупну я ногою,
Та наставлю гострий ріг:
Де мій кошик з колядою?
Я візьму собі пиріг!

(Коза нахилиє голову, наставляючи роги на хлопчиків, ніби лякає їх, і забирає в них кошик з пирогами. Хлопчики й коза танцюють. Коза танцює, сама віддає коляду, знімає маску й сміється. До мішка, що стоїть під хатинкою, нишком пробираються двоє чортенят. Намагаються вкрасти. Господиня помічає їх та починає ловити. Не зловивши, просить допомоги дітей. Проводять гру «Не випустим», у якій чортики залишаються в колі, утвореному дітьми)

Господиня. Нарешті впіймали! Ану залізьте до мішка.

Перший чортик залізає до мішка із отвором. Коли ведуча відвертається, вилазить через дірку, біжить за хатинку й ховається. Підставляє мішок другому чортику, який робить те саме. Знову з'являється перший чортик і все повторюється кілька разів.

Господиня. Ой, лишенько! Так багато чортиків у нас на святі. Що робити?

1-а дитина. Ви не бійтеся чортів. Чортик з вами подобрів.

2-а дитина. Та й не справжні вони в нас: це ж Сашко, а це Тарас!
Колядують з-за воріт.

Разом (знімають маски). Хай щасливим буде світ!

Господиня. Дякуємо за добрі побажання. Швидко лине час, от і прийшло ще одне свято – Водохреща. Збирайтеся швиденько, одягайтеся тепленько, підемо до річеньки по святу водиченьку.

(Під музику виходять дівчата та виконують «Український танок». По закінченню ставлять відерця з «водичкою» біля Господині)

Господиня.

Дякую мої любі!
Це не проста водичка, а чарівна.
Вона допомагає долати всілякі негаразди.
Водичко-йорданичко!

Вмиваєш луги-береги,
Коріння, різне каміння,
Умий і мене від гніву,
Ненависті й від усякого лиха.

(Імітує вмивання, а потім кропить водичкою всіх діточок)

Господиня.

Де є віра в Боже слово,
Де любов є до Вітчизни –
Всіх вода-йордан обновить,
Всіх йордан-вода очистить!

Пісня «Свята водичка».

Господиня. Гарно з вами, весело, та вже час іти до хати, треба всім відпочивати

Ведуча.

Любі діти, милі діти!
Виростаєте наче квіти!
Білочубі, чорноброві,
Виростаєте всі здорові!
Чуйні серцем, чесні, щирі,
Виростаєте в дружбі, в мирі!
І на радість всій родині
І на славу Україні!

Господиня.

Хай щастить усім, нівроку.
В кожен день Нового року!
Щедрий вечір, добрий вечір.
Добрим людям на здоров'я!

Щедрівка «Добрий вечір, пане господарю!»

Музична розвага «Свято української поезії»

Мета: розширити знання дітей про рідну українську мову, про її значення у житті кожного. Показати красу й мелодійність української мови за допомогою народної творчості, творів поетів, письменників. Розширювати уявлення про багатство й красу рідного слова. Виховувати любов до рідної землі, свого народу, рідної мови.

Попередня робота: розучування з дітьми віршів українських поетів за темою. Відгадування загадок, вивчення пісні «Яка красива українська мова», розучування українського таночку «Україна». Обігравання авторських музичних ігор «Нумо в коло» та «Гра з віночком».

Обладнання: фортепіано, музичний центр, проектор.

Матеріал: пісня «Українська осінь» (слова та музика В. Довженко), авторські музичні ігри «Нумо в коло» та «Гра з віночком», українська мелодія (оркестр), український танок «Україна».

Оснащення: українські віночки, музичні інструменти.

Хід розваги

Зала святково прибрана. Звучить українська музика.

Ведуча. Добрий день, малята! Раді вас вітати на нашому святі! Ми сьогодні разом тут зібрались, щоб нашу мову вшанувати!

А хто знає, як називається країна, в якій ми живемо? А яка мова є рідною для українського народу? (*Відповіді дітей*)

Ведуча.

Мову рідну, слово рідне
Має, діти, кожен в світі.
З деревом говорить вітер,
З квіткою говорить квітка.
З пташкою щебече пташка,
Тиха річечка – з озерцем.
Мову знати цю неважко,
Коли хоче того серце.

Читання вірша.

Українська мова

(Г. Чубач)

Золоте курчатко
В золотій торбинці
Принесло сьогодні
Літери дитинці.
А дитина з літер
Збудувала слово.
І звучить, як пісня,
Українська мова.

Ведуча. У кожної країни своя мова, кожний народ шанує свою мову. Українська мова славиться тим, що вона дуже багата й милозвучна. За милозвучністю українська мова посідає друге місце серед усіх мов світу.

Українською мовою написано багато віршів: про мову, про батьків, про Батьківщину, про кохання, про природу.

Дівчинка.

Тихо осінь ходить гаєм.
Ліс довкола аж горить.
Ясен листя осипає,
Дуб нахмурений стоїть.
І берізка над потоком
Стала, наче молода.

Вітер, мовби ненароком,
Їй косиці розпліта.

Ведуча. А зараз я вас запрошуюю заспівати пісню про українську осінь.

Пісня «Яка красива українська осінь».

Ведуча. Як гарно в Україні восени. Та й не лише восени. І взимку, і навесні. Українські степи й ліси милують око й надихають поетів на створення віршів.

Читання вірша.

«Про нашу Україну»

Ми дуже любим весь наш край!
І любим Україну!
Її лани й зелений гай,
В саду рясну калину.
Там соловейко навесні
Співає між гілками,
Та й ми співаємо пісні –
Змагається він з нами

Вихователь. До перлин української мови належать скоромовки, чистомовки, приказки й прислів'я. Віками їх складав народ, вони навчали людей мудрості. Давайте пригадаємо деякі з них. Я буду починати прислів'я, а ви продовжувати.

Конкурс «Продовж прислів'я».

Слово до слова – зложиться ... *(мова)*.

Від теплого слова і сад ... *(цвіте)*.

Хліб – всьому ... *(голова)*.

Тихше їдеш – далі ... *(будеш)*.

Поспішиш – людей ... *(насмішиши)*.

Книга вчить, як на світі ... *(жить)*.

Хоч лютий лютує, а вже весну ... *(чує)*

Хочеш їсти калачі не сиди на ... *(печі)*.

Від ласкавих слів затихає ... *(гнів)*.

Не кидай слова на ... *(вітер)*.

Правда дорожча за ... *(золото)*.

Вмієш казати, вмій і ... *(мовчати)*.

Слово не горобець ... *(вилетить не спіймаєш)*.

Гостре словечко ... *(коле сердечко)*.

Ведуча. Молодці, малята, упоралися! А тепер наступне завдання. Ви отримали красиві стрічки за прислів'я, а тепер треба ці стрічки пов'язати на віночки.

Гра «Нумо в коло».

(Діти йдуть колом і співають)

Нумо в коло! Всі у коло
Та уважніше глядіть

Все що ... (ім'я дитини) нам покаже,
Дуже швидко повторіть!

(Дитина, яка стоїть у колі, показує, на якому музичному інструменті вона грає. Діти відгадують. Хто перший відгадав, стає ведучим)

Ведуча. Сила слова безмежна. Але треба пам'ятати, що слова бувають не завжди приємними. Іноді словом можна образити людину, а можна й зробити людині приємно. Недарма в народі кажуть: «Добре словечко зігріє сердечко».

Читання вірша.

«Мова»

Т. Коломієць

Сію дитині
В серденько ласку:
Сійся-родися
Ніжне «Будь-ласка»,
Вдячне «Спасибі»,
«Вибач» тремтливе –
Слово у серці,
Як зернятко в ниві.
«Доброго ранку!»,
«Світлої днини!» –
Щедро даруй ти
Людям, дитино.
Мова барвиста,
Мова багата,
Рідна і тепла
Як батьківська хата.

Ведуча. Влучне українське слово стане в нагоді й під час ігор. З давніх-давен, наші пращури під час ігор використовували різноманітні примовки, вірші.

А давайте і ми з вами пограємо

Гра «Віночок».

(Діти стоять парами)

Ми з віночком любим грати,
Разом дружно танцювати.
Раз, два, три –
Гру почни.

(Діти парами біжать колом, на зміну музики стають та притупують ногами, кружляють. Коли музика закінчується, хлопчик повинен узяти віночок та одягнути на дівчинку. Та пара, котрій не вистачило віночка, виходить з гри. Гра триває до останньої пари)

Ведуча. А зараз, малята, ми перевіримо, чи знаєте ви українську мову?

Конкурс «Перекладачі».

Зонт, гвоздь, кровать, утюг, лицо, краска, полотенце, туча, цветок, рисунок, аист, утро, праздник.

Ведуча. Молодці, ви впорались і з цим завданням, але мову треба вчити все життя, бо вона дуже багата. Нашу українську мову можна порівняти:

– з піснею: бо вона така співуча, мелодійна, солов'їна;

– з мамою: бо вона така ж рідна, добра, ніжна, лагідна, найдорожча, як матуся;

– зі скарбами: бо вона така багата;

– з казкою: бо вона така мудра, усьому нас навчить;

– з квітам: бо вона така різнобарвна, красива, яскрава, жива, мила, неповторна, як квітка.

Народна мова – безмежний океан. Це й дума, легенда, приказка, прислів'я поема й казка. Немає у світі людини, яка б не любила казок, або хоча б не чула їх. А ви любите казки? Тоді давайте пограємо.

Дидактична гра «З якої це казки?»

1. «Я за три копи куплена,

Упівбока луплена.

Тупу-тупу ногами,

Сколю тебе рогами,

Ніжками затопчу,

Хвостиком замету,

Тут тобі й смерть». (*«Коза-Дереза»*)

2. «Гуси, гуси, гусенята!

Візьміть мене на крилята

Та й понесіть до батенька.

А в батенька їсти й пити,

Ще й хороше походити». (*«Івасик-Телесик»*)

3. «Мій котику, мій братику!

Несе мене лиса

За кленові ліса,

За круті гори,

За бистрі води». (*«Котик і півник»*)

4. «Що за хатка на узліссі?

Вся ворухиться, дрижить.

Де не взявсь Кабан біжить,

Тут і Вовк іде, й Ведмідь,

Кожен в хатці хоче жить.

Так же тісно їм усім –

Ось-ось-ось порветься дім». (*«Рукавичка»*)

5. «Далі казка ось така:

Знайшов Півник колосок,

Змолов борошна мішок,
Спик нехайно у печі
Пиріжки та калачі,
Мишенят не пригощав,
Бо жоден із них не працював». (*«Колосок»*)

6. «Кличе дочка собачку Хвінку:
– Ходи, Хвіночко, не лежи». (*Ріпка*)

Дидактична гра «Казкова вікторина».

Гравці по черзі відповідають на запитання за змістом українських народних казок, вихователь дає фішку за кожну правильну відповідь.

Як звали півника в казці «Колосок»? (*Голосисте горлечко*)

В чий будиночок забралася Коза-Дерева? (*Зайчика*)

Кому з героїв у скрутну хвилину допомогло гусеня? (*Івасику-Телесику*)

Чим пригощала Лисичка Журавля? (*Молочною кашею*)

Кого зробив дід із соломи? (*Бичка*)

Хто бігав наввипередки з їжаком? (*Заєць*)

Кого купив дід на базарі за три копійки? (*Козу-дерева*)

Який казковий герой народився з горошини? (*Котигорошко*)

Яка тварина прикинулася неживою серед дороги? (*Лисичка*)

Хто вкрав Івасика-Телесика? (*Змія*)

Хто прогнав Козу-Дерева із зайчикової хатки? (*Рак*)

У якій казці битий небиту віз? (*Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат*)

Як звали мишенят у казці «Колосок»? (*Круть і Верть*)

У відомій казці дід загубив річ, яка згодом стала житлом для лісових звірів. Це була ... (*рукавичка*)

Кого в казці «Рукавичка» називали Іклан? (*Кабана*)

Хто перехитрив колобка? (*Лис*)

Як звали хлопчика розміром з горошину? (*Котигорошко*)

Що не міг зробити ані дід, ані баба, а змогла зробити лише маленька сіра миша? (*Розбити яєчко*)

Ведуча. Сьогодні ми з вами багато дізналися про рідну мову. І ви є справжніми українцями. Я вірю, що ви будете вчити українську мову, збагачувати її. Обіцяєте? (*Так*) На останок, запрошуюю всіх на наш запальний танок.

Український танок «Україна».

Ведуча.

Вже кінчилось наше свято.

І прощатись нам пора.

Всім бажаємо сьогодні:

Усі разом.

Щастя, миру і добра!

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Поспєлова Олена Борисівна – завідувач закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області.

Сивочуб Олена Сергіївна – вихователь-методист закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області.

Горбенко Лілія Миколаївна – вихователь закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області.

Городецька Жанна Петрівна – вихователь закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області.

Жук Анжела Вікторівна – вихователь закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області.

Пушкарьова Тетяна Володимирівна – вихователь закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області.

Бобко Лариса Анатоліївна – керівник мкзичний закладу дошкільної освіти №39 «Струмочок» м. Краматорська Донецької області.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ НА СТОРІНКАХ РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Для розміщення на сторінках офіційного сайту Ресурсного центру приймають науково-методичні матеріали провідного досвіду психолого-педагогічних працівників у вигляді перспективних планів, конспектів занять, сценаріїв, тренінгів, корекційних програм та ін.

Рукопис необхідно надсилати в електронному варіанті в режимі.doc версії Word 1997-2010 рр. на адресу Ресурсного центру. Назви файлів (латиницею) мають відповідати прізвищу автора (Petrenko.doc).

Вимоги до набору матеріалів. Основний текст рукопису необхідно друкувати через інтервал 1,5 без перенесень, 14 кеглем, шрифт – Times New Roman. Параметри сторінки: ліве поле – 2,5 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см. Абзацний відступ – 1,25 см (прохання не створювати абзацний відступ за допомогою клавіши Tab й знаків пропуску).

Обов'язкове розрізнення знаків дефіс (-) та тире (–), а також використання лапок такого формату: «» («текст»).

Виділення фрагмента тексту можливе курсивом (підкреслення не допускається).

Бібліографічні посилання потрібно оформляти так: на одне джерело – [1, с. 4], на кілька джерел – [4, с. 55; 10, с. 15]. Можливе покликання без зазначення сторінки, якщо йдеться про джерело загалом.

Через один рядок після основного тексту – використана література.

Оформлювати бібліографію потрібно згідно з «Бюлетенем ВАК України» № 5, 2009 р.

До матеріалів на окремому аркуші необхідно додати інформацію про автора (українською мовою):

- фото;– освіта;
- прізвище, ім'я, по батькові;– кваліфікаційна категорія;
- посада;– рік атестації;
- місце роботи;– коло наукових інтересів;
- стаж роботи за фахом;– e-mail, мобільний телефон.

Редакційна колегія Ресурсного центру залишає за собою право рецензувати, редагувати та проводити відбір матеріалів.

Після проходження рецензування буде надіслано повідомлення електронною поштою з повним розрахунком вартості та всіх можливих способів оплати за наукову обробку, розміщення та видачу сертифіката.

Відповідальність за достовірність фактів, покликань, власних імен, а також правильність перекладу покладено на автора.

Матеріали, опубліковані на сторінках Ресурсного центру, відображають погляди авторів, які не завжди можуть збігатися з позицією редакційної колегії.

Контакти: Донецька обл., м. Слов'янськ, пров. Вчительський, 1, каб. 14.

E-mail: resurs.pdfak@gmail.com.

ДЛЯ НОТАТОК

Науково-методичний журнал

**АЛЬМАНАХ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ**

№10, 2020

*Комп'ютерна верстка, художнє оформлення:
Демченко Марина Олександрівна.*

БАЗОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДДПУ (м. Слов'янськ)

**Запрошує на навчання
на денну та заочну форми
за ступенем бакалавра або магістра
за рахунок коштів державного бюджету,
фізичних (юридичних) осіб.**

Терміни навчання

**за освітньо-професійними програмами
підготовки:**

бакалавра – 4 роки;

2 роки на базі ОКР

молодшого спеціаліста;

магістра – 1 рік 4 місяці

на базі бакалавра, спеціаліста.

Docere Est Discere

*Будемо раді бачити Вас у
складі наших студентів!*